

Foto: Rolf Harbom. Havsörnar, Andersby ängsbackar, Uppland

Bilagor till årsberättelserna 2016, 2017

Innehåll

Bilaga 1: Fördelning av projektbidrag

Bilaga 2: Extern representation

Bilaga 3: Uppföljning av riksstämmans beslut om motioner 2016

Bilaga 4: Resursutredningen

Bilaga 5: Nätverksutredningen

Bilaga 1: **Fördelning av projektbidrag**

Projektbidrag

Projektbidrag avsätts från medlemsintäkterna för att göra det möjligt för kretsar och länsförbund att driva projekt. Nedan presenteras hur mycket pengar som beviljades och utbetalades under 2016 och 2017, samt hur de har fördelats på kretsar och länsförbund.

Projektbidrag 2016, kronor

Fördelades enligt följande							
	Total	Skog	Jordbruk	Miljögifter	Klimat	Hav	Övrigt
Krets	709 000	85 000	40 000	24 000	119 000	30 000	411 000
Länsförbund	461 500	218 000	88 000	32 500	123 000	0	0
Summa	1 170 500	303 000	128 000	56 500	242 000	30 000	411 000

Projektbidrag 2017, kronor

Fördelades enligt följande							
	Total	Skog	Jordbruk	Miljögifter	Klimat	Hav	Övrigt
Krets	448 250	131 500	41 000	5 000	107 000	11 250	152 500
Länsförbund	612 500	570 000	30 000	0	12 500	0	0
Summa	1 060 750	701 500	71 000	5 000	119 500	11 250	152 500

Bilaga 2:

Extern representation

Extern representation 2016, 2017

Medlemskap och representation i föreningar och nätverk

AirClim:

Oscar Alarik, styrelseledamot

Arenas juridiska råd:

Rebecca Nordenstam, Josia Hort

Baltic Sea Advisory Council:

Ellen Bruno

Center for International Environmental Law:

Andreas Prevodnik

Climate Action Network Europe:

David Kihlberg

Coalition Clean Baltic:

Ellen Bruno

Concord, samstämmighetsarbetsgruppen:

Victor Åström

Concord, arbetsgrupp för Civic Space:

Victor Åström

Concord, expertgrupp för företagande och MR:

Maria Rydlund

ECOS:

medlem, Stina Lindblad, kontaktperson

EEB (European Environmental Bureau):

Johanna Sandahl, styrelseledamot

EEB:s arbetsgrupp för biologisk mångfald:

Jan Terstad

EEB:s arbetsgrupp för jordbruksfrågor:

Gun Rudquist och Emelie Hansson 2016, Ingrid Kjellander från 2017

EEB:s arbetsgrupp för kemikalier:

Cecilia Hedfors

EEB:s arbetsgrupp för miljö rätt:

Oscar Alarik, Rebecca Nordenstam, Josia Hort

EEB:s arbetsgrupp för produkt politik:

Eva Eiderström

EEB:s valberedning:

Stina Lindblad, fr o m nov 2017

EPN (Environmental Paper Network):

Jonas Rudberg

European Federation for Transport and Environment (T&E):

Jens Forsmark

European Forum for Nature Conservation and Pastoralism;

medlem, Gun Rudquist 2016

European NGO Network on Genetic Engineering, GENET:

medlem, Emelie Hansson 2016

Fair Finance Guide:

David Collste t o m jan 2016, Nina Waltré, fr o m feb 2016

Frivilligorganisationernas insamlingsråd (FRII):

medlem

Global Ecolabelling Network:

Eva Eiderström, styrelseledamot t o m 2017

Ideell Arena: Jimmy Mannung, styrgruppsledamot:

fr o m april 2017

Internationella fiskesekretariatet (FISH):

Ellen Bruno, styrelseordförande, 2017

Internationella kemikaliesekretariatet (Chem Sec):

Helena Norin, Cecilia Hedfors

IPEN:

Andreas Prevodnik

Klimatriksdagen:

David Kihlberg

KRAV:

Eva Hagström Öberg, styrelseledamot

Miljöorganisationernas Kärnavfallsgranskning (MKG):

Lotta Silver, styrelseledamot, Salomon Abresparr, suppleant

Nätverket 100 % Förnybart:

Johanna Lakso

Nätverket klimathandling.nu:

David Kihlberg

Organic Sweden:

Emelie Hansson 2016

Pesticide Action Network:

medlem, Emelie Hansson, kontaktperson 2016, Eva Hagström, kontaktperson 2017

Programchefernas biståndsnätverk:

Victor Åström

POPFREE Substitution av PFAS i konsumentprodukter:

Kristina Volkova Hellström

Ramorganisationernas controllernätverk:

Emma Westlin fr o m sep 2017

Ramorganisationernas metodnätverk:

Åsa Nilsson

Seas at Risk:

Ellen Bruno, ledamot, 2017

SIANI

(Swedish International Agriculture Network Initiative), SEI: Karin Höök, ledamot i styrgruppen, 2016

SIS arbetsgrupp 156 Plasters miljöpåverkan:

Cecilia Hedfors

SKA-rådet (Standardiseringens konsument- och arbetstagaråd):

Stina Lindblad t o m nov 2017, därefter Ebba Magnusson

Studiefrämjandet:

Stina Lindblad, ledamot förbundsstyrelsen, fr o m juni 2017 vice ordförande

Svensk cykling:

Jens Forsmark, styrelseledamot

Svensk insamlingskontroll (SI):

medlem

Svenska FN-förbundet:

medlem

Svenska nationalkommittén av IUCN inkl. nod för föreningens medlemskap i IUCN:

Jan Terstad, ledamot

Swedwatch:

Mårten Wallberg, ordförande, Stina Lindblad, suppleant, t o m maj 2017.

Salomon Abresparr, ordförande, Stina Lindblad suppleant, fr o m juni 2017.

TIG Topten International Group:

Jesper Peterson, Magnus Jonsson, kontaktpersoner

WWF:s förtroenderåd:

Johanna Sandahl

Zero Mercury Working Group:

Andreas Prevodnik, kontaktperson

Representation i myndigheter, statliga kommittéer, utredningar, referens- och arbetsgrupper**Afrikanska Unionen (AU) Ecological Organic Agriculture Initiative in Africa (EOA-I):**

Karin Höök 2016, Gunilla Eitrem 2017, ledamöter Continental Steering Committee

Agenda 2030-delegationen:

Johanna Sandahl

ArtDatabanken Referensgrupp användningsområden rödlistan:

Malin Sahlin

ArtDatabanken:

Jan Terstad, ledamot styrgruppen

ArtDatabanken:

Artportalsrådet: Isak Isaksson, ledamot

Dricksvattenutredningen:

Rebecca Nordenstam

EU-kommissionens Civil Society Group för CAP:

Gun Rudquist 2016

EU-kommissionens Civil Society Group för ekologisk produktion:

Emelie Hansson 2016

EU-kommissionens Civil Society Group för Rural Dev:

Gun Rudquist 2016

EU-kommissionens rådgivande kommitté för jordbruk och miljö:

Gun Rudquist 2016

Framtidens lantbruk, SLU:

Gun Rudquist 2016

Gröna klimatfondens referensgrupp:

Anna Östergren

Havs och vattenmyndighetens bätmiljöråd:

Ellen Bruno 2017

Havs och vattenmyndighetens havs- och vattenmiljöråd:

Ellen Bruno 2017

Jordbruksverkets referensgrupp för Integrated Pest Management:

Emelie Hansson 2016

Jordbruksverkets råd för konsumentfrågor:

Stina Lindblad

Jordbruksverkets råd för hållbar produktion och konsumtion av livsmedel:

Ingrid Kjellander 2017

Jordbruksverkets vattenbruksråd:

Ellen Bruno 2017

Kemikalieinspektionens samrådsgrupp REACH:

Cecilia Hedfors, Therese Jacobson

Kemikalieinspektionens referensgrupp PFAS:

Therese Jacobson, Kristina Volkova Hellström

KTH, Referensgrupp forskningsansökan om ekologisk kompensation:

Jan Terstad

Landsbyggsprogrammet; samordningsgruppen Lokalt**Ledd Utveckling:**

Ulla Kjellander

Landsbyggsprogrammets nätverks styrgrupp:

Gun Rudquist

Landsbyggsprogrammets övervakningskommitté:

Emelie Hansson 2016, Ingrid Kjellander 2017

Linköpings universitet, Seed Box:

Johanna Sandahl, ledamot programstyrelsen

Miljömålsberedningen:

Johanna Sandahl, sakkunnig

Miljöutredningen:

Rebecca Nordenstam

ModUpp2020, Tredjepartsmärkningar för hållbar upphandling:

David Gunnarsson, Rickard Lundin

Nationell referensgrupp 10YFP/One planet:

Eva Eiderström t o m mars 2017, Alexander Sjögren fr o m april 2017

Nationella rådet för livsmedelsstrategin:

Karin Lexén, 2017

Nationell Styrgrupp för åtgärdsprogram (ÅGP) vitryggig hackspett, och dito regionala samordningsgrupper:

Kristoffer Stighäll

Nationella skogsprogrammet, arbetsgrupp 1:

Märta Berg

Nationella skogsprogrammet, arbetsgrupp 2:

Malin Sahlin

Nationella skogsprogrammet, Programrådet:

Jan Terstad

Naturhistoriska riksmuseets ringmärkningsnämnd:

Kristoffer Stighäll

Naturvårdsverkets avfallsråd:

Stina Lindblad t o m februari 2016

Naturvårdsverkets insynsråd:

Johanna Sandahl

Naturvårdsverkets nationella råd för rovdjursfrågor:

Jan Terstad

Naturvårdsverkets samverkansgrupp för miljömålsarbetet:

Jan Terstad

Regeringens växtskyddsråd:

Emelie Hansson 2016, Eva Hagström 2017

Regeringskansliets Kemikalieskattutredning HoMS 2017-2018:

Eva Hagström

Re:Textile, Västra Götalandsregionen:

Ebba Magnusson

Rådet till skydd för Stockholms skönhet:

Margareta Olofsson, ledamot

SCA:s referensgrupp för mångfaldsområden:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens Nationella sektorsråd:

Jan Terstad

Skogsstyrelsens referensgrupp Adaptiv skogsskötsel:

Jonas Rudberg

Skogsstyrelsens expertkommitté:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens referensgrupp fördjupad utvärdering av Levande skogar:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens samverkansgrupp Artskydd i skogen:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens referensgrupp för frivilliga avsättningar:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens referensgrupp för indikatorutveckling Levande skogar:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens referensgrupp för översyn föreskrifter skogsförnygring:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens samverkansgrupp för produktion:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens samverkansgrupp för nyckelbiotopinventeringen:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens arbetsgrupp för uppföljning:

Malin Sahlin

Skogsstyrelsens regionala sektorsråd**Region Nord, Norrbotten och Västerbotten:**Mats Williamsson och Torgny Forsgren, ordinarie,
Staffan Landström suppleant**Region Nord, Jämtland och Västernorrland:**

Andro Stenman och Malin Sahlin, ordinarie

Region Mitt:

Gunnar Rosén och Leif Carlsson, ordinarie

Region Syd: Catharina Lihnell Järnheter, Rebecka Lemoine,
Michael Nilsson, ordinarie**SLU, användarrådet till riksskogstaxeringen:**

Malin Sahlin

SLU, Referensgrupp Biodiversaprojekt:

Jan Terstad

SLU, Referensgrupp forskningsprojekt skog "Sumforest":

Jan Terstad

SLU, Referensgrupp VALKMAN (forskningsprojekt om förvaltning av landskap):

Malin Sahlin

Statens historiska museers insynsråd:

Johanna Sandahl

Sveriges Geologiska Undersökning: Johanna Sandahl, ledamot Gruvnärringsrådet, Jonas
Rudberg suppleant**Swedish Green Building Council, referensgrupp BREEAM-SE:**

Jesper Peterson

The Long Distance Fleet Advisory Council (EU):

Sara Fröcklin

Upphandlingsmyndigheten, referensgrupp engångstextilier:

Ebba Magnusson

Uppsala universitet, Referensgrupp forskningsprojekt om landskapsplanering i skogsförvaltning:

Malin Sahlin

Utredningen Mindre aktörer i ett energilandskap i förändring:

Johanna Lakso

Utredningen Rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen:

Josia Hort

Stiftelser och fonder**Alvins fond:**Kristoffer Stighäll, styrelseledamot, Lars Vaste
(suppleant)**Håll Sverige Rent:**

Stina Lindblad, styrelseledamot

Naturarvets expertgrupp:

Jonas Rudberg

Rovdjursrådet De 5 Stora, Järvzoo:

Isak Isaksson

Nämnden kopplad till Stiftelsen Valdemar & Emmy Gustafssons Naturvårdsfond (anknuten stiftelse): Johanna Sandahl, sammankallande, Pia Lindeskog,
Jonas Romson, Jan Terstad**Stiftelsen skogssällskapet:**

Per Wramner, styrelseledamot, Jan Terstad, suppleant

Företag som ägs av föreningen**AB Smålands Taberg:**Johanna Sandahl ordförande, Bo Jönson och Jonas
Romson styrelseledamöter,
Jan Terstad suppleant**Naturskyddsföreningens förlag AB:**Johanna Sandahl ordförande, Bo Jönson och Jonas
Romson styrelseledamöter.

Bilaga 3:

**Uppföljning av riksstämmans beslut om
motioner 2016**

Redovisning av riksstämmans beslut om motioner 2016

Utskott 1 - Föreningen 1

Motion 1 – Dnr 2016/0058: Förstärkning av regionala kanslier

Motion 2 – Dnr 2016/0069: Arbetsgivaransvar regionala kanslier

Motion 3 – Dnr 2016/0082: Resurser till regionala kanslier (första att-satsen i motionen), att bifalla styrelsens förslag med Per Hedbergs tilläggsförslag

att stärka erfarenhetsutbytet de regionala kanslierna emellan och aktivt hjälpa till att utveckla ansökningar för stärkt extern finansiering av de regionala kansliernas verksamhet.

Redovisning

Från och med januari 2018 finns en ansvarig projektledare på rikskansliet med uppgift att stödja länsförbunden med stärkt extern finansiering, exempelvis för att finansiera de regionala kanslierna. Förutom erfarenhetsutbyte och kartläggning av möjliga finansieringskällor, kommer denna funktion proaktivt att stödja de regionala kansliernas arbete med finansiering. Rikskansliet har också stärkt arbetet med att samordna och koordinera ansökningar från stiftelser och fonder. Där finns det lokala och regionala perspektivet med, vilket innebär att rikskansliet aktivt letar efter stöd till lokala verksamheter och systematiskt kommer att förmedla information och tips till kretsar och länsförbund. Arbetet utvecklas under 2018 i dialog med folkrörelsen.

att stödja de regionala kanslierna i att ta fram en vision för deras arbetssätt.

Redovisning

Att ta fram en vision för de regionala kansliernas arbetssätt, i bemärkelsen att stödja dem att bli mer professionella i sitt arbetssätt, är något rikskansliet arbetar löpande med, både genom att stödja de anställda och genom att stödja de förtroendevalda arbetsgivarna som ytterst har ansvaret för hur varje kansli ska arbeta. Stödet från rikskansliet har skett bland annat genom träffar och telefonkonferenser för arbetsgivare och anställda och genom en speciellt framtagen ledarskapsutbildning. I många fall sker också stödet i form av individuell rådgivning utifrån de specifika behov som varje situation innebär. Eftersom de regionala kanslierna har olika förutsättningar beroende på hur stora de är och var i landet de ligger är stödet också anpassat till det.

att stödja de regionala kanslierna i att utveckla ett konkret politiskt påverkansarbete.

Redovisning

Det pågår ett mycket aktivt arbete med att utveckla samordningen av vårt politiska påverkansarbete inom föreningen. Valprojektet 2018 har genomfört sju regionala workshoppar över hela landet, med syfte att identifiera lokala och regionala politiskt strategiska frågor. En av presstjänsterna på kansliet fokuserar nu särskilt på att stötta det lokala och regionala arbetet med att driva lokal och regional debatt och opinionsbildning via press. Det lokala och regionala påverkansarbetet är också framlyft i styrelsens förslag till framtidsstrategi och kommer att vara en viktig prioritering kommande år.

att erbjuda två utbildningsdagar per år om riksföreningens kampanjer och kommunikationsstrategi, i syfte att stärka samarbetet kring detta.

Redovisning

Utbildning erbjuds på de regionala kansliträffarna som hålls två gånger per år både för kanslianställda och arbetsgivare samt även på länsordförandekonferenserna som anordnas två gånger per år. Pass om till exempel dataskyddsförordningen (GDPR), samordning av mediearbete, kampanjklockan, valet och omvärldsbevakning har genomförts. Som komplement till fysiska träffar har information om pågående projekt spridits till arbetsgivare och kanslianställda via regelbundna telefonkonferenser. Under 2018 och framåt kommer anställda vid regionala kanslier att erbjudas nischade fortbildningspass via exempelvis Skype efter behov, till exempel om annonsering i sociala medier för att nå ut med budskap till specifika målgrupper.

att aktivt och löpande utvärdera och anpassa stödet kring arbetsgivaransvar och utveckling av de regionala kanslierna

Redovisning

Inom ramen för resursutredningen har riksstyrelsen utvärderat stödet och kommit med förslag till anpassningar utifrån de behov som finns. En del av detta är redan genomfört och annat är på gång. Inte minst ska rikskansliet förtydliga och utveckla det paket med rådgivning och utbildning som rikskansliet erbjuder arbetsgivarna för de regionala kanslierna, med särskilt fokus på att tydliggöra kontaktvägar för individuell rådgivning.

att ytterligare förstärka den service dit de regionala kansliernas arbetsgivare och medarbetare kan vända sig när akuta problem uppstår

Redovisning

Rikskansliet erbjuder redan stöd vad gäller exempelvis HR och ekonomi. Det stödet förefaller fungera tillfredsställande när det efterfrågas. Efterfrågan har generellt sett varit liten och det finns inga tydliga, generella behov utan behoven ser väldigt olika ut från kansli till kansli. Rikskansliet kommer att marknadsföra kontaktpersoner och möjligheter ytterligare under våren 2018. Se mer information i resursutredningen.

att erbjuda olika former av stöd i arbetsgivarrollen som exempelvis att avlasta alternativt ta över löneutbetalningar och ekonomisk rapportering

Redovisning

Frågan har hanterats inom ramen för resursutredningen och redovisas där i en form av en enkät som gått till samtliga arbetsgivare för de regionala kanslierna. Samtliga arbetsgivarrepresentanter har också blivit kontaktade för att se hur deras behov av stöd ser ut. Sammanfattningsvis visar de flesta svaren på att kanslierna önskar gediget stöd från rikskansliet, snarare än att rikskansliet tar över uppgifter. Behoven ser väldigt olika ut. Av dem som svarade på enkäten är det exempelvis endast ett av tio kanslier som vill att rikskansliet tar över löneutbetalningarna och ytterligare två kanslier som önskar stöd i arbetet med

löneutbetalning. Vad gäller ekonomisk redovisning anser idag de arbetsgivare som deltog i enkäten att de har den kompetensen, men det finns hos ett kansli oro för hur den kompetensen ska kunna behållas över tid.

att det ska tillsättas en arbetsgrupp med uppdrag att till nästa stämma förbereda ett förslag som med folkrörelsens perspektiv ser över hur vi kan fördela resurserna för att på bästa sätt uppnå föreningens syfte.

Redovisning

Riksstyrelsen tillsatte hösten 2016 en arbetsgrupp som har ansvarat för arbetet. Arbetsgruppen har bestått av riksstyrelsens presidium (ordförande Johanna Sandahl, vice ordförande Stina Lindblad, vice ordförande Salomon Abresparr, skattmästare Bo Jönson), styrelseledamöterna Pia Lindeskog och Lotta Silfver samt kanslichef Anna Nilsson och chefen för mobiliseringsavdelningen Jimmy Mannung.

Till arbetet med utredningen har knutits en referensgrupp dit hela folkrörelsen fick nominera kandidater. Under sommaren 2017 inkom nomineringar beträffande referensgruppen till resursutredningen och i augusti utsåg presidiet en referensgrupp med representanter från kretsar, länsförbund, regionala kanslier och nätverk:

- Beatrice Sundberg, Stockholm, länsförbund.
- Amanda Nylund, Göteborg, krets och nätverk.
- Richard Bernström, Gotland, krets.
- Kajsa Grebäck Nora, regionalt kansli.
- Lillian Lundin Stöt, Mora, regionalt kansli.
- Anders Kinch, Steninge, länsförbund.
- Henrik von Zweibergk, Jönköping, länsförbund och nätverk.
- Per Hedberg, Uppsala, krets.
- Marianne Kahn Uppsala, länsförbund.
- Lars Andersson, Luleå, krets och länsförbund.
- Anders Berthling, Jönköping, krets och länsförbund.

Arbetsgruppen har med hjälp av referensgruppens perspektiv och synpunkter arbetat med att skapa en bred överblick av Naturskyddsföreningens ekonomi som också ska vara möjlig för hela folkrörelsen att ta del av. Arbetsgruppen har kartlagt befintliga resurser inom folkrörelsen, bedömt konsekvenserna kring förändringar av hur medel fördelas och kommit med de förslag som utredningen till slut landat i. Rapporten tecknar också en pedagogisk bild av dagens återbäringsystem och föreslår vägar framåt. Slutsatser och rekommendationer i rapporten är i hög utsträckning integrerade i styrelsens proposition om framtidsstrategi som föreslås styra Naturskyddsföreningens prioriteringar de kommande fyra åren. Resultatet av resursutredningen återges i en slutrapport som riksstyrelsen godkände i mars 2018 och som här delges riksstämman 2018, se bilaga resursutredningen.

Motion 4 - Dnr 2016/0007: Återbäringen

Motion 5 – Dnr 2016/0036: Höjd återbäring till kretsarna

Motion 6 – Dnr 2016/0062: Högre återbäring till kretsar

Motion 7 – Dnr 2016/0079: Större andel av medlemsavgifterna till lokalföreningarna

Motion 10 – Dnr 2016/0012: Ge ideella krafter i föreningens nätverk samma stöd som ideella i kretsar och länsförbund (att-sats nr 5), att bifalla styrelsens förslag

att riksstyrelsen förstärker fonden för det utökade grundbidraget med upp till 150 000 kr.

Redovisning

Kretsar med dålig ekonomi har möjlighet att söka utökat grundbidrag. För att säkerställa att potten för detta skulle räcka till alla som behöver tog stämman 2016 beslut om att 150 000 kr skulle skjutas till utöver ordinarie återbäring. Detta är genomfört från 2017 års budget och framåt.

att frågan om hur återbäringen ska beräknas behandlas i arbetet med VRL 2019-2022.

Redovisning

Frågan har behandlats i resursutredningen och nya principer för beräkningen har arbetats fram. De behov som resursutredningen har identifierat har så långt som möjligt integrerats i styrelsens förslag till ny framtidsstrategi, som presenterar flera större satsningar.

Motion 8 – Dnr 2016/0054: Fortsatt satsning på hållbart ledarskap

Motion 9 – Dnr 2016/0061: Ledarskap för fri folkrörelse. att bifalla utskottets tillika styrelsens nya förslag

att etablera en ledarakademi, inklusive fyra ledarskapsträffar per år.

Redovisning

Ledarakademin etablerades under den senare delen av 2017 och utvecklingen kommer att fortsätta under 2018 med fokus på fler målgrupper inom föreningen. 2017 innehöll satsningen verktyg för att leda sig själv och andra, konflikthantering och aktivt lyssnande. Vidare fanns inslag av hur Naturskyddsföreningen som folkrörelse kan arbeta med att leda engagemang. År 2017 riktades akademien framförallt till verksamhetsutvecklarna på de regionala kanslierna samt till länsförbundsordförandena.

att riksföreningen genomför en riktad ledarskapsutbildning för förtroendevalda i kretsar och länsförbund alternativt till andra aktiva medlemmar (exempelvis gruppansvariga) av styrelsen utsedda.

Redovisning

Ledarakademin etablerades under den senare delen av 2017 och utvecklingen kommer att fortsätta under 2018 med fokus på fler målgrupper inom föreningen. 2017 innehöll satsningen verktyg för att leda sig själv och andra, konflikthantering och aktivt lyssnande. Vidare fanns inslag av hur vi som folkrörelse kan arbeta med att leda engagemang. År 2017 riktades akademien framförallt till verksamhetsutvecklarna på de regionala kanslierna samt till länsförbundsordförandena.

Motion 11 – Dnr 2016/0035: Samordnare av skogsnätverket på 50 % arbetstid

Motion 12 – Dnr 2016/0045: Odling, trädgård, mat

Motion 13 – Dnr 2016/0051: Vitalisera klimatnätverket

Motion 14 – Dnr 2016/0060: Uppföljning av 2010 års stämmobeslut att stärka resurserna lokalt och regionalt

Motion 15 – Dnr 2016/0075: Kemikalienätverket behöver mer stöd; att bifalla utskottets förslag

att ge riksstyrelsen i uppdrag att under hösten 2016 initiera en utvärdering om föreningens nätverk och dess olika förutsättningar och behov och efter utvärderingen är klar införa nödvändiga åtgärder i riksföreningens verksamhetsplan.

Redovisning

I september 2016 gav riksstyrelsen uppdraget till rikskansliet att utvärdera Naturskyddsföreningens nätverk inom skog, kemikalier, mat- och jordbruk, hav och klimat samt Handla Miljövänligt-nätverket. I april 2017 godkände riksstyrelsen den nätverksutredning som blev resultatet av arbetet (och som också återfinns i underlaget till årets riksstämman). Utredningen var ett viktigt underlag i arbetet med rikskansliets budget 2018, där arbetet med att stärka nätverken finns med.

att ge riksstyrelsen i uppdrag att i samband med utvecklingen av VRL 2019-2022 beakta de frågor som motionärerna ger uttryck för.

Redovisning

Efter stämman initierades en resursutredning och en nätverksutredning för att följa upp stämmobesluten för motionerna 11, 12, 13, 14 och 15. Kansliet har under hela processen med de nya verksamhetsriktlinjerna, framtidsstrategin, haft i uppdrag att synka arbetet med de nya verksamhetsriktlinjerna med slutsatserna i resursutredningen och nätverksutredningen, vilket också har skett. Framtidsstrategins målområde 5 innehåller förstärkning och utveckling på alla områden som identifierats som stora behov i resursutredningen och nätverksutredningen, flera av åtgärderna finns redan med i 2018 års verksamhetsplan och budget.

att odling, trädgård och mat tas upp i någon ny eller gammal intressegrupp.

Redovisning

Ett av nyhetsbrev till mat- och jordbruksnätverket har under våren 2018 haft temat trädgård. Erbjudande och uppmuntran om att ha trädgårdsföreläsning med extern inbjuden föreläsare, där nätverket (rikskansliet) betalar föreläsningen, har gått ut till medlemmarna med mycket positivt gensvar. Motionären har fått hjälp att lägga upp information om trädgård och kompost i grupper på Naturkontakt.

Motion 3 – Dnr 2016/0082: Resurser till regionala kanslier

Motion 16 – Dnr 2016/0029: Tidpunkt för presentation av nya verksamhetsriktlinjer (VRL)

Motion 17 – Dnr 2016/0092: Förslag nya VRL 2019 – 2022

Motion 18 – Dnr 2016/0093: Utnyttja kraften i miljövänliga veckan

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att ge riksstyrelsen i uppdrag att genom en gemensam process i samband med bland annat rådslag och rikskonferens arbeta fram VRL 2019-2022 och i det arbetet beakta de frågor som motionärerna ger uttryck för.

Redovisning

Motion 3, 16, 17 och 18 har hanterats på följande sätt i samband med processen att ta fram förslaget till nya verksamhetsriktlinjer 2019-2022:

Andra yrkandet i motion 3 lyder "att se över föreningens prioriterade områden". Detta har varit en stor och viktig del av hela processen att ta fram nya verksamhetsriktlinjer, den så kallade framtidsstrategin.

Yrkandet i motion 16 lyder "att ålägga riks styrelse att presentera förslag till nya VRL senast 15 december året innan den riksstämma där de ska antas. Detta för att det ska finnas en rimlig tid för Naturskyddsföreningens medlemmar att kunna lämna in motioner som rör riksstyrelsens förslag till nya VRL." Ett utkast av riksstyrelsens förslag till framtidsstrategi, publicerades på Naturkontakt den 8 november i samband med att remissen av utkastet öppnade.

Yrkandet i motion 17 lyder "att föreningen arbetar fram nya VRL för perioden 2019-2022 med vårt förslag som underlag." Motionärernas förslag till ny indelning av verksamhetsområden har hanterats och övervägts i processen att ta fram en ny grundstruktur för verksamhetsriktlinjerna.

Motion 18 innehåller fyra yrkanden som handlar om hur systemet med arbetsgrupper ska fungera. Frågan har berörts inom ramen för nätverksutredningen, där riksstyrelsen konstaterade att det finns ett behov av att ta ett helhetsgrepp om arbetet både med nätverk och med arbetsgrupper. Riksstyrelsen har ökat resurserna till det arbetet under 2018 och har prioriterat arbetet med mobilisering och engagemang i förslaget till framtidsstrategi. Arbetet med att se över arbetsformerna fortsätter.

När det gäller inkludering och deltagande i arbetet med nya verksamhetsriktlinjer så har föreningens medlemmar bjudits in att delta i processen att ta fram prioriteringar och innehåll

till förslaget till nya verksamhetsriktlinjer genom att svara på enkäter, delta i workshoppar på rikskonferensen samt genom att delta i den digitala remissomgången och de elva remissträffar som har anordnats i samarbete med de regionala kanslierna i hela landet.

Utskott 2 - Föreningen 2

Motion 21 – / D nr 2016/0065: Utbyte mellan samarbetsorganisationer i Syd och Naturskyddsföreningen

att bifalla utskottets förslag att ge riksstyrelsen i uppdrag att utreda intresset hos kretsar och länsförbund så att man kan skapa förutsättningar för ett större engagemang i föreningens globala program, samt möjligheterna till samarbeten mellan kretsar/länsförbund och föreningens samarbetsorganisationer.

Redovisning

Under 2017-2016 genomfördes en testverksamhet där kretsar fick möjlighet att koppla an till globala frågor genom filmvisningar med efterföljande diskussioner av filmen The Borneo Case. Under våren 2017 genomfördes på rikskansliet en utredning om ett eventuellt globalt nätverk inom föreningen. Ett sådant nätverk skulle eventuellt kunna vara basen för ett långsiktigt engagemang i globala frågor inom hela folkrörelsen. Besök ute i landet av representanter från föreningens samarbetsorganisationer kommer erbjudas 2018-2020 inom ramen för vårt Sida-program. Genom ett nytt Sida-anslag från och med 2017 kommer riksföreningen också att ha större möjlighet att arbeta mer med lokalt engagemang i globala frågor samt med kampanjer om globala frågor.

Motion 22 – / D nr 2016/0071: Starkare samarbete mellan aktiva och Naturskyddsföreningens rikskansli samt ta tillvara på de aktivas kunskaper

att bifalla styrelsens förslag att avslå motionärens första yrkande och att nya former för ökad samverkan mellan riksföreningen och aktiva medlemmar i föreningen ska utvecklas i samband med att VRL 2019-2022 tas fram.

Redovisning

I riksstyrelsens proposition till nya verksamhetsriktlinjer, framtidsstrategin, har samarbete lyfts in som en ny förändringsmetod för att signalera att Naturskyddsföreningen vill prioritera samarbete och bli ännu bättre på det framöver. En satsning på mobilisering, engagemang och stärkt lokal politisk påverkan har lagts in i mål 5.3. Resurser för det arbetet har redan tillskjutits i 2018 års budget och det är ett viktigt fokus i 2018 års valkampanj. Riksstyrelsen kommer att fortsätta prioritera metodutveckling de kommande åren.

Motion 23 – / D nr 2016/0098: Låt människor vara människor

att bifalla motionärens andra att-sats med styrelsens nya justering, att Naturskyddsföreningen ska stärka kompetensen om på vilket sätt vi skapar attityd- och beteendeförändringar för att skapa handlingskraft hos människor. Det ska också ordnas information och utbildning inom föreningen om hur vi kan använda oss av denna kunskap.

Redovisning

Rikskansliet har genomfört en obligatorisk föreläsning och två fördjupande workshop-tillfällen för alla medarbetare på rikskansliet, för att stärka den miljöpsykologiska kompetensen om vilka budskap som skapar attityd och beteendeförändringar i miljöfrågor. Sveriges Natur har också skrivit om klimatpsykologi i artikeln "Därför hör vi inte klimatlarmen" i oktober 2017. Genom ökad kompetens på rikskansliet påverkar insatserna kampanjer och kommunikation som går ut till allmänhet och medlemmar.

Motion 25 – / D nr 2016/0072: Kräva samförstånd och dialog mellan riksstyrelsen/rikskansliet i allt påverkansarbete som berör kretsar och/eller länsförbund

att bifalla styrelsens nya förslag, att kräva att riksstyrelsen/rikskansliet vid större insatser alltid informerar och om möjligt arbetar fram en dialog och samarbete med den lokala kretsen och/eller länsförbundet innan kontakt tas med kommun, landsting/region, lokalt/regionalt näringsliv eller andra lokala/regionala organisationer.

Redovisning

Alla medarbetare på rikskansliet informeras om att det finns en informationsplikt när verksamhet sker inom en krets och/eller ett länsförbunds område. Denna information återfinns inom såväl rikskansliets personalhandbok som i introduktionsutbildningen för nyanställda. Rikskansliet ser också kontinuerligt över vilka insatser som kräver dialog med kretsar och länsförbund.

Motion 30 – / D nr 2016/0100: Återuppta Närmaturguiderna

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att riksstyrelsen får i uppdrag att ge Närmaturguiderna en möjlighet till utveckling genom exempelvis Natursnokarna och den planerade ledarakademin.

Redovisning

Ledarakademin startade hösten 2017 med fokus på de anställda vid de regionala kanslierna samt länsförbundsordförandena. Under 2018 ska fler målgrupper få ta del av Ledarakademin, däribland Närmaturguiderna, men troligtvis kommer detta inte att kunna ske förrän efter stämman 2018.

Motion 35 – / D nr 2016/0031: Nämn Naturskyddsföreningens kretsar i värvningsannonserna

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att föreningens annonser när så är möjligt ska informera nya medlemmar om möjligheten att engagera sig lokalt.

Redovisning

Det lokala perspektivet är en central del av hur Naturskyddsföreningen arbetar och finns alltid närvarande när rikskansliet tar fram kampanjer, annonser och kommunikation till nuvarande och presumtiva medlemmar. Under perioden sedan stämman 2016 har annonser som lyfter lokala aktiviteter tagits fram. Genom årsavtal med exempelvis tidningen ETC erbjuds kretsar att annonsera till rabatterat pris. När så är möjligt informerar rikskansliet om möjligheten att engagera sig lokalt, exempelvis inför Klädbyttardagen eller Miljövänliga Veckan. Ibland är det inte dock möjligt på grund av utrymmesbrist eller risk för otydlighet i budskap.

Motion 36 – / D nr 2016/0032: Bättre kommunikation mellan riks värvningskampanjer och de lokala kretsarna

att bifalla motionärernas yrkande, att organisationen inom riksföreningen som ansvarar för värvningskampanjerna instruerar alla som arbetar med värvningskampanjer, samordnare och värvare, om att alltid ta kontakt med berörd krets i god tid innan värvningsarbetet påbörjas.

Redovisning

Värkning via så kallad "face-to-face" (när värvarna möter människor på stan) är ett av de viktigaste verktygen för rekrytering av nya medlemmar och givare till föreningen. Naturskyddsföreningen värvar året om, främst i de större städerna, men även på mindre orter. Rikskansliet strävar efter att i allt högre utsträckning värva i samband med evenemang kopplade till Naturskyddsföreningens frågor, exempelvis Trädgårdsmässan, Riksteaterns turné med miljöföreställningen "Vi som bor här" och Båtmässan. Oavsett om värkning sker på gator och torg eller i samband med mässor, festivaler eller konserter, är det en viktig rutin att alltid informera krets och länsförbund på den ort/de orter som värvingen avser. Det är också vanligt att representanter för kretsarna bjuds in för att informera om sin verksamhet, i samband med föreningens deltagande i olika evenemang. Dessa rutiner har rikskansliet haft länge och vid de tillfällen då det inte fungerat har det bland annat kunnat bero på att kretsansvarig inte har uppdaterat sina kontaktuppgifter eller att värvarna inte har fått tag i vederbörande.

Motion 37 – / D nr 2016/0067: Tydliggörande av lokalt engagemang i riksföreningens mediala kanaler

att göra det lättare för medlemmar och andra intresserade att hitta information om lokal verksamhet i riksföreningens mediala kanaler: på riksföreningens hemsida, Facebook och Instagram.

Redovisning

Riksföreningen har ökat synligheten betydligt i sociala medie-kanaler under 2017, när det gäller den lokala verksamheten. Synligheten behöver fortfarande förbättras på webbplatsen

vilket kan ske när den nya webben är på plats. Arbetet med den nya webben pågår, men har blivit försenat till följd av den samtidiga implementeringen av nytt medlemssystem.

Motion 38 – / D nr 2016/0073: Synliggörande av lokala miljösegrar och engagemang i riksföreningens mediala kanaler

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att kretsarnas och länsförbundens lokala segrar och aktiviteter tydligare ska kommuniceras i Naturskyddsföreningens mediekkanaler.

Redovisning

Riksföreningen har successivt ökat kommunikationen om lokala segrar och aktiviteter till en mycket högre nivå än tidigare.

Motion 39 – / D nr 2016/0094: Demokrati där alla kan komma till tals och påverka

att Naturskyddsföreningen ska fortsätta påverka politiken om vindkraft på rätt plats.

Redovisning

Riksföreningen påverkar vindkraftens lokalisering i många konkreta fall, inte minst när rikskansliets jurister vägleder och ger juridisk rådgivning till kretsar och länsförbund i samband med nyetableringar. Riksföreningen har också gjort ställningstaganden under perioden för vindkraft på rätt plats. Vi har avstyrkt ändringsförslag i miljöbalken från Riksintresseutredningen, som skulle kunna leda till ökad vindkraftsutbyggnad i värdefulla områden. Riksföreningen har också tagit ställning för att behålla det så kallade kommunala vetot mot vindkraft i naturreservat och andra skyddade områden i remissvaret på Naturvårdsverkets och Energimyndighetens förslag om kommunal tillstyrkan av vindkraft.

att bifalla motionärens femte yrkande, att bli bättre med info/fakta och mera synlig på Reklam t.ex. på tv, göra mera och bättre medlemsvärning, arbeta för mer och bättre utbildning, som t.ex. kommunikation, "info. Bank/nätverk", Retorik, Natursnokar, Fältbiologer, grundkurs i allmän naturkunskap, inventering, naturguide/naturvägleder, naturfotografering, särskilda familjeaktiviteter för alla, kontakt på nätet, bidrag m.m. – aktiviteter för både amatörer och fackmän.

Redovisning

Det som motionären lyfter är en del av Naturskyddsföreningens reguljära verksamhet, som hela tiden utvecklas och förbättras. Det görs hela tiden avvägningar kring hur verksamheten kan förbättras för att nå ut till så många som möjligt. Att framgångar nås i det arbetet visar sig till exempel i den positiva medlemsutvecklingen.

Motion 41 – /D nr 2016/0019: Begränsa antalet mandatperioder för riksordförande

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att ge riksstyrelsen i uppdrag att tillsätta en utredningsgrupp med representanter från krets, län och riks för att utreda konsekvenser av stadgeändringar gällande begränsning av riksstyrelseordförandes, riksstyrelseledamöters samt läns- och kretsordförandes mandatperioder. Resultatet av utvärderingen ska redovisas på stämman 2018, eventuellt i form av förslag till stadgeändring.

Redovisning

Parallellt med den stadgegrupp som riksstyrelsen har tillsatt för att se över övriga delar av stadgarnas arbete har en referensgrupp med nio personer utsedda av länsförbunden arbetat särskilt med frågan om en begränsning av mandatperioder på riks, läns- och krets nivå. Arbetet har letts av vice ordföranden Stina Lindblad och vice ordförande Salomon Abresparr. "Mandatgruppen" har haft två distansmöten under hösten 2017 och vintern 2018 med mellanliggande diskussion via mejl. Gruppens uppdrag var inte att komma till något gemensamt resultat, vilket den inte heller gjorde.

Det rådde enighet i gruppen att det inte finns behov av begränsning på krets nivå på grund av svårighet att rekrytera och risk för förlust av kompetens. Detsamma gäller länsförbunden, även om några i gruppen tyckte att det skulle vara värdefullt med en begränsning där för ökad rotation. Rikskansliet genomförde även en telefonundersökning angående begränsning av länsordförandes mandattid. I 17 av 24 länsförbund deltog ordförande och en ledamot av motsatt kön. 23 av 34 tillfrågade personer anser inte att en begränsning på läns nivå är önskvärd. Gruppen var tudelad vad gäller frågan om begränsning av mandatperiod på riks nivå. Det framfördes goda argument både för och emot och gruppen lyckades inte landa i någon gemensam slutsats.

Riksstyrelsen kommer i sin stadgeproposition (se stämmohandlingarna Motioner och propositioner) att ge stämman ett huvudförslag och två alternativa förslag att ta ställning till när det gäller en mandatperiodsbegränsning för ordförande/ledamöter i riksstyrelsen, länsförbundsstyrelsen och kretsstyrelsen.

Utskott 3 - Klimat**Motion 43 / D nr 2016/0011 Uppdatera Naturskyddsföreningens klimatpolicy**

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att uppdatera föreningens klimatpolicy samt att anse motionärernas andra yrkande besvarat.

Redovisning

I samband med arbetet med den nya framtidsstrategin har riksstyrelsen identifierat ett behov av att uppdatera de flesta av föreningens sakpolicyer. Därför har detta arbete skjutits upp i väntan på riksstämmans beslut om framtidsstrategin. Motionärerna efterfrågade särskilt en förtydligad policy kring avfallsförbränning, och ett stycke om detta har inkluderats i rapporten "Avskaffa klimatskadliga subventioner" (mars 2018). Ett separat positionspapper om avfallsförbränning bereds av rikskansliet och beräknas vara klart under 2018.

Motion 45 / Dnr 2016/0037: Inte okej att ta flyget till semestern

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag, att avslå motionärens första yrkande samt att bifalla motionärens andra yrkande att påverka regering och riksdag att införa kraftiga höjningar att skatter på t.ex. flygbränsle, koldioxidskatter, flygplatsavgifter etc. i syfte att minska intresset bland svenskarna att ta flyget.

Redovisning

Riksföreningens åtgärder har gett stort genomslag i debatten och skapat stöd för flygskatten, som började tas ut under våren 2017. Inledningsvis genomförde rikskansliet en kampanj under december 2016 för att införa en flygskatt och använda dess intäkter till järnvägen. En opinionsundersökning genomfördes som visade på brett stöd från allmänheten för en klimatskatt på flyg, vilket gav politiska återverkningar och citerades brett i media. I samband med riksdagsbeslutet drev föreningen på via utspel i sociala medier och andra uttalanden. Flygets miljöskadkostnader lyftes också bland annat i remissvaret på miljömålsberedningens betänkande 2016 samt i remissvaret på flygskatteutredningen 2017. Återkommande kommunikationsinsatser har gjorts under perioden, bland annat en kortfilm med Malena Ernman och inslag i SVT:s nyhetsprogram. Under våren 2018 tas flygfrågan upp i kampanjen om klimatskadliga subventioner, och riksföreningen gör insatser för att flygskatten inte ska avskaffas efter valet.

Motion 47 / Dnr 2016/0047: Inga höghastighetsbanor

att bifalla styrelsens förslag, att Naturskyddsföreningen arbetar för ökade investeringar i järnvägsnätet. Prioriteten ska vara största miljönytta och allt resande inklusive korta pendlingsresor och godstransporter ska tas i beaktande. Det innebär att höghastighetsbanor har låg prioritet.

Redovisning

Ett flertal insatser har gjorts. I en kampanj från riksföreningen i december 2016 föreslogs att en flygskatt skulle införas och att intäkterna skulle användas till järnvägen. Tåggets fördelar lyftes tydligt.

Lobbyinsatser gentemot Miljö- och energidepartementet inför höstbudgeten 2016 och 2017 har bidragit till omfattande förstärkningar i statsbudgeten för tågtrafik.

Ett remissvar på Trafikverkets förslag till nationell plan för transportsystemet 2018-2029, där riktlinjer föreslås för hur 700 miljarder kronor ska investeras i alla former av infrastruktur de kommande 12 åren, togs fram i dialog med ett stort antal engagerade kretsar och länsförbund. I remissvaret skriver föreningen att vi med kraft vill understryka att det vid bedömningen av samtliga infrastrukturinvesteringar ska tas stor miljöhänsyn och ställas stränga krav på att skydda värdefull natur och på att begränsa klimateffekter och övriga negativa miljöeffekter. Riksföreningen framför vidare att vi vill se en offensiv satsning på järnväg i hela Sverige. Trafikverkets förslag på stora satsningar på underhåll och upprustning välkomnas särskilt.

Även omfattande nybyggnationer behövs, där godstrafik och kortväga pendling är högst prioriterade. Naturskyddsföreningen är positiv till att skyndsamt med ytterligare finansiering anlägga nya stambanor som knyter samman storstäderna och mellanliggande orter. Vi bedömer en dimensionering för hastigheten 250 km/h som en lämplig avvägning mellan framkomlighet, miljö- och naturhänsyn. Banorna bör byggas för ett flexibelt utnyttjande för såväl persontrafik som godstrafik. Synpunkterna har även framförts i direkt kommunikation med samtliga ledamöter i riksdagens trafikutskott och miljö- och jordbruksutskottet.

Motion 48 / Dnr 2016/0048: Tre nollvisioner i trafiken

att bifalla motionen, att Naturskyddsföreningen ska arbeta för tre nollvisioner för trafiken: Inga döda eller allvarligt skadade i kollisioner, inga luftföroreningar i tätorterna och inga utsläpp av växthusgaser.

Redovisning

Förslaget lyftes fram i riksföreningens remissvar på Miljömålsberedningens betänkande 2016. Rikskansliet har också tagit upp kraven vid upprepade tillfällen i kontakt med politiker på riksplanet.

Motion 49 / Dnr 2016/0049: Ett nationellt cykelvägnät

att Naturskyddsföreningen ska arbeta för att Sverige bör satsa minst 2 mdr kr årligen på att bygga ut ett nationellt cykelvägnät.

Redovisning

Frågan har lyfts vid löpande påverkansinsatser gentemot Miljö- och energidepartementet och Näringsdepartementet, särskilt inför statsbudgeten 2016 och 2017, samt i riksföreningens remissvar på Miljömålsberedningens betänkande 2016, remissvar på Trafikverkets förslag till nationell plan för transportsystemet 2018-2029 samt remissvar på den nationella cykelstrategin.

Motion 50 / Dnr 2016/0050: Minska resandet

att bifalla motionen att Naturskyddsföreningen ska arbeta för att ändra det rådande mobilitetsparadigmet, att vi ständigt ska resa allt fortare och längre.

Redovisning

Resandets miljökonsekvenser har lyfts återkommande i kampanjer och annan kommunikation, liksom i flera remissvar från riksföreningen. Frågor kring resor och mobilitet tas ofta upp i möten med politiker och andra beslutsfattare.

Motion 51 / Dnr 2016/0052: Skärpta utsläppsrättskrav

att Naturskyddsföreningen ska arbeta för de svenska klimatmålen ska skärpas ordentligt.

Redovisning

Riksföreningen har gjort en rad påverkansinsatser, inte minst gentemot Miljömålsberedningen där föreningens ordförande Johanna Sandahl deltog som sakkunnig. En större klimatkampanj genomfördes hösten 2017 under namnet "Globala uppvärmningen händer nu" där skärpta klimatmål ingick som ett viktigt budskap. Flera seminarier om klimatmål arrangerades i Almedalen 2017.

att Naturskyddsföreningen ska arbeta för de europeiska klimatmålen ska skärpas ordentligt.

Redovisning

Under processen med EU:s så kallade "vinterpaket" har en rad påverkansinsatser gjorts, huvudsakligen i samarbete med Climate Action Network Europe (CAN) där Naturskyddsföreningen är medlemmar, men också i många kontakter med Utrikesdepartementet och svenska EU-parlamentariker. Krav på skärpta klimatmål i EU har också lyfts fram i riksföreningens remissvar till regeringen om EU:s så kallade bördefördelning (ESR) liksom vid ett flertal påverkansinsatser om LULUCF (*Land Use, Land Use Change and Forestry - utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning*).

Motion 52 / Dnr 2016/0074: Kärnkraft löser inte klimatproblemen

Motion 53 / Dnr 2016/0083: Ta ställning mot kärnkraft

att bifalla motion 52, första att-satsen, att Naturskyddsföreningen på riksplanet diskuterar kärnkraftens roll i klimatfrågan, belyser dess ohållbara funktion i det svenska energisystemet och aktivt deltar i den offentliga debatten

Redovisning

Riksföreningen har gjort ett flertal utspel om kärnkraft. I samband med domstolsförhandlingarna om slutförvaret av utbränt kärnbränsle har föreningens kritik mot kärnkraft fått stort genomslag. Domstolen gick till slut på föreningens linje, och underkände kärnkraftsbolagens planer när det gäller kopparinneslutningen av avfallet. På föreningens webbsida har information om kärnkraften och om domstolsförhandlingarna om slutförvaret publicerats.

att riksföreningen tydligt tar ställning mot alla utbyggnader av kärnkraft.

Redovisning

Naturskyddsföreningens syn på kärnkraft har fått stor uppmärksamhet i media i samband med målet om kärnavfall i mark- och miljödomstolen. Särskilt Sveriges Naturs avslöjanden om att myndigheter mörklade riskerna fick stort genomslag. Energikommissionens beslut om ett nytt

energipolitiskt mål att ställa om till 100 % förnybar el i Sverige till 2040 har välkomnats av riksföreningen som ett beslut som i praktiken innebär att kärnkraften inte kan byggas ut.

att riksföreningen tydligt tar ställning mot den planerade kärnkraftsbyggnaden i finska Pyhäjoki.

Redovisning

Riksföreningen skrev ett remissvar till Naturvårdsverket om slutförvaret i anslutning till det planerade kärnkraftverket i Pyhäjoki i november 2016. Riksföreningen skrev också tillsammans med länsförbunden i Norrbotten och Västerbotten samt Kärnkraftsfritt Bottenviken en debattartikel mot utbyggnaden i Norrbottenskuriren i januari 2018. I skrivande stund, mars 2018, inväntar kärnkraftverket tillstånd från den finska riksdagen.

att Naturskyddsföreningen aktivt arbetar för att bygga in en uteslutning av kärnkraftsel i riktlinjerna för den nya energiunionen i EU.

Redovisning

Rikskansliet har prioriterat att arbeta med frågan i samarbetet med nätverket 100 % Förnybart. Påverkansinsatser i samband med förhandlingar om EU:s vinterpaket har gjorts huvudsakligen i samarbete med Climate Action Network Europe (CAN).

Motion 54 / Dnr 2016/0084: Hur tala med konsumenter om klimat?

att Naturskyddsföreningen fortsätter driva styrmedelskrav och information för att minska den svenska konsumtionens klimatpåverkan i Sverige och globalt.

Redovisning

Rikskansliet har prioriterat frågan högt. Tre seminarier på temat konsumtionsbaserade utsläpp arrangerades i Almedalen 2017. En rapport om konsumtionsbaserade utsläpp publicerades hösten 2017 och en kampanj genomfördes samtidigt. Ett flertal statsråd i regeringen har uppvaktats i frågan, liksom andra politiker. Rikskansliet har också samarbetat i nätverket Klimatmålsinitiativet och uppmärksammat frågan i debattartiklar och andra påverkansinsatser. Riksföreningens arbete har bland annat bidragit till ett uppdrag i regeringens regleringsbrev för 2018 till Naturvårdsverket. Uppdraget innebär att utveckla bättre mät- och uppföljningsmetoder.

Motion 55 / Dnr 2016/0090: Hållbar semester

att bifalla Anders Gottbergs yrkande att stämman uttalar att strategier för attityd- och beteendeförändringar diskuteras i samband med VRL.

Redovisning

Frågan om människors beteendeförändringar genomsyrar hela framtidsstrategin som är riksstyrelsens proposition till nya verksamhetsriktlinjer. Perspektivet återfinns i

rollbeskrivningen, förändringsmetoderna och i flera av målen, men särskilt i mål 4.3 som handlar om hållbara konsumtionskulturer.

Motion 56/ D nr 2016/0096: Ersättning cykelresor

att bifalla motionen att Naturskyddsföreningen arbetar för att den skattefria ersättningen för resor med cykel i tjänsten ska vara samma som för bilresor.

Redovisning

Rikskansliet har bland annat lyft frågan i samband med påverkan på Miljö- och energidepartementet inför statsbudget hösten 2016 och i remissvaret på Miljömålsberedningens betänkande 2016, samt i en debattartikel i januari 2017 om reseavdrag även för cykel.

Utskott 4 - Skog

Motion 57 / Dnr 2016/0039: Strategi för hantering av gruvavfall

att bifalla motionen att Naturskyddsföreningen verkar för att Naturvårdsverket, enligt Riksrevisionens rekommendationer, tar fram en långsiktig strategi för hantering av gruvavfall. Naturvårdsverket bör uppmanas att utnyttja sin föreskriftsrätt om klassificering av farligt avfall för gruvverksamheter.

Redovisning

Naturvårdsverket har fått ett regeringsuppdrag om detta. Riksföreningen har lobbat mot Naturvårdsverket och har följt upp gentemot Regeringskansliet efter att uppdraget redovisats. Förslaget som Naturvårdsverket lämnat till Regeringskansliet är i grunden bra. Dock är det ännu oklart hur förslaget kommer att hanteras. En ny utredning (SOU, Statlig Offentlig Utredning) är dessutom tillsatt av regeringen gällande krav på ekonomiska säkerheter vid gruvverksamhet (Betryggande säkerheter för gruvnäringen och staten, Direktiv 2017:59).

Motion 58 / D nr 2016/0040: Öka regeringens kännedom om vår nya mineralpolicy

att bifalla motionen att Naturskyddsföreningen uppvaktar regeringen med åtgärdsförslagen i vår nyligen antagna, väl genomarbetade mineralpolicy.

Redovisning

Mineralpolicyn har integrerats i riksföreningens lobbyarbete, och tagits upp bland annat vid uppvaktningar på Näringsdepartementet. Riksföreningen har också framfört synpunkter till regeringens myndigheter, bland annat SGU (Sveriges Geologiska Undersökning) och Naturvårdsverket. Beträffande behovet av en långsiktig strategi för hantering av gruvavfall så har Naturvårdsverket fått ett regeringsuppdrag om detta. Riksföreningen har lobbat mot Naturvårdsverket och har följt upp gentemot Regeringskansliet efter att uppdraget redovisats. Förslaget som Naturvårdsverket lämnat till Regeringskansliet är i grunden bra. Dock är det ännu oklart hur förslaget kommer att hanteras. En ny utredning (SOU, Statlig Offentlig

Utredning) är dessutom tillsatt av regeringen gällande krav på ekonomiska säkerheter vid gruvverksamhet (Betryggande säkerheter för gruvnäringen och staten, Direktiv 2017:59).

Motion 59 / D nr 2016/0038: Gör skyddet av Vättern till överordnat riksintresse

att bifalla utskottets förslag att Naturskyddsföreningen uppmanar kretsar och länsförbund att driva att dessa ges möjlighet att delta i vattendelationerna för att bevaka vattenfrågorna i respektive vattendistrikt, och att riksstyrelsen ska arbeta för att yt- och grundvattenförekomster däribland Vättern ska kunna förklaras som riksintresse för dricksvatten.

Redovisning

Deltagare i vattendelationerna är experter som utses av regeringen på en bestämd tid. Nuvarande period avslutas 31 december 2018. Rikskansliet kommer under 2018 undersöka möjligheten för representanter från Naturskyddsföreningens kretsar och länsförbund att bli utsedda som ledamöter i de nya vattendelationerna som då tillträder 1 januari 2019. Rikskansliet kommer därefter under 2018 meddela kretsar och länsförbund eventuella möjligheter att delta.

Här kan också nämnas att riksföreningen lämnat remissvar på riksintresseutredningen där föreningen är positiv till ett nytt riksintresse för dricksvatten, vilket inte är fallet idag.

Motion 60 / D nr 2016/0041: Skapa geologiskt naturreservat av Norra Kärr Gränna

att uppmantra Naturskyddsföreningens berörda länsförbund Jönköpings och Östergötlands att uppvaktar berörda länsstyrelser om att utreda om det, utifrån områdets speciella geologiska värden, kan bildas ett naturreservat av det område som omfattas av mineralfyndigheten vid Norra Kärr, norr om Gränna, samt

att uppdra åt riksstyrelsen att i det sammanhanget bidra med kunskapsstöd till berörda länsförbund

Redovisning

Rikskansliet har i mars 2017, med referens till stämmobeslutet, erbjudit stöd till de två berörda länsförbunden gällande möjligheten till stöd i arbetet att driva reservatsbildning. Märta Svärd, ordförande i Tranåskretsen och vice ordförande i länsförbundet i Jönköpings län, har varit i kontakt med Länsstyrelsen i Jönköpings län om möjligheten att bilda ett geologiskt reservat vid Norra Kärr. "Bollen" ligger nu hos Länsstyrelsen.

Motion 61 / D nr 2016/0042: Öka kunskapen om vikten av biologisk mångfald

att i linje med motion 63 (dnr 2016/0056) ta fram material som kan användas av kretsar och länsförbund för att sprida kunskap om ekosystemtjänster lokalt och regionalt

Redovisning

Genom utveckling av riksföreningens webbplats finns nu många länkar som ger tillgång till bra underlag. Bland annat finns nu material på webbplatsen om "Ekosystemtjänster - vad gör naturen för dig?", medlärahandledning och övningar för högstadiet.

att Naturskyddsföreningen tydligare synliggör arbetet med att värna den biologiska mångfalden i de aspekter som gäller skogsbruk, jordbruk och annan markanvändning.

Redovisning

Detta görs löpande inom arbetet med skogs- och jordbruk. Riksföreningen tar kontinuerligt upp detta i nästan allt som görs inom dessa två politikområden, exempelvis genom yttranden, uppvaktningar, debattartiklar, utspel med mera. Rikskansliet har på jordbruksområdet särskilt uppmärksammat vikten av den biologiska mångfalden och hoten mot densamma i arbetet med bekämpningsmedel (bland annat rapporter och medieutspel) och ekologiskt jordbruk. Genom politiska kontakter och utspel i sociala medier har riksföreningen visat på vikten av naturbete och lyft fram den rika biologiska mångfald som finns där. På skogssidan har vi särskilt drivit frågan om nyckelbiotopinventeringen, mer medel till att skydda skog samt artskyddsreglernas tillämpning i skogen.

Motion 63 / D nr 2016/0056: Höj kunskapen kring ekosystemtjänster

att riksstyrelsen noterar det andra yrkandet som en viktig uppgift att på sikt adressera men att den måste göras i ett sammanhang där Naturskyddsföreningen tar sig an PBL-frågor samlat.

Redovisning

Någon samlad översyn av plan- och bygglagen (PBL) är inte aviserad av regeringen. Den översyn av PBL som pågår rör helt andra frågor, såsom bostadsbristen, som för närvarande väger mycket tyngre i bostadspolitiken. Det har därför inte varit möjligt att få upp frågan om ekosystemtjänster ordentligt på bordet. Riksförordande har dock lyft frågan vid uppvaktning/möte med Näringsdepartementet. När det gäller kunskap om ekosystemtjänster vid fysisk planering så har aktörer som exempelvis Naturvårdsverket tagit fram bra underlag. Riksföreningen ser därför inget behov att föreningen tar fram ett eget material. Däremot sprider riksföreningen kunskap om det material som andra aktörer tar fram, framför allt via Naturkontakt.

att riksstyrelsen tar fram material som de lokala kretsarna kan använda för att påverka sina kommunala politiker och andra viktiga aktörer.

Redovisning

Under våren 2018 kommer riksföreningen genomföra sin naturvårdsenkät till landets alla kommuner. Denna kommer att, precis som 2014, resultera i en naturvårdsrankning av Sveriges kommuner (av de kommuner som lämnar svar på enkäten). Rankningen i sig blir ett viktigt underlag för kommunalpolitisk påverkan. Alla kretsar kommer också få ta del av en

”verktygslåda” för kommunalpolitisk påverkan inför valet 2018, som bland annat inkluderar frågor som rör naturvård och fysisk planering.

Motion 64 / D nr 2016/57: Invasiva arter

att bifalla utskottets förslag att riksstyrelsen tillhandahåller information om var och hur man kan hitta information om invasiva arter, och att riksföreningen uppmanar kretsar och länsförbund att, via Naturkontakt, lyfta exempel på hur kretsar och kommuner har arbetat med att motverka invasiva arter.

Redovisning

Riksföreningens webbplats har utvecklats och innehåller nu mer information om invasiva arter än tidigare. Det finns även länkar till andra aktörers mycket informationsrika webbsidor, framförallt Naturvårdsverkets och Artdatabankens. På Naturkontakt uppmanas kretsar, länsförbund och medlemmar att, i linje med motionsbeslutet, sprida kunskap och tips om detta område. Exempel på inlägg rör mördarsnigel och parkslide.

Motion 66 / Dnr 2016/0095: Nästkommande åtgärdsprogram för kungsörn viktigt

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att uppdra åt riksstyrelsen att verka för att förbättra Naturvårdsverkets nu gällande förvaltningsplan med de punkter ur det tidigare åtgärdsprogrammet som inte behandlas i tillräcklig utsträckning i förvaltningsplanen, samt uppmuntra berörda kretsar, länsförbund och enskilda aktiva medlemmar att bidra till det arbetet som utförs inom ramen för Kungsörn Sverige, lokalt och regionalt.

Redovisning

Riksföreningen har bidragit ekonomiskt till genomförandet av ett kungsörnssymposium hösten 2017, där dessa frågor var i centrum. Riksföreningen har också fortsatt att vara mycket aktiv tillsammans med länsförbundet i Jämtland i ärendet Örndalen. Beträffande åtgärdsprogrammet och förvaltningsplanen för kungsörn har rikskansliet tagit upp dessa synpunkter med Naturvårdsverket, inför kommande översyn av planen.

Motion 67 / Dnr 2016/0013: Satsa kraftfullt på skogsfrågorna för att bidra till förändring mot ett hållbart skogsbruk och rädda mångfalden

att Naturskyddsföreningen högprioriterar skogsfrågorna i verksamhetsriktlinjerna.

Redovisning

All verksamhet i verksamhetsriktlinjerna är högt prioriterad. I det nya förslaget till verksamhetsriktlinjer, framtidsstrategin, finns skogsfrågorna främst i målområde 2 som handlar om landbaserade ekosystem. Det målområdet har också betydande verksamhet och resurser på rikskansliet kopplat till sig.

att Naturskyddsföreningen ska vara en tydlig och kraftfull skogspolitisk aktör som möts med respekt i samhället.

Redovisning

Genom den respons och feedback riksföreningen får från omgivande samhälle står det klart att Naturskyddsföreningen redan är en kraftfull skogspolitisk aktör. Riksföreningen har och får stor respekt från inte minst skogssektorn. Riksföreningen har en ständigt pågående dialog med aktörer som exempelvis Skogsstyrelsen, Sveaskog, Bergvik (projekt vitryggig hackspett), ända upp på högsta nivå.

att Naturskyddsföreningen samarbetar med övriga naturvårdsorganisationer för att uppnå största möjliga effekt i en nödvändig förändring av landets skogspolitik.

Redovisning

Detta är ett ständigt pågående arbete. Samarbete med andra naturvårdsorganisationer sker oftast inom ramen för specifika frågor. Ett konkret exempel är ett inspel från åtta miljö- och friluftsföreningar till Näringsdepartementet och statsrådet Bucht, inom ramen för processen kring det nationella skogsprogrammet. Vidare publicerar riksföreningen med jämna mellanrum debattartiklar tillsammans med andra. Vid sidan av samarbetet i specifika frågor så träffas intresseorganisationer med skogsinriktning på regelbunden basis ca två gånger årligen för utbyte av erfarenheter, planer och tankar. Ett konkret exempel på en fråga där riksföreningen har haft gott samarbete med andra är i samband med de processer som följde på att Skogsstyrelsen beslutade att pausa inventeringen av nyckelbiotoper, där samarbetet ledde till framgång. Riksföreningen har kort sagt varit mycket aktiva i skogsfrågan under hela perioden.

att Naturskyddsföreningen fortsätter utbilda och engagera skogsintresserade medlemmar ute i landet och stötta skogsnätverkets arbete.

Redovisning

Rikskansliet har genomfört årliga träffar för hela skogsnätverket. Vid sidan av det gjordes en stor insats under 2017 i syfte att fortbilda intresserade i att genomföra nyckelbiotopinventeringar, i föreningens regi. Detta projekt leddes av Västerbottens länsförbund, med projektmedel från riks. Det resulterade i en stor volym genomförda inventeringar fältsäsongen 2017.

Motion 68 / Dnr 2016/0025: Hotet mot mångfalden i skogen

att Naturskyddsföreningen verkar för att stödja föreningens representanter i landets viltförvaltningsdelegationer, i arbetet för en anpassning av älgstammen till en för länet balanserad nivå.

Redovisning

Frågan om anpassning av älgstammarna till en för varje län balanserad nivå är en fråga som ägs av respektive länsstyrelse, och till denna kopplade viltförvaltningsdelegation. Varje länsförbund är representerat i dessa delegationer, via en kandidat som nominerats gemensamt från länsförbundet, Rovdjursföreningen och Birdlife Sverige. Riksföreningen har, tillsammans med nyss nämnda organisationer, genomfört en årlig träff där samtliga delegater varit inbjudna. En särskild punkt på den senaste träffen var fortbildning om klövviltet i form av ett föredrag av forskaren Anders Jarnemo. Vidare kan det fylliga remissvar på Skogsstyrelsens förslag till ny hjortbetespolicy, som riksföreningen har lämnat in, fungera som god vägledning till arbetet i de länsvisa viltförvaltningsdelegationerna, beträffande frågan om hjortbete och älgförvaltning.

Motion 71 / Dnr 2016/0077: Märkning av icke-palmoljeprodukter och divestering från ohållbar palmolja

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att Naturskyddsföreningen ska verka för att företag och fonder divesterar från ohållbar palmolja.

Redovisning

Projektet med att utvidga/skärpa kriterierna i föreningens kapitalplaceringspolicy pågår. Ett slutligt förslag till ny policy kommer att läggas fram till riksstyrelsens decembermöte 2018 för beslut.

Andra åtgärder som har genomförts är ett lyckat rapportsläpp (Silent Approval) via vårt samarbete med Swedwatch, och release i Sverige av dokumentärfilmen The Borneo Case (ca tio visningar hittills runt om i landet, ytterligare är planerade under 2018). Rikskansliet har vidare en fortsatt bra dialog med banker (samarbete med Swedwatch respektive Fair Finance Guide), liksom bra samarbete med Regnskogsfonden. Inom ramen för projektet Dubbelt så grön har det ordnats välbesökta seminarier i Göteborg och Stockholm. På seminarierna har rapporten om gröna sparprodukter presenterats i syfte att driva på produktutveckling hos svenska banker för att möjliggöra grönt privatsparande med tydlig miljöprofil. Rikskansliet har också genomfört seminarier i Almedalen och på Bokmässan. Rikskansliet har även deltagit i ISO-standardisering av begreppen grön obligation och klimatmässig finansiering, samt deltagit i möten med forskare för att påverka utvecklingen av gemensamma definitioner som underlättar kvalitetssäkring och uppföljning av finansbranschens arbete.

Utskott 5 - Jordbruk, hav, miljögifter

Motion 72 /D nr 2016/0026: Nya tag för att bevara naturbetesmarker

att bifalla utskottets tillika styrelsens förslag att anse motionärernas första yrkande besvarat och att bifalla motionärens andra yrkande att Naturskyddsföreningen ska verka för att Sverige pekar ut och anmäler de naturbetesmarker som ska skyddas enligt EU:s art-och habitatdirektiv.

Redovisning

Ordinarie process för att ta fram Natura 2000-områden är slutförd. Dock såg EU-kommissionen brister i Sveriges underlag för Natura 2000 och gav i uppdrag åt Sverige att ta fram nya områden. Länsstyrelsen fick uppdraget och kom in med förslag 2015. Regeringen har ännu inte tagit beslut om dessa. När förslagen lämnas till EU-kommissionen finns möjlighet att kommissionen ändå inte är nöjd och då kan nya, kompletterande, områden utses. Det finns också möjlighet att regeringen inte är nöjd med Naturvårdsverkets underlag, utan vill ha komplettering. Det finns ingen tidsplan att ta del av. Efter analys av läget så ser rikskansliet inte någon framkomlighet i att öppna upp processen för att utpeka nya Natura 2000-områden för naturbetesmarker. Dock kan riksföreningen kanske påverka kompletteringen och i ett senare skede brister i processen för kommissionen. Den främsta orsaken till att naturtyperna har dålig status är att det är för små och fragmenterade arealer och att kvaliteten är dålig på grund av upphörd hävd, kvävenedfall och dåligt anpassad skötsel. Miljö- och energidepartementet, Naturvårdsverket och Artdatabanken säger samtliga att skötseln och finansieringen är det viktiga. Riksföreningen kommer därför att verka för mer stöd till naturbete främst via deltagande i landsbygdsprogrammet och påverkansarbete vid politikerkontakter.

Motion 73 / D nr 2016/0030: Nämn vår ambition om minskad tillförsel av näringsämnen och miljögifter även i VRL om jordbruk

att bifalla styrelsens förslag att ge riksstyrelsen i uppdrag att i kommande VRL-process beakta motionärernas intentioner, att skriva in en punkt under VRL Jordbruk och livsmedelstrygghet om att tillförsel av näringsämnen och miljögifter från jordbruket ska minska. Det skulle t ex kunna stå: "att tillförseln av näringsämnen och miljögifter från jordbruket till Östersjön och Västerhavet minskar."

Redovisning

I riksstyrelsens proposition till nya verksamhetsriktlinjer, framtidsstrategin, sammanfattas verksamheten inte längre i punktform. Däremot finns det formuleringar om att tillförsel av näringsämnen och miljögifter från jordbruket ska minska i målen i målområde 3 (som handlar om ekosystem i sött och salt vatten). Östersjön nämns dock inte specifikt.

Motion 74 / D nr 2016/0044: Gräsbetande djur och frisk jord

att bifalla motionen att Naturskyddsföreningen uppvaktar regeringen med krav på omfattande vetenskaplig forskning kring de komplexa ekologiska samband som råder mellan gräsbetande djur och markens biotop så att de humusskikt som är grunden för vår existens kan återskapas.

Redovisning

Ett brev för att belysa behovet av mer forskning har skickats till Karolina Skog, Miljö- och energidepartementet, Sven-Erik Bucht, Näringsdepartementet och Helene Hellmark Knutsson, Utbildningsdepartementet.

Dessutom har kopia skickats för kännedom till andra forskningsaktörer. Brevet ska tas upp i lämpligt nyhetsbrev till mat- och jordbruksnätverket.

Motion 78 / D nr 2016/0078: Säker återföring av fosfor och andra växtnäringsämnen

att Naturskyddsföreningen skall ta tydlig ställning och kraftfullt verka för en utveckling som, bl.a. med hjälp av slamförbränning och sorterande avloppslösningar, möjliggör säker återföring av innehållet av fosfor och andra växtnäringsämnen i rötslam till åkerjord samtidigt som vi blir av med slammet.

Redovisning

Under kampanjen om biologisk mångfald under 2018 kommer ett av våra teman att vara jord. Då kommer recirkulation av fosfor, utan slamspridning, att tas upp. Ett förslag på brev till kommunpolitiker och förslag till lokal debattartikel kommer att erbjudas Naturskyddsföreningens kretsar samt mat- och jordbruksnätverket. Debattartikeln tar upp vikten av att investera i ny teknik för slamåterföring och vikten av att sluta sprida slam. Utöver detta är föreningen deltagare i Nationella nätverket för fosfor och andra avloppsresurser, samt bevakar frågan löpande.

Motion 81 / D nr 2016/0014: Förbud mot utkast av bifångst från fiskefartyg

att bifalla styrelsens förslag att ge riksstyrelsen i uppdrag att i kommande VRL-process beakta motionärernas intentioner i det andra yrkandet. Yrkande: att specifikt nämna i VRL om marina ekosystem och fiske att Naturskyddsföreningen verkar för och stöder ett förbud mot utkast av bifångst från fiskefartyg. Antingen som en egen punkt eller i en redan existerande mening.

Redovisning

Landningsskyldighet, det vill säga förbud mot utkast, råder inom EU för vissa arter sedan 2015. I förhållande till de nya verksamhetsriktlinjerna, framtidsstrategin, är bifångst en fråga som inte anses ligga på rätt strategisk nivå. Dokumentet ska på ett övergripande sätt beskriva inriktningen under kommande år. I mål 3.2 i framtidsstrategin ligger formuleringen "verkar vi för förbud mot destruktiva fiskemetoder" vilket inkluderar till exempel bottentrålning som

skadar bottnarna och de arter som lever där samt utkast av bifångst. Frågor som rör förbud av bifångst kommer istället att hanteras i riksföreningens verksamhetsplaner.

Motion 82 / D nr 2016/0015: Inkludera sötvattensmiljöer i rubriken för VRL om Marina miljöer och fiske

att bifalla styrelsens förslag att ge riksstyrelsen i uppdrag att i kommande VRL-process beakta motionärernas intentioner. Yrkande: att utan att för den skull ändra prioritering eller resursfördelning inkludera sötvattens-miljö i rubriken till VRL om Marina miljöer och fiske enligt: Limniska och marina ekosystem samt fiske, eller Söt- och saltvattensekosystem samt fiske.

Redovisning

Riksstyrelsens förslag till framtidsstrategi lyfter tydligt in detta. Målområde 3, "Akvatiska ekosystem – livfulla vatten från källa till hav", genomsyras av synen på vattnekosystem som sammanhängande från källa till hav, från sötvatten till saltvatten.

Motion 89 / D nr 2016/0055: Riktlinjer kring hållbar stadsutveckling

att anse motionärernas första yrkande besvarat samt att under 2017 genomföra 2--3 regionala träffar där fokus är hållbar stadsutveckling.

Redovisning

Rikskansliet tog 2017 initiativ till två välbesökta seminarier med presentationer och engagerade samtal kring olika perspektiv på hållbar stadsutveckling. Det ena seminariet anordnades i Malmö i samverkan med kretsarna i Lund och Malmö. Det andra seminariet anordnades i Stockholm i samverkan med Stockholms länsförbund.

Motion 91 / D nr 2016/0033: Om TTIP

att uppdra åt Naturskyddsföreningens styrelse att studera TTIP och komma med förslag till hur Naturskyddsföreningen ska förhålla sig till förslaget till handelsavtal.

att samråda med andra miljöorganisationer i EU och USA för att om möjligt skapa en gemensam plattform för arbetet med TTIP.

att föreslå lämpliga åtgärder som Naturskyddsföreningen kan arbeta med, lokalt, regionalt och nationellt, för att påverka den svenska opinionen i frågan om TTIP.

Redovisning

Riksstyrelsen har beslutat att inte arbeta med handelsavtalet TTIP i nuläget givet det världspolitiska läget; den amerikanska administrationen har tydligt markerat att man inte avser att underteckna avtalet mellan USA och EU vilket innebär att det för överskådlig framtid inte kommer att förverkligas.

Riksstyrelsen beslöt att istället att göra en insats när det gällde CETA, handelsavtalet mellan Kanada och EU. Här fanns anledning att framföra kritik, även om det faktum att Sveriges regering redan röstat för avtalet när det antogs av EU i ministerrådet 2016 innebar ett synnerligen begränsat utrymme för påverkan.

Naturskyddsföreningen deltog i Kommerskollegiets råd om CETA-avtalet i mars 2017 och framförde kritik mot CETA och mot hanteringen av Sveriges anslutning till avtalet. Naturskyddsföreningen riktade ett öppet brev till Handelsminister Ann Linde om bristerna i CETA i juni 2017 inför riksdagens öppna utfrågning om handelsavtalet. Föreningen kritiserade viktiga brister i avtalet och krävde att regeringen åtminstone skulle tillämpa ett normalt remissförfarande¹. Handelsministern svarade föreningen².

Motion 92 / D nr 2016/0080: Tydligare ställningstagande om TTIP

att Naturskyddsföreningen mot bakgrund av ovanstående risker säger nej till fortsatta TTIP-förhandlingar.

att Naturskyddsföreningen, om förhandlingarna fortsätter, arbetar aktivt för att TTIP inte får innebära några försämringar för miljö, djurskydd, konsumentskydd och klimat.

att Naturskyddsföreningens riksstyrelse tar tydlig ställning för eller emot avtalet när dess innehåll blivit känt.

att bifalla Naja Magnussons tilläggsyrkande att Naturskyddsföreningen motsätter sig att avtalets innehåll inte är offentligt.

Redovisning

Se ovanstående svar.

---

¹ <https://www.naturskyddsforeningen.se/nyheter/oppet-brev-till-eu-och-handelsminister-ann-linde>

² <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/svar-till-naturskyddsforeningen-om-ceta/>

Bilaga 4: **Resursutredningen**

Innehåll

1. Inledning.....	39
1.1 Syfte och sammanfattning.....	39
1.2 Resursutredningens arbetsgrupp.....	39
1.2.1 Referensgrupp till resursutredningens arbetsgrupp	39
1.3 Enkät till föreningen	40
1.4 Enkät till personal på rikskansliet.....	40
2. Riksföreningens ekonomiska förutsättningar.....	41
2.1. Medlemsintäkter (14 %) och medlemskostnader (10 %)	42
2.2. Insamlingsintäkter (28 %) och insamlingskostnader (9 %).....	44
2.3. Försäljning (16 %)	46
2.4. Samarbeten övrigt (9 %).....	46
2.5. Bidrag från Sida (30 %)	47
2.6. Ändamålskostnader (79 %).....	47
3. Lokalt och regionalt arbete.....	49
3.1 Återbäringen.....	49
4. Enkätundersökning – kretsarnas och länsförbundens utmaningar	52
4.1 Sammanfattande analys av enkätundersökningen	54
5. Stöd till folkrörelsen	71
5.1 Rikskansliets arbetstid i direkt stöd till folkrörelsen.....	71
5.2 Digitala system som administreras av rikskansliet.....	71
5.3 Behovet av administrativt stöd till de regionala kanslierna	72
6. Slutsatser och förslag.....	74

1. Inledning

1.1. Syfte och sammanfattning

Frågan om resursfördelningen inom Naturskyddsföreningen var i fokus på Naturskyddsföreningens riksstämma 2016. Starten för denna rapport är riksstämmans beslut att bifalla Per Hedbergs yrkande "att det ska tillsättas en arbetsgrupp med uppdrag att till nästa stämma förbereda ett förslag som med folkrörelsens perspektiv ser över hur vi kan fördela resurserna för att på bästa sätt uppnå föreningens syfte".

Riksstyrelsen tillsatte hösten 2016 en arbetsgrupp som har ansvarat för arbetet. Förhoppningen är att rapporten ska ge en bred bakgrund av hur de ekonomiska förutsättningarna ser ut i hela föreningen samt att den ska beskriva hur folkrörelsens behov och önskemål ser ut. Den ska också teckna en pedagogisk bild av dagens återbäringsystem och föreslå vägar framåt. Slutsatser och rekommendationer i rapporten är integrerade i styrelsens proposition om framtidsstrategi som föreslås styra Naturskyddsföreningens prioriteringar de kommande fyra åren.

Rapporten består i huvudsak av fyra delar. De tre första delarna är i stora drag en redogörelse för omständigheter i föreningen på riks-, krets- och länsnivå. Här ges information om riksföreningens ekonomiska förutsättningar och om återbäringen, en nulägesanalys av kretsarnas och länsförbundens förutsättningar och behov, samt en redogörelse för rikskansliets arbete med stöd till folkrörelsen. Därefter följer en fjärde del med slutsatser och förslag.

Riksstyrelsen har sökt bred förankring i arbetet med utredningen men de slutgiltiga rekommendationerna är helt och hållet riksstyrelsens bedömningar och vägval.

1.2. Resursutredningens arbetsgrupp

Riksstyrelsen tillsatte i september 2016 en arbetsgrupp bestående av ordförande Johanna Sandahl, vice ordförandena Stina Lindblad och Salomon Abresparr, skattmästare Bo Jönson, och ledamöterna Pia Lindeskog och Lotta Silfver. I arbetsgruppen ingår från rikskansliet även Anna Nilsson, kanslichef, och Jimmy Mannung, chef för mobiliseringsavdelningen.

1.2.1. Referensgrupp till resursutredningens arbetsgrupp

För att säkerställa kunskap och perspektiv från hela föreningen tillsatte riksstyrelsen även en referensgrupp. Utlysning till referensgruppen gick ut i juni 2017. Informationen presenterades på Naturkontakt, via kretsbrief och på själva rikskonferensen. Av ett 20-tal sökande valdes elva personer med så god spridning som möjligt beträffande ålder, kön, bostadsort och typ av engagemang inom föreningen. Totalt har gruppen träffats vid fyra tillfällen för att lämna synpunkter på arbetet.

Referensgruppen utsågs formellt av riksstyrelsen i augusti 2017 och består av:

Beatrice Sundberg	Stockholm	Länsförbund
Amanda Nylund	Göteborg	Krets, nätverk (havs)
Richard Bernström	Gotland	Krets
Kajsa Grebäck	Nora	Regionalt kansli
Lillian Lundin Stöt	Mora	Regionalt kansli
Anders Kinch	Steninge	Länsförbund
Henrik von Zweigbergk	Jönköping	Länsförbund, nätverk (klimat)
Per Hedberg	Uppsala	Krets
Marianne Kahn	Uppsala	Länsförbund
Lars Andersson	Luleå	Länsförbund, krets
Anders Berthling	Jönköping	Länsförbund, krets

1.3. Enkät till föreningen

För att bättre förstå kretsarnas och länsförbundens behov av både ekonomiska och personella resurser skickades en enkät ut till samtliga kretsar och länsförbund hösten 2017. Målet med enkäten var att skapa en samlad bild av folkrörelsens förutsättningar samt vilka utmaningar och möjligheter vi står inför. Enkäten berörde såväl framtagandet av framtidsstrategin som vilka resurser folkrörelsen behövde. Svaren på enkäten finns återgivna nedan och ligger till grund för utredningens förslag.

1.4. Enkät till personal på rikskansliet

Vid sidan av de enkätundersökningar som förtroendevalda i kretsar och länsförbund har svarat på, har en enkät skickats ut till all personal på rikskansliet i syfte att kartlägga hur mycket av de anställdas tid som kan betraktas som *direkt*³ stöd till kretsar och länsförbund.

³ Här används termen *direkt stöd* till skillnad från det *indirekta stöd* som ges av alla anställda vid Naturskyddsföreningen i och med att samtliga arbetar mot föreningens ändamål. Det som undersökningen kartlägger är alltså det *direkta stödet* till kretsar och länsförbund.

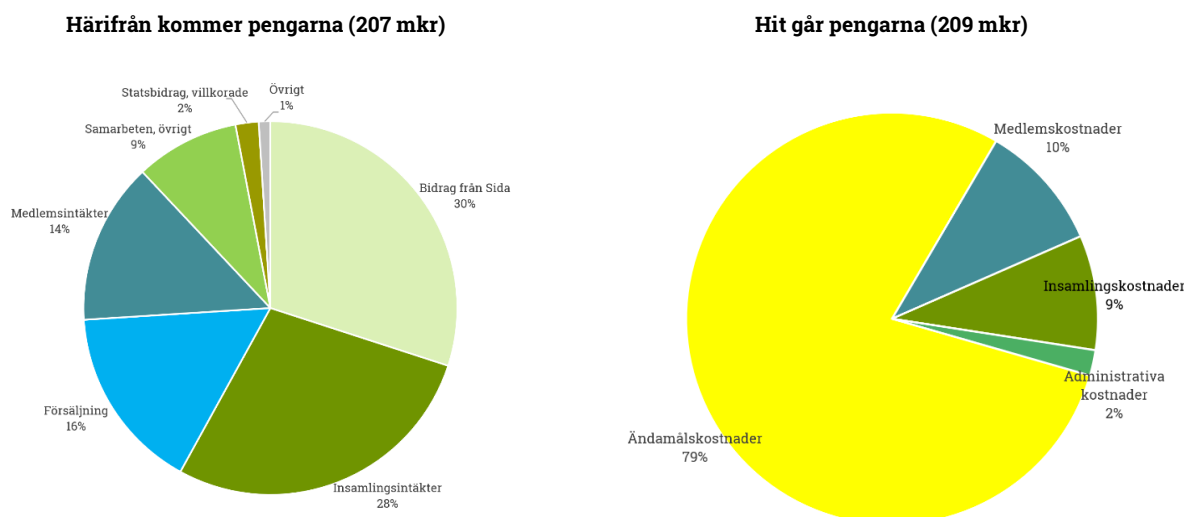
2. Riksföreningens ekonomiska förutsättningar

För att illustrera riksföreningens ekonomiska förutsättningar används i denna rapport 2016 års ekonomiska redovisning.

Naturskyddsföreningens intäkter och kostnader skiljer sig något från år till år men fördelningen har i stora drag visat samma trend de senaste åren. I de fall det sker stora förändringar från år till år, till exempel kopplade till ändamålsbestämda bidrag, redovisas det nedan.

Det är värt att här också notera att Naturskyddsföreningen är en insamlingsorganisation med 90-konto som kontrolleras av SI, Svensk insamlingskontroll⁴. Samtliga organisationer med 90-konto är skyldiga att upprätta en årsredovisning enligt regelverket K3 som Bokföringsnämnden utarbetat. Föreningen är också medlem i FRII (Frivilligorganisationernas Insamlingsråd) och följer därigenom FRII:s kvalitetskod och styrande riktlinjer för årsredovisning

Diagram 1 & 2 | Intäkter och kostnader för Naturskyddsföreningen, år 2016

Kommentar till diagram 1 & 2 | Informationen är hämtad från årsredovisningen för 2016, sidorna 50-65.

Rubrikerna i kapitlet nedan är samma som i diagram 1 och 2 ovan, som illustrerar föreningens intäkter och kostnader. Intäkterna i det vänstra diagrammet är lägre än utgifterna i det högra eftersom budget innehåller en satsning från sparad kapital. Alla rubriker nedan är också färgkodade efter de färger som respektive paj-bit har i diagrammet. Rubrikerna följer däremot inte ordningen som de presenteras i diagrammet, eftersom de där presenteras i storleksordning. Här nedan är rubrikerna istället presenterade efter relevans för utredningen.

⁴ Naturskyddsföreningen följer Svensk Insamlingskontrolls regler för insamling och har ett 90-konto. Det innebär att föreningen är en godkänd insamlingsorganisation och att vi har en hel del regler att följa när vi samlar in pengar. Läs mer här: <https://www.naturskyddsforeningen.se/vad-du-kan-gora/butiken/hit-gar-pengarna/>

2.1. Medlemsintäkter (14 %) och medlemskostnader (10 %)

Medlemsavgifter och autogirogåvor

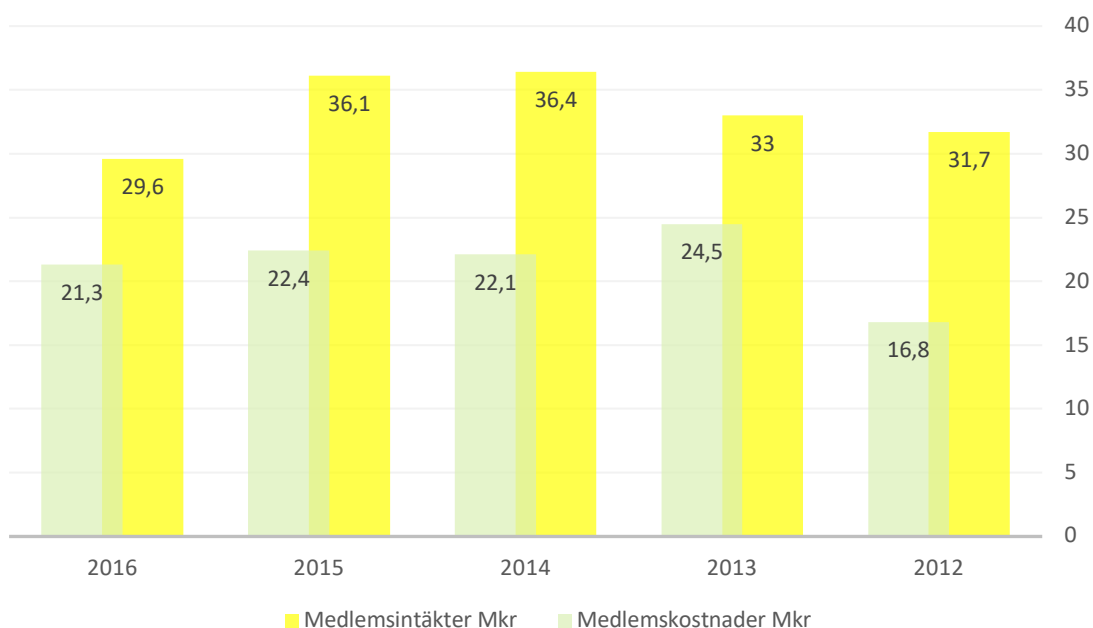
Medlemsintäkterna utgör ca 29 mkr, eller 14 %, av föreningens totala intäkter. I posten för medlemsintäkter ovan räknas enbart intäkter för medlemskap och familjemedlemskap. Medlemmar har möjlighet att betala medlemskapet med plusgiro en gång per år eller med autogiro fördelat på tolv månader. Autogiromedlemmarna har möjlighet att lägga till valfritt belopp när de betalar sin medlemsavgift. Istället för att betala 24 kr per månad⁵, som är medlemsavgiften, så kan de frivilligt höja beloppet till exempelvis 50 kr per månad och ger därmed föreningen en gåva på 26 kr per månad. De belopp som medlemmar betalar med autogiro, utöver medlemsavgiften, bokförs som insamlingsintäkter.

Medlemskostnader

Begreppet kostnader kan bli lite vilseledande beroende på var i organisationen man befinner sig. Det är därför viktigt att ha med sig att alla medel som går ut från riksföreningens konto här kallas kostnader, det gäller såväl löner som lokalhyra, stöd till regionala kanslier eller återbäring till kretsar och länsförbund. Kostnaderna för medlemmar är ca 10 % av föreningens totala kostnader. I det ingår till exempel kostnader för medlemsregister och värvning, tidningen Sveriges Natur och en del av den gemensamma administrationen. Återbäringen till kretsar och länsförbund, den del av medlemsavgiften som går tillbaka ut i föreningen, räknas inte som en medlemskostnad utan återfinns under posten ändamålskostnader i diagram 2. Mer om återbäringen följer under kapitel 3.1.

---

⁵ Kostnaden för familjemedlemskap är 365 kr per år.

Diagram 3 | Medlemsintäkter och medlemskostnader mellan 2012 och 2016

Kommentar till diagram 3 | Medlemsintäkter och medlemskostnader. Återbäringen till kretsar och länsförbund syns inte här utan redovisas som ändamålsintäkt.

Tabell 1 | Medlemsintäkter och medlemskostnader mellan 2012 och 2016

	2016	2015	2014	2013	2012
Antal medlemmar	226 000	224 000	221 000	203 000	191 000
Medlemsintäkter Mkr	29,6	36,1	36,4	33	31,7
Medlemskostnader Mkr	21,3	22,4	22,1	24,5	16,8
I/K-tal⁶	1,4	1,6	1,6	1,3	1,9

Kommentar till tabell 1 | Tabell 1 är hämtad från s. 51 i årsredovisningen för 2016 (med korrigering för medlemskostnader för 2015 enligt resultaträkningen på s. 56).

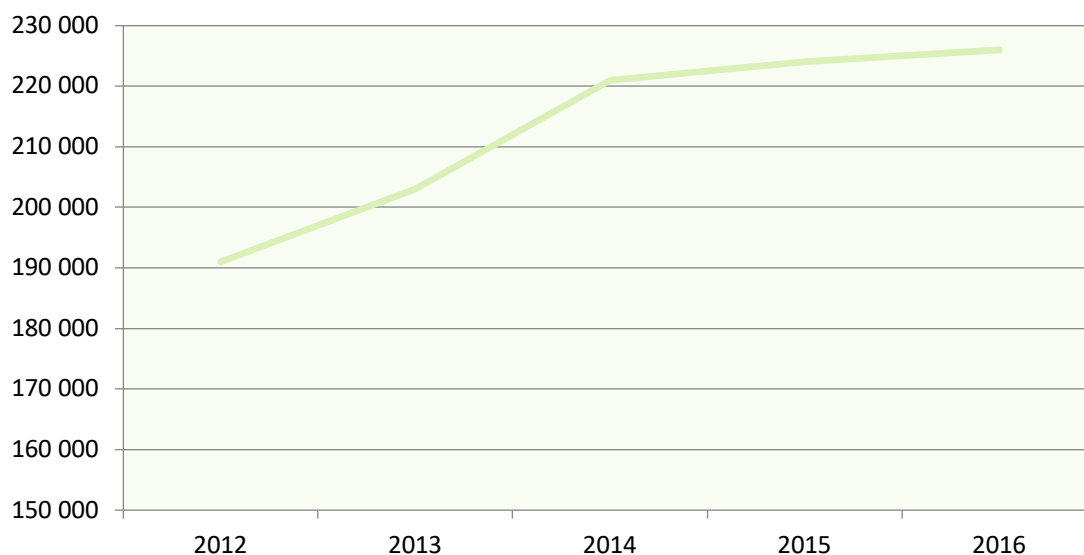
Medlemsantal

Naturskyddsföreningen hade 2017 226 000 medlemmar – fler än någonsin tidigare! Ungefär 130 000 av medlemmarna är fullbetalande. Resterande 96 000 är familjemedlemmar. I tabellen nedan syns att föreningens medlemsantal ökade under 2016 samtidigt som medlemsintäkterna minskade kraftigt. Orsaken till detta var införandet av nya (tvingande) redovisningsregler. De

⁶ I/K-talet beskriver förhållandet mellan medlemsintäkterna och medlemskostnaderna. Ju högre I/K-tal, desto högre intäkter per satsad krona på medlemskostnader.

nya redovisningsreglerna innebär ett nytt sätt att bokföra medlemsintäkterna på för de medlemmar som betalar med plusgiro. Dessa medlemmar betalar hela årsavgiften med en gång och från och med 2016 så intäktsförs bara den del av beloppet som ligger inom samma kalenderår. En inbetalning i oktober bokförs bara som intäkt med 3/12 av beloppet samma år, resten bokförs nästkommande år. Detta skiljer sig från tidigare praxis. Efter 2017 kommer förskjutningen inte att märkas och medlemsintäkterna kommer att motsvara de tidigare åren. Den nedgång i medlemsintäkter som syntes i redovisningen 2016, har istället bokförts som medlemsintäkter 2017. Mer än hälften av föreningens medlemmar betalar idag via autogiro och ännu fler av de nyrekryterade medlemmarna betalar via autogiro.

Diagram 4 | Utveckling av antalet medlemmar mellan 2012 och 2016

Kommentar till diagram 4 | Diagrammet visar utvecklingen av antalet medlemmar i föreningen mellan 2012 och 2016 i enlighet med uppgifterna som finns på s. 51 i årsredovisningen.

2.2. Insamlingsintäkter (28 %) och insamlingskostnader (9 %)

Insamlingsintäkter

58 mkr, eller 28 %, av Naturskyddsföreningens intäkter består av insamlade medel. I posten ingår en rad olika typer av pengar, exempelvis gåvor och bidrag. Insamlade medel kan antingen användas fritt för föreningens syften eller vara mer eller mindre hårt knutna till ett särskilt ändamål eller på annat sätt villkorade utifrån givarens krav/önskemål.

Insamlingskostnader

Att samla in pengar innebär också en kostnad för föreningen.

Med insamlingskostnader menas kostnader för insamlingsarbete som riktar sig mot samtliga givare, det vill säga för att generera intäkter i form av gåvor, testamenten och donationer såväl från privatpersoner som från företag och organisationer. Även kostnader för marknadsföring ingår här.

Tabell 2 | Insamlingsintäkter och insamlingskostnader

	2016	2015
Insamlingsintäkter, Mkr	58,9 ⁷	63,5
Insamlingskostnader Mkr	18,3	17,6

Kommentar till tabell 2 | Siffrorna som redovisas i tabell 3 är hämtade ifrån årsredovisningen 2016. Intäkterna är hämtade från förvaltningsberättelsen på s. 53 och kostnaderna från resultaträkningen på s. 56.

Här nedan kommer ett förtydligande av vilken typ av intäkter som ryms under varje rubrik.

Gåvor

Inom ramen för insamlingsintäkter återfinns en del av de gåvor och arv som föreningen tar emot.

Tabell 3 | Gåvor som redovisats i resultaträkningen (tkr) för åren 2015 och 2016

	2016	2015
Allmänheten	42 088	44 939
Företagssamarbete	5 870	5 895
Stödföretag	720	2 047
Miljöfundsintäkter	15 616	9 756
Generell gåva	1 660	615
Postkodlotteriet	15 000	13 000
Summa insamlade medel	80 954	76 252

Kommentar till tabell 3 | Siffrorna i tabellen är gåvor som redovisats i resultaträkningen och är hämtade från not 2 i årsredovisningen för 2016 på s. 60. Siffrorna skiljer sig åt från de redovisade insamlingsintäkterna i tabell 3 då exempelvis miljöfundsintäkterna inte är inräknade där.

Allmänheten

Intäkter från medlemmar som vill bidra lite mer till Naturskyddsföreningens arbete liksom andra givare som inte vill villkora sina gåvor ryms under posten "Allmänheten". Medlemmarna kan exempelvis betala in en extra summa i samband med att de betalar sin medlemsavgift via autogiro varje månad. Autogirointäkter från medlemmar och andra givare står för 33,6 mkr av intäkterna 2016.

Företagssamarbeten och stödföretag

Naturskyddsföreningen samarbetar med en rad större företag, under olika former. Det finns större företagssamarbeten, där intäkter oftast ges till ett specifikt projekt eller ändamål. Ett exempel är IKEA som finansierar skolprojektet Energifallet. Det finns också möjlighet för företag att bli stödföretag som då ger ett mer allmänt stöd av lite lägre storlek än vid företagssamarbeten.

⁷ Siffrorna är tagna från årsredovisningen för 2016 och summan är lägre än vad som redovisas i tabell 2 då bland annat miljöfundsintäkterna inte är inräknade här

Generella gåvor

Det finns också möjlighet att betala in en engångssumma för att till exempel hylla en jubilar eller skänka utgångna sedlar till föreningens verksamhet. Engångssummor kan också komma från företag.

Föreningen erhåller även gåvor i form av arv. Dessa kan vara både fria och ändamålsbestämda medel eller villkorade på annat sätt genom vad testatorn skrivit in i sitt testamente. Liksom vid alla gåvor så gäller principen att endast acceptera gåvan/arvet om testamentets ändamål eller andra villkor stämmer överens med föreningens verksamhet. Arv kan också vara av sådan karaktär att endast avkastningen får användas, medan andra arv kan användas i sin helhet när lämpligt ändamål finns.

Postkodlotteriet

Som förmånstagare i Postkodlotteriet får Naturskyddsföreningen varje år ett så kallat basstöd från Postkodlotteriet. År 2016 var det 15 mkr. Utöver det kan pengar sökas ur specialprojektfonder för projekt som ligger utanför ordinarie verksamhet.

Ändamålsbestämda medel

Varje år genomförs flera insamlingar till specifika ändamål, exempelvis som en del av pågående kampanjer. Pengar som samlas in till ett specifikt ändamål måste användas till det ändamål som insamlingsbrevet/hemsidan lovar.

2.3. Försäljning (16 %)

16 % av föreningens intäkter kommer från försäljning. Det är i stor utsträckning licensintäkter för Bra miljöval-märkningen som finns här men också Årets bok och tidningen Sveriges Naturs annonsintäkter.

2.4. Samarbeten övrigt (9 %)

Naturskyddsföreningen söker årligen bidrag både nationellt och internationellt. Det finns ingen möjlighet att använda pengarna till något annat än ansökan utlovar. Tabellen nedan visar dessa samarbeten (men också bland annat statsbidrag och bidraget från Sida som behandlas längre ned i detta kapitel).

Naturskyddsföreningen söker till exempel statsbidrag från olika myndigheter för att finansiera projekt och verksamheter, bland annat kan nämnas att föreningens miljöjurister finansieras via stöd från Naturvårdsverket.

Tabell 4 | Bidrag som redovisats som intäkt (tkr) i resultaträkningen för åren 2015 och 2016

	2016	2015
Sida	62 084	67 596
Kemikalieinspektionen	839	216
Naturvårdsverket	2 592	3 000
Viltvårdsfonden	425	425
Trafikverket		403
Konsumentverket och Vinnova	689	500
Jordbruksverket	581	4
Länsstyrelser och Regionstyrelse Skåne	607	19
Energimyndigheten	105	830
EU-bidrag	1 064	1 161
Havs- och vattenmyndigheten	1 520	2 052
Postkodlotteriet	4 249	2 879
Svenskt Friluftsliv	3 082	845
Alvins fond	180	315
M-C Cronstedts Stiftelse		650
Övriga bidrag	85	304
Summa bidrag	78 102	81 199

Kommentar till tabell 4 | Siffrorna i tabellen är bidrag som redovisas i resultaträkningen och är hämtade från not 2 i årsredovisningen för 2016.

2.5. Bidrag från Sida (30 %)

Vår största bidragsgivare är Sida vars bidrag på 62 mkr utgjorde 30 % av föreningens budget 2016. Sida-medlen används till att stödja ca 40 organisationer i olika delar av världen. Medlen kan fluktuera väldigt mycket från år till år beroende på vilka projekt som beviljats, och har också stora medföljande krav på redovisning och utförande. Här finns mer information om vårt globala arbete: <https://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/globalt-arbete/vart-arbete>.

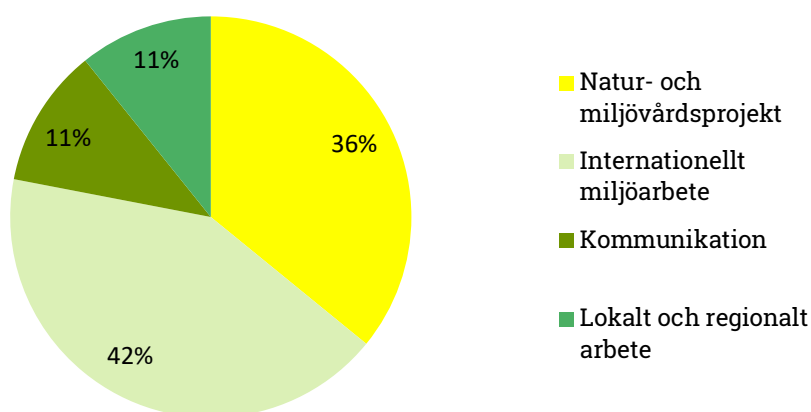
2.6. Ändamålskostnader (79 %)

Ändamålskostnader är de kostnader som direkt och indirekt rör föreningens kärnverksamhet, inklusive opinionsbildning i de berörda frågorna. Kostnader för administration som uppstår

som en direkt följd av en aktivitet/projekt inom ändamålet räknas som ändamålskostnad. Hit räknas också återbäringen – en intäkt från medlemsintäkter som återförs till lokala och regionala projekt, se kapitel 3.

Utöver ändamålskostnader har föreningen utgifter för administration såsom lokalhyra, leasing av kontorsmaskiner och kostnader kopplade till insamlingsverksamheten.

Diagram 5 | 2016 års ändamålskostnader enligt årsredovisning

Kommentar till diagram 5 | Diagram 5 är en visualisering av utfallet för 2016 års ändamålskostnader.

Tabell 5 | Ändamålskostnader från årsredovisningen för 2016 (tkr)

	2016	2015
Natur- och miljövårdsprojekt	59 160	64 557
Internationellt miljöarbete	69 463	75 371
Kommunikation	18 481	17 483
Lokalt och regionalt arbete	17 746	20 812
Summa ändamålskostnader	164 850	178 223

Kommentar till tabell 5 | Redovisningen av ändamålskostnader är hämtad från årsredovisningen och innehåller rubrikerna natur- och miljövårdsprojekt, internationellt miljöarbete, kommunikation samt lokalt och regionalt arbete.

Läs mer om hur vi använder våra pengar på hemsidan:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/om-oss/foreningen/sa-har-anvands-vara-pengar>

3. Lokalt och regionalt arbete

Under denna rubrik återfinns de kostnader som är direkt kopplade till föreningens lokala och regionala arbete.⁸

3.1 Återbäringen

Alla medlemmar i Naturskyddsföreningen betalar sin medlemsavgift till riksföreningen. Återbäringen innebär att 35 % av föregående års redovisade medlemsintäkter betalas ut till Naturskyddsföreningens lokala och regionala verksamhet. 2016 utgjorde summan 12,6 miljoner kronor. Dessa pengar fördelas på länsförbund, kretsar, gemensamma medel (projektbidrag) samt stöd till regionala kanslier och vissa tjänster på rikskansliet (de som nästan uteslutande arbetar med folkrörelsen).

Beslut om återbäringens storlek fattas enligt stadgarna § 8 av riksstyrelsen. Riksstyrelsen reglerar detta genom principer, senast ändrade 2013, som fastslår hur stor återbäringen ska bli samt hur totalsumman ska fördelas. Nedan följer riksstyrelsens senaste beslut.

1. Vart och ett av de tio möjliga regionala kanslierna erhåller ett basstöd motsvarande lönekostnaden för 0,7 tjänst med en lönenivå motsvarande 27 000 kr vid heltid. Basbeloppet justeras upp varje år med löneavtalets nivå på rikskansliet och kan också behöva sänkas om medlemsintäkterna faller.
2. Högst 15 procent av 35 procent av medlemsavgiftsintäkterna avsätts från och med budgeten för 2015 till riksföreningens arbete med de fem nationella nätverken, regionala kanslier, projektbidrag, samt återbäring i övrigt. Som en övergångslösning under 2014 ökas denna andel till 23 procent. I det fall denna övergångslösning skulle medföra ett minskat stöd till något länsförbund som önskar övergå till regionalt kansli ska mellanskillnaden betalas ut, finansierat från återbetalda projektbidrag.
3. Minst 5 procent av de 35 procenten avsätts årligen till projektbidrag att söka för kretsar och länsförbund.
4. Efter att fast och medlemsbaserad återbäring till kretsar (3500 kr, 20 kr per medlem) och länsförbund (15000 kr, 10 kr/medlem), basstöd till regionala kanslier, projektbidrag, blyxtbidrag och avsättning för riksföreningens arbete dragits från summan av de 35 procenten, fördelas återstoden på de regionala kanslierna. Summan delas med antalet medlemmar i föreningen och fördelas proportionellt i förhållande till antalet medlemmar i de län som ingår i regionen.

⁸ Kostnader för det stöd som kansliets chefer, sakkunniga, jurister och kommunikatörer m.fl. erbjuder kretsar och länsförbund redovisas i den här uppställningen under ändamålskostnader.

Fördelningen av återbäringen utifrån principerna

Rent praktiskt innebär principerna ovan att nedanstående belopp betalas ut till det lokala och regionala arbetet. Gällande de gemensamma medlen är det värt att nämna att projektmedel avser de sökbara projektbidrag som kretsar kan söka för projekt man vill göra.

Projektbidragens syfte är att stötta det ideella arbetet i föreningen. De ska också medverka till att utveckla föreningen som en demokratisk, levande och vital folkrörelse. Detta innebär att de inte kan sökas av nätverken som saknar medlemskrav och är lösare uppbyggda.

Länsförbund	Grundbidrag	15 000 kr per länsförbund
	Resestöd	52 000 kr ⁹
	Medlemsbaserad återbäring	10 kr per fullbetalande medlem
Kretsar	Grundbidrag	3 500 kr per krets
	Utökat grundbidrag ¹⁰	3 500 kr per sökande krets ¹¹
	Startbidrag vid kretsbildning	3 500 kr
	Återbäring	20 kr per fullbetalande medlem
Gemensamma medel	Projektmedel, sökbara medel för kretsar och länsförbund, ej nätverk	minst 5 % av 35 %
	Blixtfonden, för oförutsedda händelser och akuta behov hos krets och länsförbund	50 000 kr
Kansli-kostnader	Nätverksstöd, i huvudsak nätverkssamordnare ¹² och andra kanslianställda direkt knutna till återbäringen och regionalt arbete	max 15 % av hela potten
Regionala kanslier	Stöd till regionala kanslier	343 000 kr/kansli + de medel som blir kvar efter övrig tilldelning baserat på antal medlemmar

⁹ Ges till de nordliga länsförbunden: Västernorrland 8 500 kr, Jämtland-Härjedalen 9 500 kr, Västerbotten 15 000 kr och Norrbotten 20 000 kr

¹⁰ Till kretsar med mycket dålig ekonomi.

¹¹ Dessa medel är utöver de 35 % som utgör återbäringen.

¹² Även kostnader för resor i samband med träffar.

Återbäringens utfall

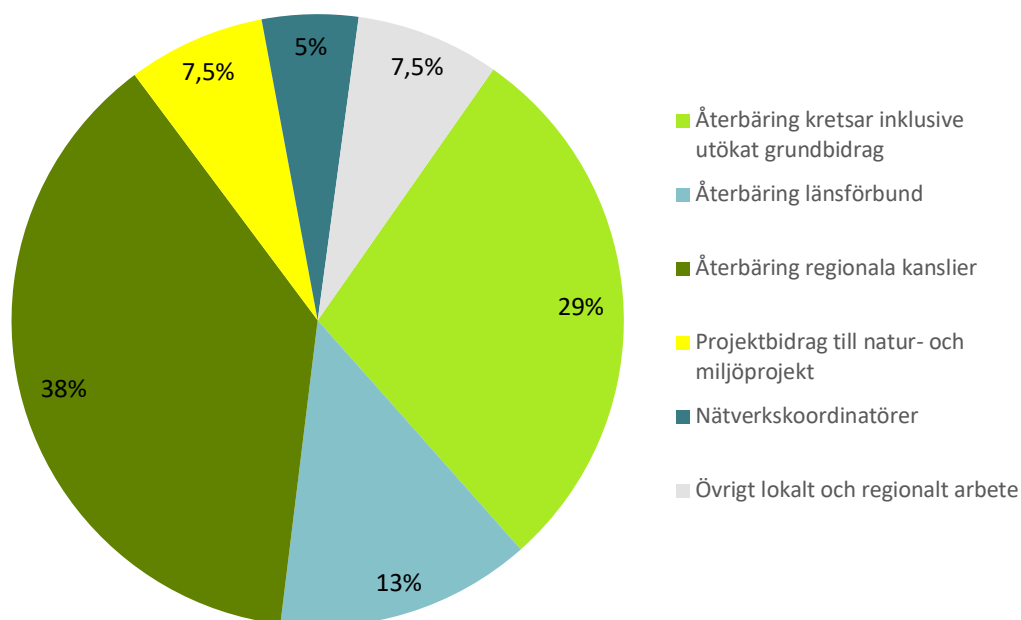
Tabell 6 | Återbäringens utfall för åren 2015 och 2016

	2016 (tkr)	2015 (tkr)
Återbäring kretsar inklusive utökad grundbidrag	3 627	3 589
Återbäring länsförbund	1 703	1 659
Återbäring regionala kanslier	4 778	4 827
Projektbidrag till natur- och miljöprojekt	917	740
Nätverkstöd	641	1 103
Övrigt lokalt och regionalt arbete (kanslikostnader)	957	806
Summa återbäring	12 623	12 724

Kommentar till tabell 6 | Återbäringens utfall i tkr 2016 och 2015.

Så här fördelades pengarna 2016 i enlighet med styrelsens principer för återbäringen (totalt 12 623 mkr):

Diagram 5 | Fördelning av återbäringen för 2016

Kommentar till diagram 6 | Cirkeldiagrammet är en visualisering av hur återbäringen fördelades mellan de olika posterna år 2016

För- och nackdelar med nuvarande system för återbäring

Den enskilt tydligaste fördelen med dagens system är att det är tydligt kopplat till vilka intäkter som kommer in och i den meningen är stabilt och förutsägbart. 35 % är ett tak och den faktiska summan påverkas direkt av intäktens storlek (d.v.s. hur mycket medlemsavgifter som betalas in). Det gör att vi alltid vet att vi har pengar att finansiera systemet (om än inte alla delar som är tänkta att ingå i systemet). Systemet har också funnits relativt lång tid och har därmed vunnit en form av legitimitet som andra lösningar i alla fall initialt skulle sakna.

Dagens principer har dock en rad nackdelar:

- 1) Systemet är tekniskt krångligt och opedagogiskt, vilket gör att det brister i transparens. Det är ett problem att färre än en handfull personer förstår systemet och dess konsekvenser fullt ut, särskilt i en demokratisk folkrörelse. Exempelvis finns idag inget bra sätt att förutse hur mycket de regionala kanslierna kommer att få från återbäringssystemet utöver den fasta delen av ersättningen. Det går inte heller att enkelt se vilka tjänster på rikskansliet som finansieras av återbäringen.
- 2) Det förutsätter en viss nivå på medlemsintäkter (och därmed även en viss mängd medlemmar) för att fungera. När intäkterna sjönk 2017 till följd av ändrade bokföringsregler, så upplevde riksstyrelsen att man var tvungen att skjuta till pengar. Det finns alltså en upplevelse av ett visst behov, en viss basnivå, som måste uppnås och om den inte uppnås så kommer det krav och önskemål om att frångå principerna.
- 3) Regeln om 35 % har ytterligare utmanats genom att rikskansliet finansierar vissa tjänster med återbäringen (nätverkskoordinatorer, handläggare av projektbidrag och andra föreningsrelaterade tjänster) utifrån styrelsebeslut om att upp till 15 % av summan kan användas till kanslikostnader. I analogi med punkt 2 har det funnits en bild av behov som skiljer sig från vad principerna säger, i det här fallet har det uppenbarligen funnits en bild av en maxnivå som har understigit gällande praxis om 35 %.
- 4) Systemet som helhet brister i förutsägbarhet vilket försvårar planeringen för främst de regionala kanslierna (utifrån hur systemet är utformat där kansliernas rörliga del räknas ut sist). Genom att intäkterna baseras på föregående år och med tanke på att bokslutet inte färdigställs förrän i mars året därpå så tvingas länsförbunden som arbetsgivare för de regionala kanslierna att gissa nivåer på intäkter i sina budgetar och får slutligt besked om innevarande års intäktsbudget först när första kvartalet har passerat.

Sammanfattningsvis så är systemet för återbäringen idag styrt av principer snarare än av folkrörelsens behov.

4. Enkätundersökning

– kretsarnas och länsförbundens utmaningar

I tidigare kapitel har fokus varit att kartlägga de befintliga resurserna (främst de ekonomiska) inom föreningen. I utredningens uppdrag ligger att ta reda på hur Naturskyddsföreningen bäst fördelar resurser för att uppnå föreningens syfte. Vilka förutsättningar och behov har Naturskyddsföreningen på lokal och regional nivå? Vilken verksamhet vill man bedriva? Vilka resurser anser man behövs för att göra det? För att besvara den här frågan genomfördes en omfattande kartläggning under hösten 2017. Resurserna som avses är både personella, ekonomiska och organisatoriska.

För kretsarna hade enkäten en svarsfrekvens på över 80 % och för länsförbunden är motsvarande svarsfrekvens väl över 90 %, vilket är en väldigt hög svarsfrekvens och utgör ett bra underlag för vidare diskussioner.

I samtliga de fall fritextsvar efterfrågades har analyserna av svaren gjorts efter gruppering på de teman som dyker upp.

Tabell 7 | Antal kretsar som har fått ta del av enkäten i resursutredning samt svarsfrekvens.

Enkät för resursutredningen

– kretsar

	Antal	Andel
Registrerade kretsar	271	
Aktiva kretsar	260	96%
Kontaktuppgift finns	242	
Oklart om (rätt) kontaktuppgift finns	15	
Kontaktuppgift saknas	3	
Har svarat på enkät	211	81 %¹³

Tabell 8 | Antal länsförbund som har fått ta del av enkäten i resursutredning samt svarsfrekvens.

Enkät för resursutredningen

- länsförbund

	Antal	Andel
Länsförbund	24	
Har svarat på enkät	22	92%

¹³ Detta avser alltså svarsfrekvens för aktiva kretsar.

4.1 Sammanfattande analys av enkätundersökningen

Det finns en stor samstämmighet mellan våra kretsar om vilka utmaningar som finns. I hela landet ser kretsarna ett behov av ökat engagemang, fler aktiva och förnygring.

Från kretsarna kommer det fram att bristen på aktiva medlemmar är kännbar. Många har därtill svårt att få ihop tillräckligt många kandidater till förtroendeuppdrag. Förutom att våra förtroendevalda upplever en brist på engagemang bland medlemmarna upplever många av de kretsaktiva att tiden sällan räcker till för de som är aktiva. Det här hänger säkerligen ihop med att för många aktiviteter fördelas på allt för få aktiva.

För trots att riksföreningen har fler medlemmar än någonsin tidigare upplever våra förtroendevalda ute i landet en rejäl uppförsbacke i mängden aktiva medlemmar. Många menar att tiden inte räcker till i och med att alltför mycket ansvar landar på allt för få. Det återspeglas också av att en förnygring bland de aktiva medlemmarna återkommande efterfrågas hos både kretsar och länsförbund.

Bland de områden som kretsarna vill bli mer aktiva inom än idag så nämns framförallt att de vill:

- Genomföra fler aktiviteter
- Ha mer dialog med andra organisationer och kommunikation med politiken
- Nå ut bättre till allmänheten
- Satsa på fler aktiviteter, inte minst sådana som riktar sig mot barn, unga och småbarnsföräldrar

Våra länsförbund uppger å sin sida liknande utmaningar. Var tredje länsförbund säger att det är svårt att få ihop en styrelse och få aktiva medlemmar och det gör det svårt att alls rekrytera förtroendevalda. Länsförbunden säger samtidigt att det är svårt att nå ut till kretsarna, och när de ändå lyckas är det låg aktivitetsnivå hos kretsarna.

Precis som kretsarna så uppger även länsförbunden att det är svårt att nå till allmänheten, de upplever det som en utmaning att skapa engagemang och inspirera.

De främsta områdena som länsförbunden uppger att de vill göra mer inom sammanfaller till stor del med vad de redan gör idag:

- Bilda opinion och synas mer
- Ha flera aktiva arbetsgrupper
- Ge mer stöd till kretsarna
- Påverka politiken
- Göra en länstidning eller regelbundna utskick via post

Det finns en röd tråd i svaren från såväl kretsar som länsförbund vad gäller behovet att bli bättre på att arbeta med kommunikation. Det gäller alltså både den egna interna kommunikationen och den externa kommunikationen. Både kretsar och länsförbund vill bli bättre på att nå ut till allmänheten samt till befintliga och nya samarbetsorganisationer men de

vill också bli bättre på att odla politiska kontakter och vara en lokal och regional påverkansfaktor.

Av vad vi kan se i enkätsvaren skulle såväl kretsar som länsförbund må bra av ett förbättrat samarbete dem emellan. Länsförbunden ser det som en utmaning att nå ut till kretsarna och säger att de vill kunna erbjuda ett mer omfattande stöd. Samtidigt gör bristen på aktiva medlemmar hos kretsarna att det kanske är svårt för dem att ta emot detta stöd.

Kretsarna lyfter själva förslag på hur de kan nå fler – de vill satsa mer på aktiviteter som riktar sig till barn¹⁴, unga och småbarnsföräldrar för att locka fler in i föreningen. Det är rimligt att tro att sådana satsningar kan leda till fler aktiva medlemmar, om än på lång sikt. Det och det efterfrågade stödet i kommunikation skulle kunna underlätta det. Samtidigt så nämner 66 kretsar i enkäten förnyring som en av de tre viktigaste utmaningarna. Det till trots önskar enbart 15 kretsar engagera fler yngre personer än vad de gör idag. Den ekonomiska situationen är för de flesta kretsarna stabil. En klar majoritet av kretsarna har inte upplevt vare sig en ökning eller minskning av sin budget mellan 2016 och 2017. Återberingen är en avgörande del av kretsarnas ekonomi samtidigt som en majoritet av kretsarna också redovisar inkomster från andra källor, såsom kommunala stöd, försäljningsintäkter och så vidare.

Samtidigt som många kretsar ser stora utmaningar vad gäller antalet medlemmar och kanske framförallt antalet aktiva medlemmar, anser sig en klar majoritet av kretsarna inte vara begränsade av sin ekonomiska situation.

Situationen är något mer allvarlig för länsförbunden. Drygt var tredje länsförbund har upplevt sig begränsade av sin ekonomiska situation. Att två tredjedelar av länsförbunden inte upplever sig begränsade är förstås glädjande men visar också på hur olika förutsättningarna ser ut runt om i landet.

Kretsarnas utmaningar

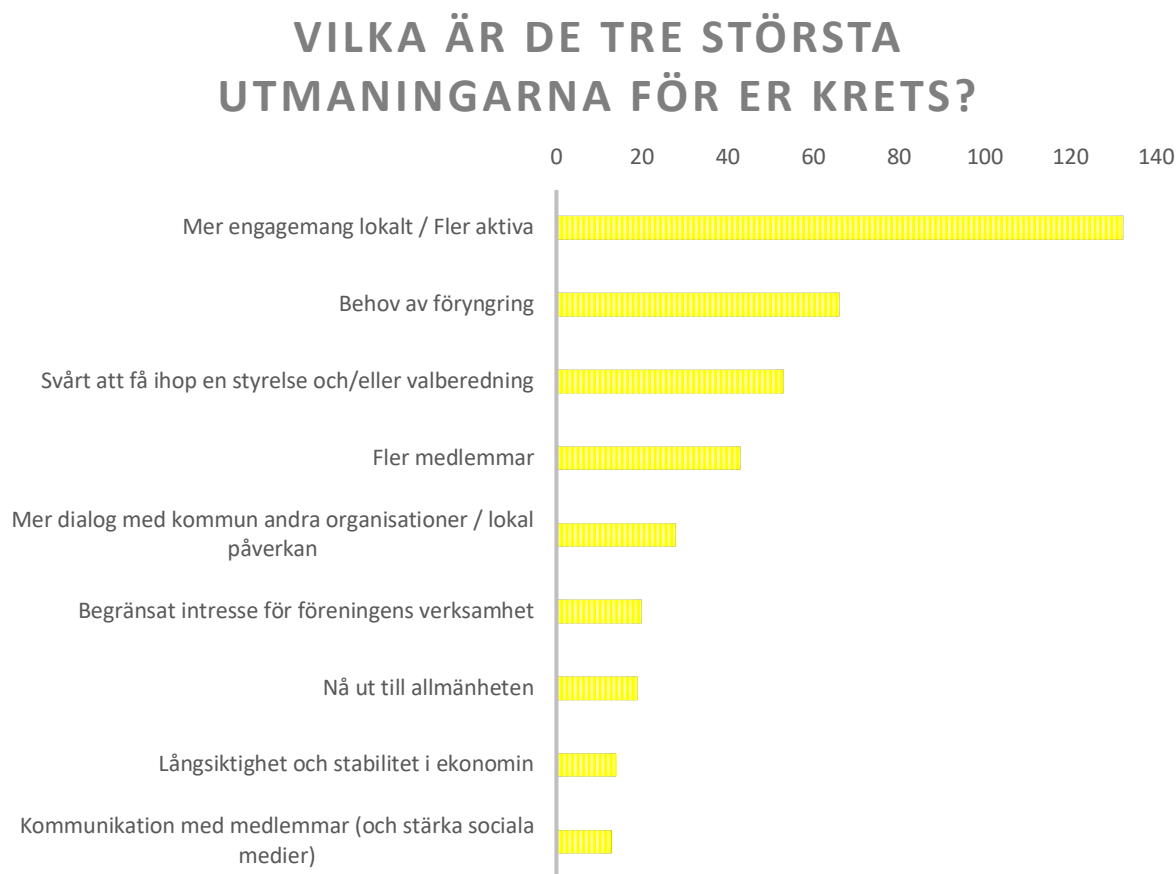
Genom den enkät som har besvarats av nästan alla kretsar kan vi nu lära oss mer om vilka utmaningar som finns runt om i landet, både vad gäller ekonomi och verksamhet.

Den första frågan i enkäten lät kretsarna svara med sina egna ord då den hade ett "fritext-svar" för att svaren på enkäten verkligen skulle spegla kretsarnas situation, vilka utmaningar de står inför framöver.

---

¹⁴ En utökad satsning på Natursnokarna nämns särskilt och det är rimligt att tro att en sådan satsning skulle kunna bidra till en förnyring av medlemskåren, om än på lång sikt.

Diagram 6 | Kretsarnas utmaningar

Kommentar till diagram 6 | I diagrammet ovan redovisas de antal gånger som respektive område nämndes (fritext-svar i enkäten). Endast de utmaningar som nämndes fler än 10 gånger redovisas i diagrammet ovan.¹⁵ De svarande uppmanades att svara med max tre utmaningar för att de också skulle prioritera i sina svar.

Trots den öppna formuleringen i frågeställningen finns en förhållandevis stor samstämmighet mellan kretsarna i vilka utmaningar de kan identifiera. De fyra största utmaningarna som kretsarna ser är alla på samma tema, vi har för få aktiva medlemmar och ett behov av förnygring och förnyelse i styrelserna. Strax efter brist på medlemsengagemang uppger kretsarna att de vill ha bättre dialog med kommunen och andra aktörer. En annan utmaning som många kretsar har identifierat är allmänhetens svikande intresse för föreningens frågor och ett behov av att bli bättre på att kommunicera med såväl medlemmar som allmänhet.

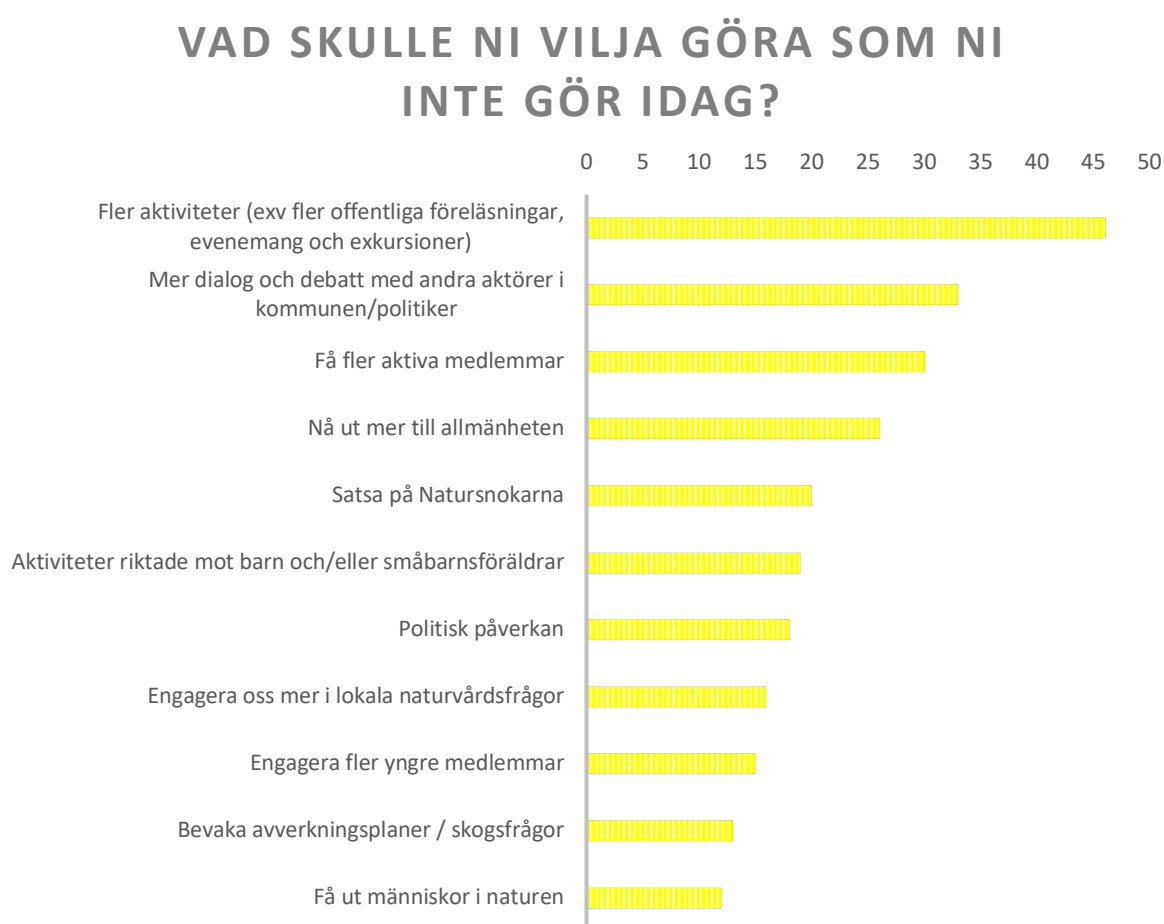
Ett antal kretsar uppger ett behov av mer stabilitet och att man vill ha mer långsiktighet i ekonomin.

Kretsarna har även fått svara på frågan om vad de skulle vilja göra som de inte gör idag.

¹⁵ Om något har nämnts 10 gånger i fritext innebär det alltså att minst 4,7 % av de svarande kretsarna har nämnt detta.

Det finns en stor vilja att genomföra fler aktiviteter, öka dialogen med beslutsfattare och att kunna aktivera fler av de befintliga medlemmarna.

Diagram 7 | Vad vill kretsarna göra som de inte gör idag?

Kommentar till diagram 7 | I diagrammet ovan redovisas de antal gånger som respektive område nämndes (fritext-svar i enkäten). Endast det som nämndes av minst 10 olika kretsar redovisas i diagrammet ovan.

Det som kommer allra högst bland önskemålen är fler lokala arrangemang, tätt följt av att kretsarna vill ha mer dialog och debatt med andra aktörer i kommunen, inte minst politiker. Därtill har många (återigen) angett att de vill få fler aktiva medlemmar¹⁶ men också att de vill kunna nå ut bättre till allmänheten. Därtill vill många kretsar satsa på Natursnokarna och genomföra aktiviteter som riktar sig till barn och småbarnsföräldrar.

Svaren kring vad kretsarna ville göra spretade lite mer än på vilket sätt de har svarat angående utmaningarna. Det är helt enkelt många olika saker kretsarna vill få gjorda, inom flera olika

¹⁶ Det kanske inte riktigt svarar upp mot frågan "Vad vill ni göra idag", men att så många kretsar ändå svarar så också här säger något om vilket skriande behov som finns av fler aktiva medlemmar.

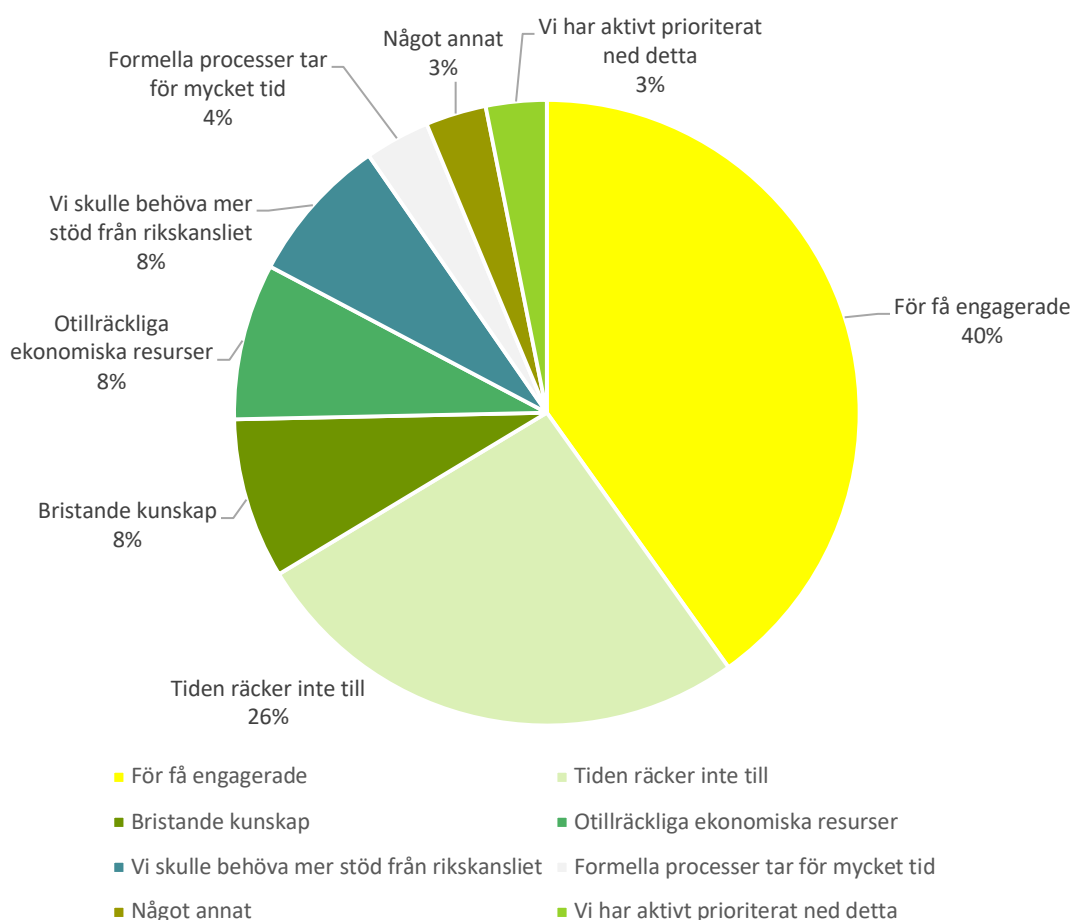

områden, vilket också kan representera den spridning och viktiga lokala förankring som finns inom Naturskyddsföreningen.

Varför genomför kretsarna inte det som de säger att de vill genomföra i frågan ovan? Vilka faktorer är de största hindren? Frågan ställdes med ett antal svarsalternativ, till skillnad från de två föregående frågorna. Inte för att styra svaren utan snarare för att enklare kunna göra en sammanställning av dem och dra relevanta slutsatser.

De svarande uppmanades prioritera och välja max tre av de presenterade alternativen.

Diagram 8 | Vilka är de viktigaste hindren för att kretsarna inte kan genomföra det de vill idag?

Kommentar till diagram 8 | I enkäten ställde vi frågan " Vilka är de viktigaste hindren för att det inte sker?" och de svarande fick välja max tre alternativ. Resultatet redovisas i cirkeldiagrammet med hur frekvent respektive anledning valdes.

Även här pekar svaren på ett stort behov av fler aktiva medlemmar. För få engagerade är det utan tvekan största hindret för kretsarna och som enkäten är uppbyggd och som frågan ställdes är detta också en återkoppling på hinder för att göra det man vill – alltså framförallt fler aktiviteter, bättre kommunikation med andra aktörer/politiker, att nå ut till allmänheten och satsa på aktiviteter mot yngre målgrupper

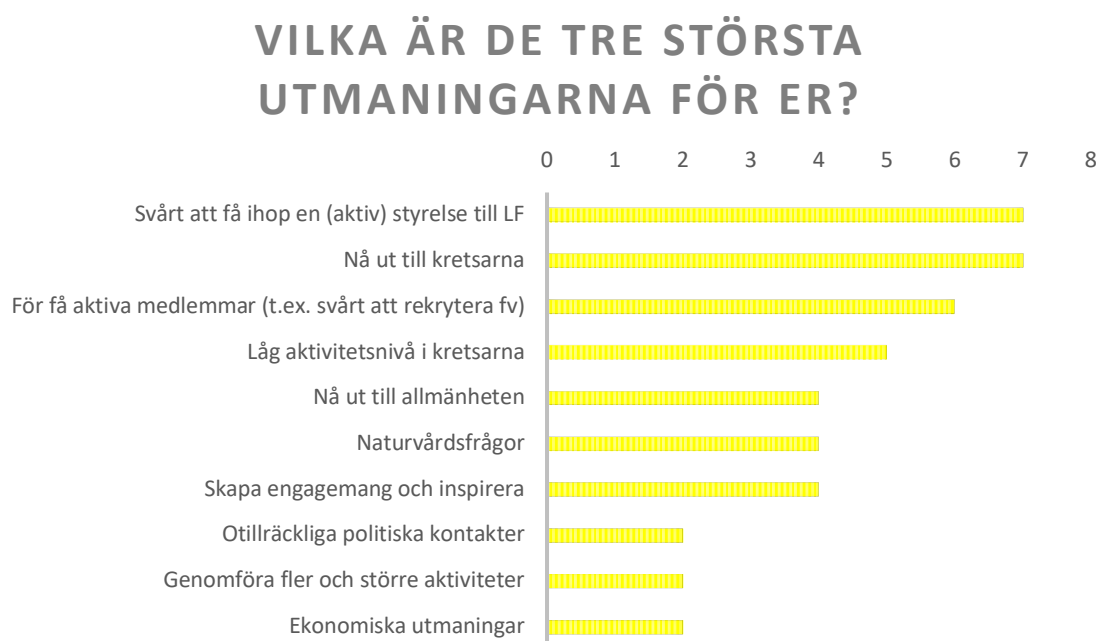
Förutom bristen på aktiva medlemmar anser kretsarna att tiden inte räcker till. Övriga alternativ har relativt sett litet andel svarande och väldigt få uppgav att det var något annat än det listade som var det största hindret för kretsen.

Länsförbundens utmaningar

I princip samma frågor som ställdes i enkäten till kretsarna ställdes också till länsförbunden, även om vissa anpassningar gjordes med hänsyn till de olika förutsättningar som skiljer kretsar och länsförbund åt.

Även enkäten till länsförbunden inleddes med två fritextsvar för att också länsförbunden skulle svara så fritt och förutsättningslöst som möjligt.

Diagram 9 | Länsförbundens utmaningar i fritext

Kommentar till diagram 9 | I diagrammet ovan redovisas de antal gånger som respektive område nämndes av länsförbunden (fritext-svar i enkäten). Endast de utmaningar som nämndes minst två gånger redovisas i diagrammet.

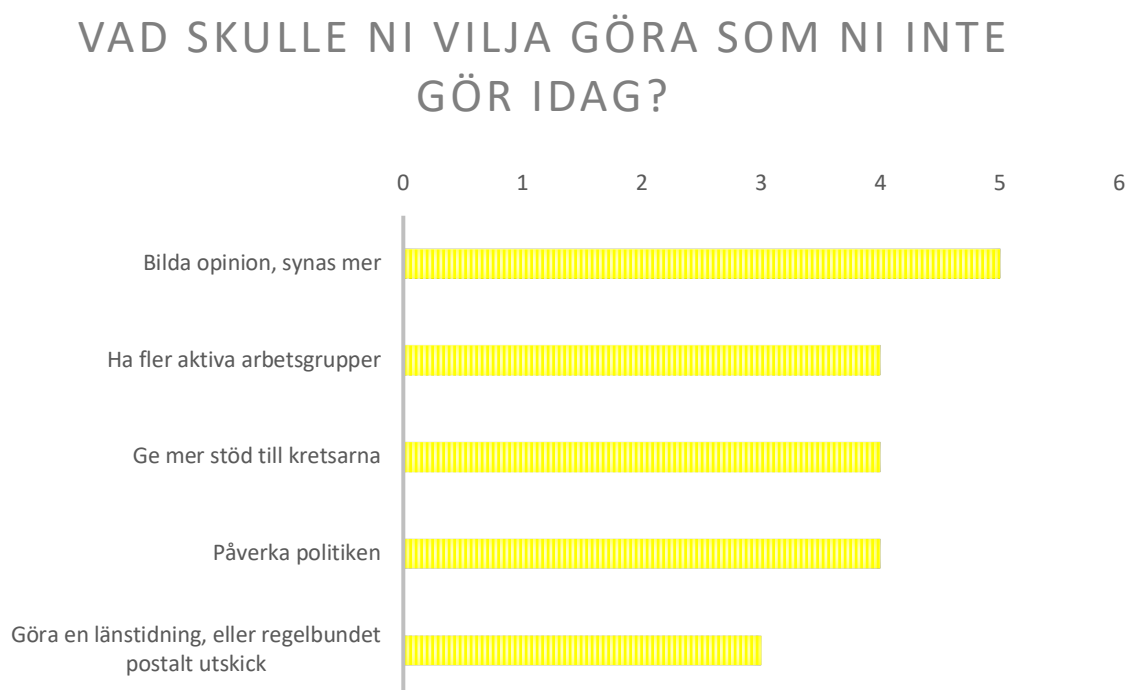
Även bland länsförbunden finns det en samstämmighet om vilka utmaningar som är de största, även om den inte är lika påtaglig som hos kretsarna. Nästan var tredje länsförbund nämnde som en av sina främsta utmaningar att få ihop en styrelse till länsförbundet. Nästan lika många nämnde att en övergripande utmaning är just bristen på aktiva medlemmar och svårigheten att rekrytera nya förtroendevalda.

Andra utmaningar som nämndes återkommande gällde framförallt kommunikationen. Det upplevs till exempel som svårt att nå ut till såväl kretsarna som till allmänheten. Länsförbunden ser det som en utmaning att skapa engagemang och inspirera.

Två länsförbund nämner otillräckliga politiska kontakter, och två länsförbund ser det som en utmaning att genomföra fler och större aktiviteter. Ekonomiska utmaningar är det enbart två länsförbund som lyfter bland de största utmaningarna.

När länsförbunden redogjort för vilka utmaningar de ser framöver fick de också svara på frågan vad de skulle vilja göra som de inte redan gör idag.

Diagram 10 | Vad vill länsförbunden göra som de inte gör idag?

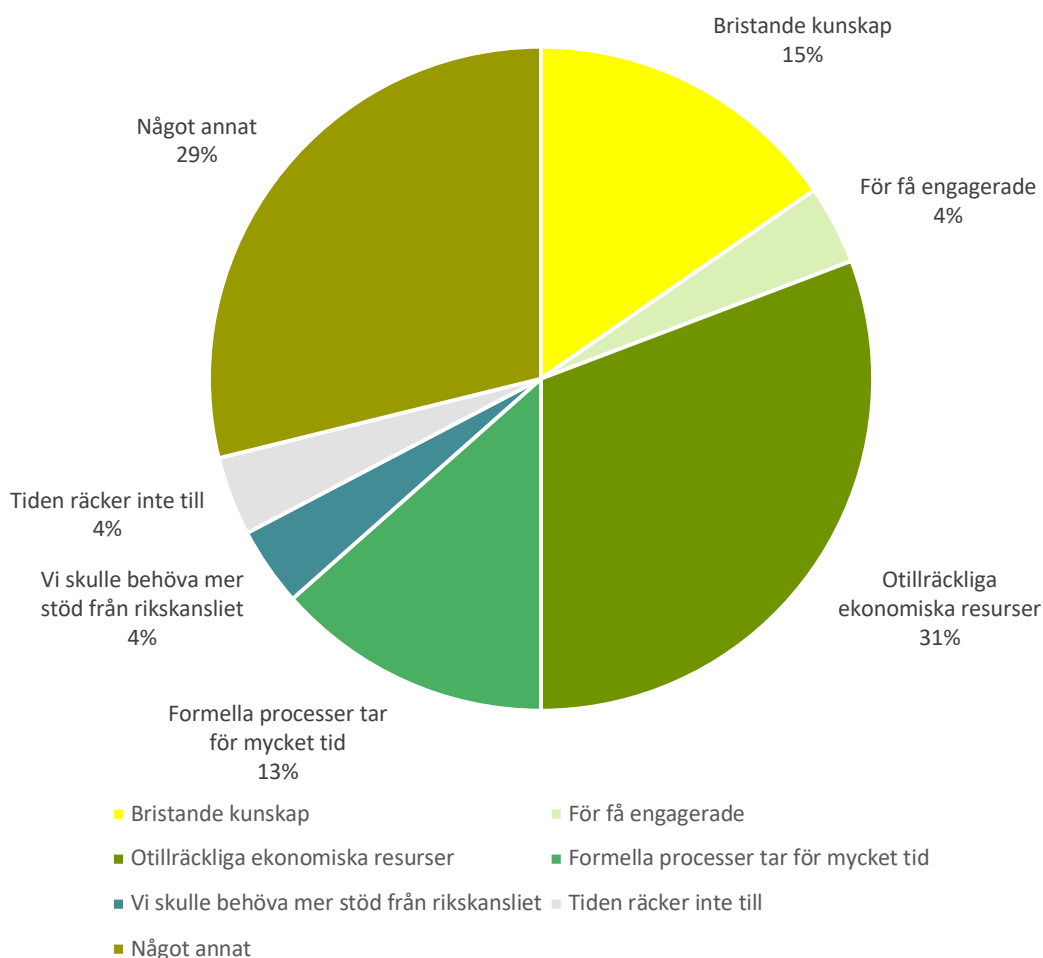

Kommentar till diagram 10 | I diagrammet ovan redovisas de antal gånger som respektive område nämndes av länsförbunden (fritext-svar i enkäten). Endast de önskemål som nämndes minst två gånger redovisas i diagrammet.

Det kanske allra tydligaste i diagrammet ovan är att det inte finns en riktigt lika stor samstämmighet (som hos kretsarna) kring vad länsförbunden vill göra som de inte gör idag. Som en konsekvens av detta är det något "jämnare" mellan hur ofta olika svar nämndes i enkäten. Mycket av det som länsförbunden ville göra skiljde sig från länsförbund till länsförbund.

En viss enighet kan ändå utläsas. Knappt en fjärdedel av länsförbunden vill bli bättre på att bilda opinion och synas mer. Därefter vill fyra av de svarande ha fler aktiva arbetsgrupper men också ge mer stöd till kretsarna och påverka politiken. Ett antal länsförbund ville också göra en länstidning eller genomföra annat regelbundet utskick postalt.

Diagram 11 | Vilka är de viktigaste hindren för att länsförbunden inte kan genomföra det de vill idag?

Kommentar till diagram 11 | I enkäten ställde vi frågan "Vilka är de viktigaste hindren för att det inte sker?". Länsförbunden fick välja max tre alternativ.

Liksom kretsarna fick länsförbunden i denna fråga ett antal svarsalternativ att välja på. Max tre alternativ fick väljas.

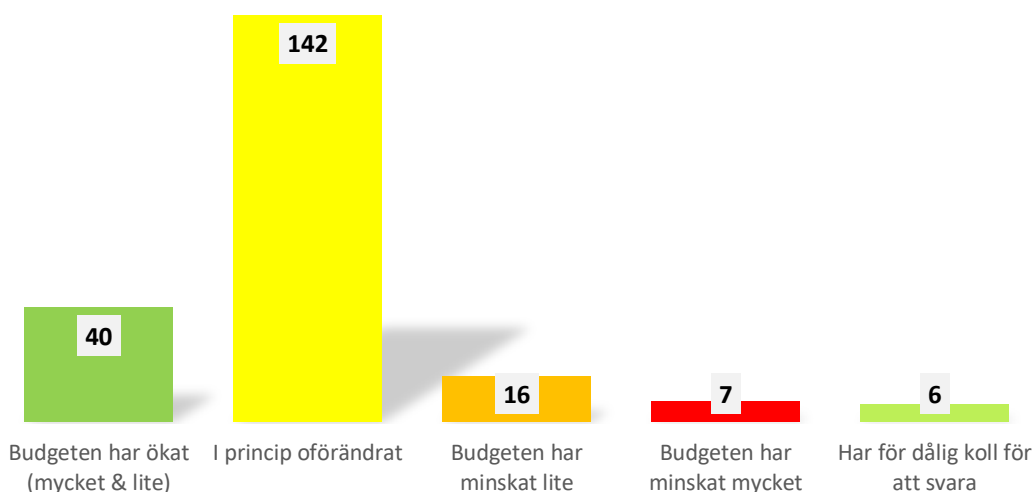
Nästan var tredje länsförbund valde otillräckliga ekonomiska resurser som ett av de tre största hindren för dem att göra det de vill. Nästan en tredjedel av länsförbunden valde "något annat" som hinder.

Kretsarnas ekonomiska förutsättningar

Enkäten ställde flera frågor som rörde kretsarnas ekonomiska förutsättningar. Utöver årsredovisningarna som skickas in till rikskansliet så har det tidigare inte funnits så mycket sammanställd kunskap om kretsarnas ekonomi.

Svaren ger en bra inblick i vad kretsarna lägger sina pengar på, men också om de till exempel har övriga inkomster utöver återbäringen.

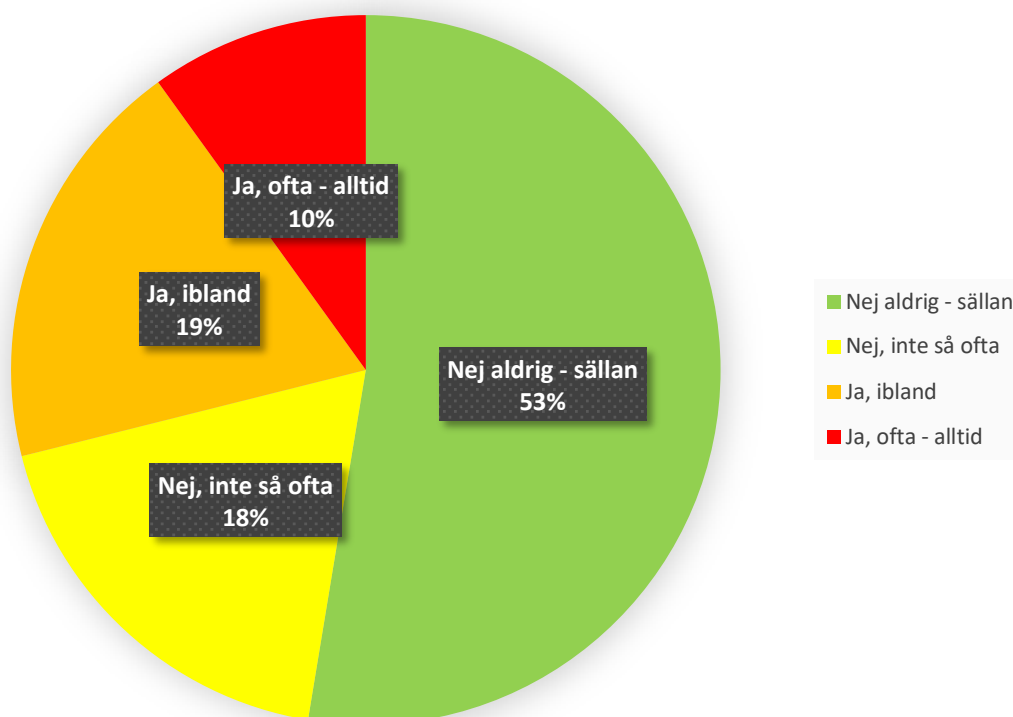
Diagram 12 | Kretsarnas egen skattning av ekonomiska förutsättningar för 2017 jämfört med 2016

Kommentar till diagram 12| Sådär anser kretsarna själva att deras ekonomiska förutsättningar har sett ut för 2016 jämfört med 2017. Att budgeten har minskat behöver inte nödvändigtvis vara kopplat till återbäringen utan kan bero på andra faktorer gällande kretsens ekonomiska planering.

Ovan visas hur kretsarna upplevt att deras ekonomiska förutsättningar ändrats från förra året. En majoritet av de svarande kretsarna har angett att deras budget är i princip oförändrad sedan 2016. Ett fåtal har angett att budgeten har minskat och flera kretsar har svarat att budgeten har ökat.

De allra flesta kretsar upplever en god stabilitet gällande de ekonomiska förutsättningarna då de varken uppger en ökning eller minskning för sin budget mellan 2016 och 2017.

Diagram 15 | Upplever ni att ekonomin är begränsande för er verksamhet?

Kommentar till diagram 15 | Kretsarna fick svara på frågan om de upplevde ekonomin som begränsande för sin verksamhet. I diagrammet som redovisas har "Nej, aldrig" och "Nej, sällan" slagits ihop, likväl "Ja, alltid" och "Ja, ofta".

En klar majoritet av kretsarna upplever sig inte begränsade av de ekonomiska förutsättningarna. Detta innebär att ungefär var tredje krets brottas med den ekonomiska situationen på ett eller annat sätt.

Diagram 16 | Hur har kretsarna begränsats av de ekonomiska förutsättningarna?

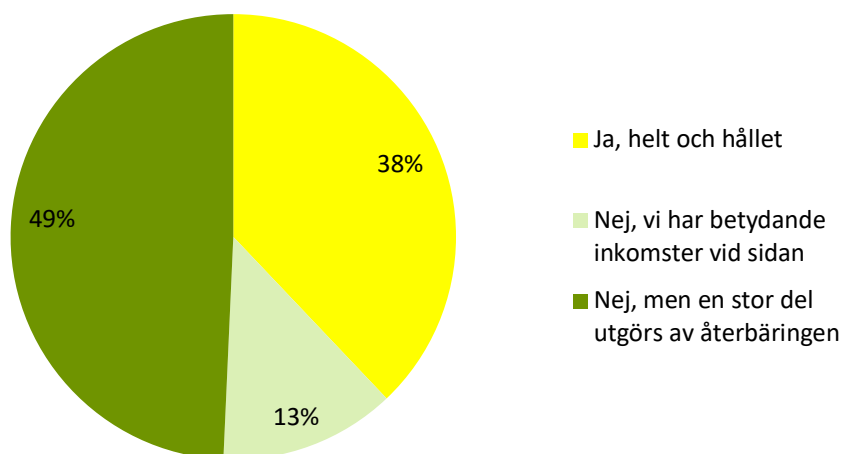

Kommentar till diagram 16 | I diagrammet ovan redovisas de antal gånger som respektive område nämndes (fritext-svar i enkäten). Då det inte var så många som upplevde att ekonomin begränsade deras verksamhet är också antalet svarande här något lägre.

Frågan besvarades med fritextsvar där svaren har tolkats och sammanställts.

Det som kretsarna framförallt vill göra och som de idag känner sig begränsade att göra är att lägga mer pengar på föreläsare. Därutöver känner en stor andel att de inte kan genomföra alla aktiviteter som de vill. Pengarna räcker inte heller till den annonsering och de programutskick som kretsarna upplever att de vill göra. Förutom detta vill fler åka på kurs och till exempel samverka djupare med länsförbund och andra kretsar.

En del kretsar har också nämnt svårigheten att söka projektbidrag från riks. Det upplevs byråkratiskt men de framför också att finansieringsformen är alltför osäker för att satsa på mer långsiktiga aktiviteter eller för den delen arvoderingar som kan minska bördan för de ideella krafterna.

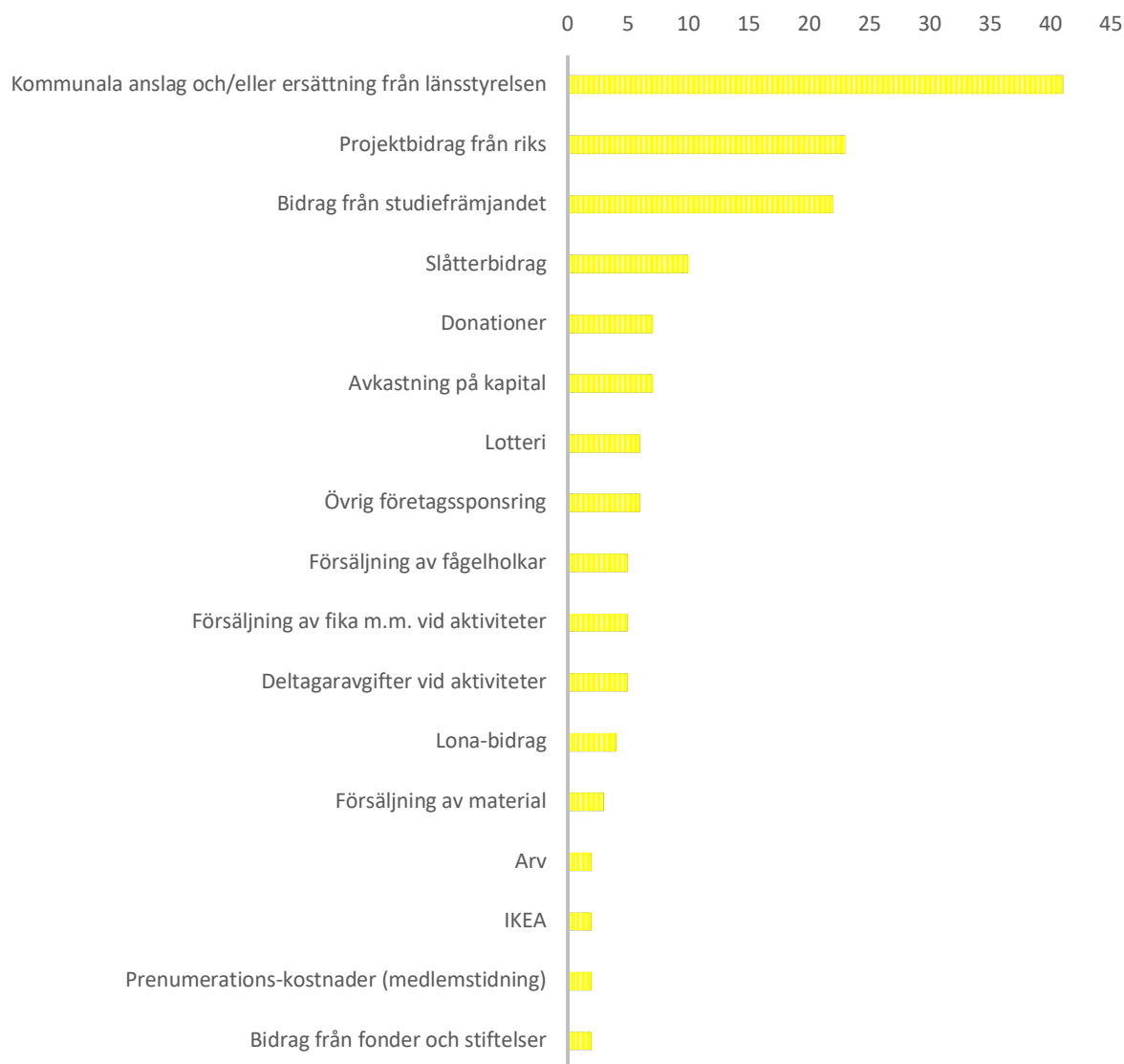
Diagram 17 | Är återbäringen er enda inkomstkälla?

Kommentar till diagram 17 | Diagrammet visar hur kretsarna har svarat kring hur avgörande återbäringen är för deras ekonomiska förutsättningar.

Diagram 17 visar att 38 procent av kretsarna är helt beroende av återbäringen och för en stor majoritet av kretsarna är återbäringen avgörande för ekonomin. Även i de fall där det finns betydande inkomster vid sidan av återbäringen är sannolikt återbäringen en viktig del av helheten då externa medel ofta kräver en egen basfinansiering.

Diagram 18 | Kretsarnas övriga inkomster

Kommentar till diagram 18 | Kretsarna som har angett att de har övriga inkomster fick också möjlighet att utveckla detta i fritext. Staplarna visar på antal gånger som respektive område har nämnts och baseras på de 131 kretsar som uppgett sig ha andra inkomster, motsvarande 62 % av kretsarna. Med LONA-bidrag menas ett bidrag från den Lokala naturvårdssatsningen (LONA) som är ett naturvårdsbidrag från Naturvårdsverket, administrerat av länsstyrelsen.

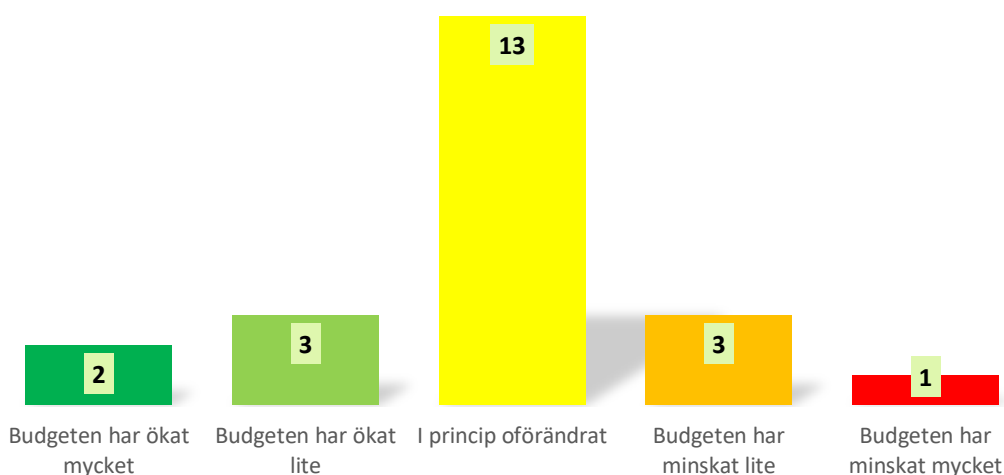
Nästan två tredjedelar av kretsarna redovisar att de har inkomster utöver återbäringen. Främst kommer intäkterna från kommunala bidrag och/eller länsstyrelsen. Därefter säger kretsarna att de får projektbidrag från riksföreningen, men också från Studieförbundet och slätterbidrag.

Länsförbundens ekonomiska förutsättningar

Även länsförbunden fick svara på frågor som rörde deras ekonomiska förutsättningar.

Diagram 18 | Hur budgeten för länsförbunden har utvecklats de två senaste åren

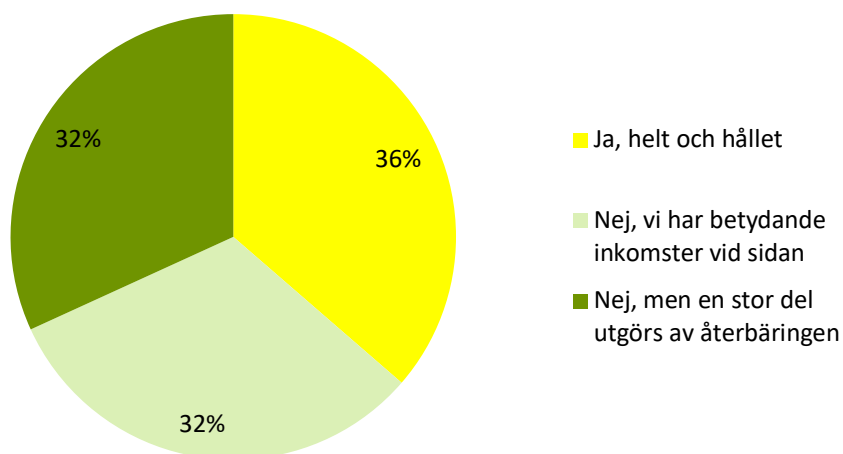
Hur mycket pengar kommer ni använda 2017, jämfört med 2016?

Kommentar till diagram 18 | Så här svarar länsförbunden att deras ekonomiska förutsättningar har utvecklats mellan 2016 och 2017. Observera att en förändring i budget inte nödvändigtvis är kopplat till en förändring i återbäringen.

Mer än hälften, eller 59 %, av länsförbunden anger att deras budget är oförändrad mellan 2016 och 2017. Fem länsförbund anger att de har en ökad budget 2017 och fyra stycken menar att deras budget har minskat. Endast ett fåtal av länsförbunden gav en förklaring till den förändrade budgeten, och de svar som kom in täcktes av följande områden:

Om en förändring har skett, vad beror det då på? Är det t.ex. färre/ fler medlemmar, förändrade verksamhetsbidrag, arv eller annat?	Antal
Vi har börjat satsa mer nu	4
Tillfälliga satsningar 2016	2
Flera års negativt resultat har ackumulerats	1
Minskning av arv	1

Diagram 19 | Länsförbunden – Svar på frågan "Är återbäringen er enda inkomstkälla?"

Kommentar till diagram 19 | Diagrammet visar hur länsförbunden har svarat kring hur avgörande återbäringen är för deras ekonomiska förutsättningar.

Två av tre länsförbund kan hänvisa till inkomster vid sidan av återbäringen. Detta innebär att något fler länsförbund än kretsar har inkomster vid sidan av återbäringen. Samtidigt som det innebär att många länsförbund är duktiga på att få inkomster från annat håll, så betyder det också att de ekonomiska förutsättningarna för vart tredje länsförbund helt och hållet bygger på återbäringen.

För att få en bättre förståelse för varifrån de andra inkomsterna som länsförbunden nämner kommer ifrån, fanns också en fråga om detta.

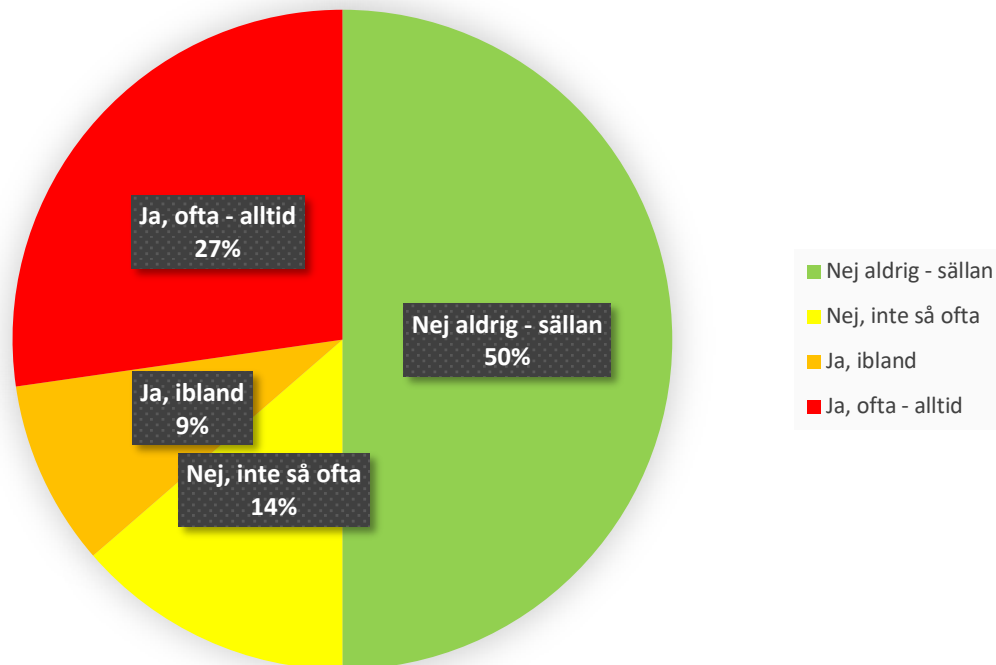
Diagram 20 | Länsförbundens svar gällande övriga inkomster

Kommentar till diagram 20 | Länsförbunden som har angett att de har övriga inkomster fick också möjlighet att utveckla detta i fritext. Diagrammet redovisar sammanställningen som gjorts av svaren. Staplarna visar på antal gånger som respektive område har nämnts. Vid läsning av diagrammet kan det vara bra att komma ihåg att endast 64 % av länsförbunden (14 st.) alls har redovisat att de har övriga inkomster. Med LONA-bidrag menas ett bidrag från den Lokala naturvårdssatsningen (LONA) som är ett naturvårdsbidrag från Naturvårdsverket, administrerat av länsstyrelsen.

Länsförbunden är mycket flitiga på att söka externa bidrag, bland annat från olika myndigheter. Så många som åtta av de svarande uppgav detta som en källa till övriga inkomster. Därtill är arv en viktig inkomstkälla, då hela fyra länsförbund (alltså hela 29 % av de som angett att de alls har övriga inkomster) har angett detta som en övrig inkomst.

Diagram 21 | Har länsförbunden upplevt sig begränsade av ekonomin

Kommentar till diagram 21 | Länsförbunden fick svara på frågan om de upplevde ekonomin som begränsande för sin verksamhet. I diagrammet som redovisas har "Nej, aldrig" och "Nej, sällan" slagits ihop, liksom "Ja, alltid" och "Ja, ofta".

Det var åtta länsförbund, eller 36 % av de svarande som sa att de upplevde sig begränsade av ekonomin. Det fanns inte en särskilt stor enighet i hur de var begränsade. Följande förklaringar gavs i enkäten:

Om ni svarade att ekonomin upplevs begränsande för er verksamhet, på vilket sätt gör den det? Hur har ni blivit begränsade?	Antal
Vi skulle behöva fler anställda	2
Vi kan inte erbjuda det stöd vi vill till kretsarna	2
Vi kan inte genomföra de projekt vi vill	2
Vi kan inte stödja våra arbetsgrupper som vi vill	1
Vi måste begränsa deltagande i externa arrangemang	1
Vi är begränsade gällande utförande av arrangemang	1

5. Stöd till folkrörelsen

En enkätundersökning har genomförts med samtliga anställda på rikskansliet samt avdelningscheferna för att kartlägga hur mycket tid som de anställda arbetar med uppgifter som kan anses vara till stöd för våra kretsar och länsförbund. Samtliga arbetsgivarrepresentanter för de regionala kanslierna har också blivit kontaktade för att få möjlighet att uttrycka vilket behov av stöd de har.

5.1 Rikskansliets arbetstid i direkt stöd till folkrörelsen

Enkätsvaren ger möjlighet att uppskatta hur många timmar per vecka olika avdelningar på rikskansliet lägger på stöd till folkrörelsen. De som arbetar på rikskansliet och som svarat, lägger i snitt 12 % av sin arbetstid på direkt stöd till kretsar och länsförbund. Detta översatt i timmar blir drygt 4 timmar per vecka per anställd.

Enkäten hade en svarsfrekvens på ungefär 70 % och drygt 100 av de anställda på rikskansliet svarade. Det är viktigt att notera att detta bygger på uppskattningar av nedlagd tid. Ett flertal av dem som svarat lyfter också fram att antalet timmar som lagts ned varierar mycket över tid.

Mobiliseringsavdelningen är den avdelning som lägger mest tid på stöd till kretsar, länsförbund och regionala kanslier. Det är en naturlig följd av att frågor som rör projektbidrag, medlemssystemet, ledarskapsutbildning och metodutveckling ligger inom avdelningens ansvar. I snitt lägger de anställda på mobiliseringsavdelningen 42 % av sin arbetstid på direkt stöd till rörelsen.

Stödet till folkrörelsen kan till exempel handla om:

- Rådgivning om hur man kan driva miljörättsliga processer.
- Besvara sakfrågor om miljö och natur.
- Rådgivning i föreningsrelaterade frågor, till exempel arbetsgivarstöd till de regionala kanslierna.
- Stöd kring lokalt och regionalt pressarbete (debattartiklar med mera)
- Stöd att driva kampanjer och lokalt påverkansarbete, till exempel Miljövänliga Veckan.
- Hjälpa att hitta finansiering till verksamhet.

5.2 Digitala system som administreras av rikskansliet

Förutom arbetstid som läggs i direkt stöd till folkrörelsen administreras också ett antal digitala system av rikskansliet. Det rör allt ifrån CRM-systemet Rutger (som är hela rörelsens medlemsregister) till olika kommunikationsverktyg som Naturkontakt, kretswebbarna och tillgång till e-postverktyget Apsis.

Av verktygen är det ett antal som kommer hela folkrörelsen till del i direkt stöd till kretsar och länsförbund. Inte minst vad gäller de system som är kopplade till kommunikationsavdelningen.¹⁷

¹⁷ Som exempel nämns Bildbanken Grod-app, Bastardsvärmar-app, nyhetsbrevs/epostverktyg, Apsis, kretswebbar, rikswebben naturskyddsforeningen.se, Naturkontakt, konton på sociala medier (Facebook, Instagram, Youtube och Facebook) som marknadsför och synliggör lokala aktiviteter.

5.3 Behovet av administrativt stöd till de regionala kanslierna

För att bedöma vilket behov de regionala kanslierna har av stöd från rikskansliet har en enkät skickats ut till samtliga 10 arbetsgivarrepresentanter för de 10 regionala kanslierna. Totalt svarade 8 av 10 på enkäten.

Sammanfattningsvis visar de flesta svaren på att kanslierna önskar gediget stöd från rikskansliet, snarare än att rikskansliet tar över arbetsuppgifter (vilket det ibland har framfört önskemål om). Önskemålen handlar om rådgivning, mallar, utbildning, erfarenhetsträffar och liknande, inom områden såsom arbetsmiljö, arbetsrätt, löner, ekonomisk redovisning med mera. Andra saker som önskades var bland annat central upphandling av dataprogram.

Stöd i linje med önskemålen erbjuds redan i hög utsträckning av rikskansliet, men det efterfrågas väldigt lite. Enkäten visar också att arbetsgivarna generellt sett är nöjda med stödet de får vilket syns på område efter område nedan. Däremot finns det kanslier som behöver mer stöd i olika specifika frågor och där kan det finnas anledning att komplettera och förändra det generella stödet med mer riktad rådgivning.

Sammanställningen nedan visar att det inte finns något behov av att rikskansliet ska ta över arbetsuppgifter från de regionala kanslierna. Istället finns anledning att se över hur det befintliga stödet kan kommuniceras tydligare och hur dialogen med de enskilda arbetsgivarna kan förbättras. I dagsläget hålls varje år två fysiska träffar för arbetsgivarna för de regionala kanslierna. På dessa träffar har också Naturskyddsföreningens HR-chef och representanter från Arbetsgivaralliansen deltagit. Utöver det hålls ungefär 10 telefonmöten per år. Det finns även ett filarkiv på folkrörelsens intranät Naturkontakt med blanketter och andra viktiga dokument (däribland stadgar, personalhandbok, tidrapporter och anställningsavtal). Medarbetare på rikskansliet finns kontinuerligt tillgänglig för att svara på frågor.

Arbetsmiljö

Två av de åtta kanslier som svarade på enkäten uttryckte oro för att inte räcka till när det gäller säkerhet/ensamarbete/personalens välmående.

Stöd som finns idag: HR-personal och Arbetsgivaralliansen (medlemskap betalas separat av varje arbetsgivare) finns tillgängliga för rådgivning. Tillgång till mallar för samtal, checklistor för arbetsmiljö, chefshandbok m.m.

Arbetsrätt

Det här området oroar flest kanslier, tre av åtta svarande.

Stöd som finns idag: HR-personal och Arbetsgivaralliansen finns tillgängliga för rådgivning. Tillgång till mallar för reseräkning, ledighetsansökan, tidrapporter m.m. Tillgång till rikskansliets personalhandbok.

Löner

Ett kansli vill att rikskansliet tar över löneutbetalningarna, och ytterligare två kanslier av de åtta som svarat vill ha stöd i frågan. Alternativet att rikskansliet tar över löneutbetalningarna skulle medföra betydande komplikationer. Rikskansliets löner körs i löneprogram som är

licensierat för en arbetsgivare, det går inte att köra löner för flera arbetsgivare, utan då måste det skapas nya licenser för fler arbetsgivare vilket inte är prisvärt när det handlar om 1-2 löner per licens. Det är generellt inte heller så att rikskansliets val av programvara är den som bäst skulle passa de regionala kansliernas verksamhet.

Stöd som finns idag: HR-personal och Arbetsgivaralliansen finns tillgängliga för rådgivning. Tillgång till mallar för reseräkning, ledighetsansökan, tidsrapporter m.m.

Ekonomisk redovisning

Ett kansli uttryckte oro för den dag de inte har kompetensen för ekonomisk redovisning. Då kommer de att behöva stöd.

Stöd som finns idag: Ekonomipersonal finns tillgänglig för rådgivning.

Bindande regelverk för de anställda

Ett kansli vill att rikskansliet skriver ett bindande regelverk som bestämmer hur kanslierna ska arbeta för att undvika att det uppstår intressekonflikter och jävssituationer.

Stöd som finns idag: HR-personal och Arbetsgivaralliansen finns tillgängliga för rådgivning. Tillgång till mallar för reseräkning, ledighetsansökan, tidsrapporter, mm. Tillgång till rikskansliets personalhandbok och chefshandbok. I det här sammanhanget är det värt att påminna om att rikskansliet inte kan utforma tvingande regelverk för de regionala kanslierna, eftersom det är länsförbunden som ansvarar för de regionala kanslierna.

Ett kansli vill ha hjälp med att söka pengar/sponsring.

Stöd som finns idag: Rådgivning och projektledare på rikskansliet. En ny tjänst har inrättats på rikskansliet som på halvtid kommer att arbeta specifikt med regional fundraising, bland annat för att ge stöd åt de regionala kanslierna.

Övrigt

Ett kansli vill att rikskansliet ska göra central upphandling av Officepaket och liknande. Rikskansliet köper idag in Microsoftprodukter genom TechSoup, en organisation som ger kraftig rabatt till ideella organisationer och inköpen måste göras av användande organisation. Rikskansliet kan alltså inte köpa in programvara åt de regionala kanslierna, men informerar gärna om hur kanslierna kan göra.

Stöd som finns idag: Viss rådgivning via personalen på IT-avdelningen.

6. Slutsatser och förslag

I den här rapporten ges en övergripande bild av hur föreningen idag använder sina resurser samt hur behoven i folkrörelsen ser ut.

Den samlade bilden är att det finns en rad utmaningar inom folkrörelsen. Ekonomin är en utmaning för vissa, men långt ifrån för alla, och ekonomin toppar inte listan över utmaningar totalt sett. Riksföreningens resurser bör i första hand prioriteras så att de största behoven åtgärdas. Flera större satsningar behöver genomföras för att stödja kretsar och länsförbund vad gäller de identifierade behoven. Principerna för återbäring behöver revideras och de nya principerna bör fokusera på en behovsanalys, snarare än på fastslagna procentsatser som varierar med ekonomins storlek. Inte minst är det viktigt att beakta risken för ökad administration och så långt det är möjligt arbeta för att minimera denna.

I arbetet med att ta fram rapporten har det tydligt framgått att riksföreningen behöver sätta fokus på engagemangsfrågorna i organisationen. Hur får vi fler engagerade? Hur ser vi till att de som redan finns orkar stanna kvar? Kan engagemang i Naturskyddsföreningen bli mer långsiktigt hållbart för fler personer? I både enkäter och enskilda samtal framkommer ett stort behov av att i föreningen mötas och lära av varandra, men också av att ha ett bra stöd från övriga folkrörelsen när det blir tufft.

På samma sätt behöver riksföreningen stärka arbetet med mobilisering (d.v.s. att få många människor att samlas för att få till förändring i för oss viktiga frågor). Som folkrörelse ligger vår styrka i att vi är många och då måste vi bli tydligare med att vi behöver fler människors hjälp för att åstadkomma det vi vill.

Det finns också ett behov av få hela föreningen att arbeta mer tillsammans. Alla kunskaper och erfarenheter som finns inom folkrörelsen behöver tas tillvara och det finns ett behov av att hitta bättre former för att anställda och förtroendevalda ska kunna arbeta tillsammans. Det finns exempelvis redan idag en stor möjlighet för regionala kanslier och inte minst deras arbetsgivare att få stöd och rådgivning från rikskansliet men det har sannolikt inte varit tydligt nog och därmed inte använts tillräckligt. Det finns för hela föreningen väldigt mycket att vinna på mer samordning och effektivare kunskapsdelning.

Frågan om nivå på återbäringen behöver analyseras ytterligare och riksstyrelsen kommer inom kort se över principerna utifrån en behovsanalys istället för den tidigare principiella ansatsen. Det som framgår tydligt av resultaten i den här utredningen redan nu är dock att det inte är efterfrågat att höja den generella återbäringen till kretsarna, utan att resurserna bör användas för att prioritera de största behoven som kretsarna framhåller.

Rekommendationer gällande framtidsstrategin (samtliga är integrerade i riksstyrelsens proposition till riksstämman 2018 och listas nedan utan inbördes ordning)

- Genomför en satsning på hållbart engagemang, fler aktiva medlemmar och mobilisering 2019-2022. Rikskonferensen 2019 bör ha detta som tema.
- Stärk nätverken i enlighet med nätverksutredningen, med fokus på att förbättra samordning och metodutveckling.
- Genomför en satsning på förstärkta utbildningsinsatser och samordning av befintliga utbildningar (även de som arrangeras lokalt) för att stödja kretsar och länsförbund och höja kompetensen lokalt.
- Fortsätt satsningen på lokalt och regionalt påverkansarbete som pågått de senaste åren.
- Fortsätt satsningen på att stödja kretsar, länsförbund och regionala kanslier vad gäller lokal och regional finansiering.

Övriga rekommendationer

- Ta fram nya fördelningsprinciper för återbäringen som åtgärdar de brister som finns i nuvarande system. Ett framtida system bör vara transparent och enkelt att förstå för alla berörda, vara förutsägbart så att intäkterna kan beaktas med god framförhållning i kretsarnas och länsförbundens budgetarbete (men samtidigt så flexibelt att riksstyrelsen vid en drastisk minskning av de totala intäkterna inte hindras utföra sitt uppdrag), och utgå från en behovsanalys istället för på principiella regler. Det finns skäl att analysera om det är rimligt att ha en fastställd procentuell gräns (exempelvis nuvarande 35 % av medlemsintäkterna) samt om det bör finnas en koppling till antal medlemmar eller inte.
- Inför en årlig föreningsbarometer från 2018 för att mäta och följa upp hur folkrörelsen mår och vilket stöd som är mest efterfrågat (exempelvis i form av utbildningar), för att ge riksstyrelsen bästa möjliga beslutsunderlag inför planering och prioritering av resurser.
- Förtydliga och utveckla det paket med rådgivning och utbildning som rikskansliet erbjuder arbetsgivarna för de regionala kanslierna, med särskilt fokus på att tydliggöra kontaktvägar för individuell rådgivning.
- Se över systemet för projektbidrag 2018-2019 för att förenkla ansökningsprocessen och skapa mer långsiktighet för projekt och verksamhet.
- Kommunicera transparent och löpande till folkrörelsen om hur arbetet ovan fortskrider under perioden 2019-2022.

Bilaga 5: **Nätverksutredningen**

Innehållsförteckning

Introduktion	78
Metodik.....	78
Vad gör nätverken?	78
Resultat	79
Digital infrastruktur.....	79
Roll och samordning.....	79
Styrdokument för nätverken.....	81
Samverkan.....	81
Utvecklingsområden att arbeta vidare med på rikskansliet.....	82
Bilaga 1. Sammanfattning av enkäten till medlemmarna i nätverken.....	77
Bilaga 2. Sammanfattning av enkäten till länsförbundsstyrelserna.....	87

Introduktion

I september 2016 gav riksstyrelsen rikskansliet i uppgift att utvärdera Naturskyddsföreningens VRL-nätverk samt Handla Miljövänligt-nätverket. Detta är slutrapporten. Eftersom denna rapport delvis sammanfaller med det arbete som ska göras inom ramen för resursutredningen har kansliet valt att se detta som en delrapport inom den utredningen, men självklart är det också återrapportering på det uppdrag som riksstyrelsen specifikt gav.

Metodik

Utvärderingen har genomfört intervjuer med samtliga nätverkssamordnare (fem intervjuer - en samordnare hade vid tidpunkten för intervjuerna ansvar för två nätverk) samt med berörda avdelningschefer. Alla länsförbundsstyrelser och alla medlemmar i nätverken fick möjlighet att besvara en e-postenkät. En del nätverksmedlemmar har med anledning av enkäten också hört av sig med kompletterande synpunkter. På riksstyrelsens januarimöte genomfördes även en workshop kopplad till utvärderingen. Insamlandet av data har följts av analysarbete och efterföljande samtal med ledningsgruppen på rikskansliet för att ta fram välförankrade förslag som stärker nätverkens förutsättningar på både kort och lång sikt.

Vad gör nätverken?

Sedan början av 2000-talet finns nationella nätverk inom Naturskyddsföreningen som - förutom Handla miljövänligt-nätverket - kopplar till föreningens (nuvarande) prioriterade verksamhetsområden s.k. VRL-nätverk. Nätverkens idé är att samla människor som har ett särskilt intresse i en speciell fråga och som vill jobba extra intensivt med denna fråga, oavsett var de bor i landet. Arbetet i nätverken består idag av allt ifrån att hitta sätt att påverka riksdagsledamöter via deras hemlän till bokcirklar. Deltagarna ses och äter mat, arrangerar cykeldagar eller jobbar för att rädda en lokal skog från avverkning. Eller så arrangerar de föreläsningar, seminarier, filmvisningar och studiebesök. Totalt sett finns det en ganska stor spännvidd av aktiviteter men överlag gör varje grupp människor ofta samma sak många gånger. I nätverk där det finns grupper lokalt runt om i landet kretsar verksamheten ofta kring att träffas och prata om de gemensamma frågorna på olika sätt (alltifrån mer strukturerat i bokcirklar till friare former).

Nätverk	Antal medlemmar
Handla miljövänligt	1219
Havsnätverket	665
Kemikalienätverket	894
Klimatnätverket	907
Mat- och jordbruksnätverket	471
Skogsnätverket	849

Statistik från 2017-06-29

Vilka är då deltagarna i nätverken? Det skiljer sig åt i de olika nätverken och verkar bero mycket på nätverkets historik. Där finns både de som är kretsaktiva och de som inte alls är engagerade på övrigt sätt i föreningen.

Fysiska möten, särskilt på riksnivå, upplevs som ett dilemma. Å ena sidan stärks de sociala banden, men å andra sidan är det alltid många som inte kan vara med (långt att resa, svårt att samordna tider o s v). Flera av nätverken försöker framförallt organisera träffar vid stämma/rikskonferens, men det ordnas också separata träffar.

Resultat

Nedan följer ett antal tematiska områden som vi ser att föreningen borde arbeta vidare med för att få ut mer av nätverken. Det material vi har fått in under arbetet är relativt omfattande, med stor variation i synpunkter mellan respondenter. Vi ger här en sammanfattande beskrivning och analys.

Digital infrastruktur

Många av de tillfrågade anser att verktygen för att arbeta på distans behöver förbättras. Önskemål som lyfts är exempelvis välfungerande videomöten, diskussions- och dialogforum, verktyg för att planera aktiviteter, bättre synlighet på webben och tydligare mobiliseringsverktyg/engagemangsmetoder (exempelvis hur man kan lotsa en ny medlem vidare i sitt engagemang).

Flera av synpunkterna handlar specifikt om Naturkontakt, som används men som inte fullt ut möter förväntningar och behov.

Slutsatsen är att föreningen behöver förbättra sin digitala infrastruktur för möten och dialog. Detta involverar såväl tekniska plattformar som gemensamma riktlinjer och strukturer. Denna satsning behöver möta nätverkens behov men också ha hela folkrörelsens behov i åtanke. Frågan om att utveckla den digitala infrastrukturen är inte ny, men utvärderingen pekar på ett fortsatt behov av utveckling, särskilt med fokus på mobilisering av och emellan medlemmar i föreningen. Här finns anledning att ta ett helhetsgrepp om hur vi vill att Naturkontakt ska fungera framöver, exempelvis om delar av innehållet ska kunna läsas utan inloggning.

Samordnarna lyfter även behov av bättre verktyg (och utbildning i hur dessa fungerar) gällande mejlutskick och registerfunktioner.

Roll och samordning

För varje nätverk finns det en samordnare på rikskansliet. Samordnarrollen är i dagsläget diffus och behöver en tydligare tjänstebeskrivning. Det behovet blir ännu större givet att omsättningen på uppdraget varit rätt hög (vilket till ganska stor del verkar vara en följd av att ett uppdrag på som mest 25 % ofta hamnar i kläm mellan andra uppdrag som samordnarna har på sin övriga arbetstid). De flesta samordnarna skulle också vilja se mer likriktning och samordning av uppdraget dem emellan men uttrycker att detta är utmanande av tidsskäl (och på grund av tidigare nämnda omsättning av personer på uppdragen som samordnare).

I grunden ser alla samordnarna att deras idag viktigaste funktion är att vara informationsförmedlare (via Naturkontakt, e-postutskick, mejlsvår och telefonsvar osv) men det finns också i många fall större ambitioner – allt ifrån verktyglådor för engagemang till olika former av större och mer frekvent återkommande fysiska möten.

Eftersom det idag inte finns någon person som har formellt ansvar att samordna nätverkens gemensamma förutsättningar har det arbetet blivit eftersatt. Det är också oklart om det finns någon tid i samordnarnas tjänst att lägga på att ta fram gemensamma styrdokument, rutiner och mallar för arbetet, men eftersom behovet har funnits har vissa försök till detta ändå gjorts. Det tydligaste exemplet på det är ett utkast till en handbok för nätverkssamordnare. Eftersom denna samlar mycket av den kollektiva kunskap och erfarenhet som byggts upp stämmer den i delar relativt väl med verkligheten men har alltså ingen formell beslutad status i organisationen. I handboken lyfts bland annat följande arbetsuppgifter som gemensam nämnare för alla samordnare.

Löpande uppgifter

- *Skicka välkomstmejl till nya medlemmar 1 gång/vecka*
- *Stämman av budget för respektive b-konton samt kontering/attestering av fakturor – vid behov.*
- *Informera nätverket om nyheter inom sakområdet och inom nätverket. Samordnaren sammanställer informationen och kan (bör?) ta hjälp av sakkunnig och sakavdelningens kommunikatör. Detta görs genom följande kanaler:*
  - *Nyhetsbrev (mejl) – 4-6 mejl/år.*
  - *Naturkontakt – stäm av 1 gång/vecka och lägg upp relevant information, följa trådar etc. löpande.*
  - *Nätverkets Facebook-sida – Förslag: sikta på att dela relevant flöde från Naturskyddsföreningens Facebook-sida 1 gång/vecka eller 1 gång varannan vecka. Stäm av flödet 1gg/vecka.*

Möten

- *Nätverkets samordningsgrupp – 4 gånger/år*
- *Nätverkssamordnarna – 1 gång/månad*
- *Avdelningsmöten – 1-2 gånger/månad*

Som nätverken är uppbyggda idag framgår det tydligt i intervjuerna med samordnarna och i efterföljande analys att det finns ett stort behov av administrativ kompetens och kommunikationskompetens hos nätverkssamordnaren. Denna kompetens ska sedan kombineras med sakkunskapen för att kunna utföra uppdraget. Här framgår att nätverkens generella förutsättningar gällande register och utskick behöver stärkas och kvalitetssäkras. Även rutinerna och ambitionsnivån för dialog med nätverksmedlemmarna skulle vinna på att samordnas mer.

Det behövs tydligare dokument som styr vad nätverkens samordnare förväntas åstadkomma. Det vore önskvärt att denna styrning också kopplas till hur nätverken sedan utvärderas och utvecklas vidare. Samtidigt finns det starka önskemål om att nätverken var för sig ska få

behålla sin unika karaktär vilket får vägas in när vi bestämmer hur likriktande strukturerna ska vara. Nätverkens behov av att någon på rikskansliet tar ett helhetsgrepp om engagemangsformen "Nätverk" har varit en röd tråd i det utvärderingen sett. Det blir ofta relativt spretigt och personstyrt även om alla tydligt gör sitt bästa för att möta förväntningarna.

Tjänstetrymmet för nätverkssamordnarna har varierat de senaste åren och är i nuläget 25 % för alla VRL-nätverk. Detta är en viss förstärkning jämfört med 2016 och de positiva konsekvenserna av detta har möjligen inte helt kunnat märkas i det utvärderingen sett. Nätverkens övriga budget varierar mellan avdelningarna (men rör sig om mellan 20 000 kr och 70 000 kr). Även praxis för vad dessa medel kan användas till varierar. Samordnarna önskar en enhetlig modell för vilka medel de har tillgång till och bedömer att någonstans mellan 50 000 kr och 70 000 kr vore rimligt för att få till en bra verksamhet där det finns utrymme att betala resor m m.

Det finns en upplevd motsättning som framkommit i intervjuer och fritextsvar på enkäter mellan den av många uttryckta idén att nätverken ska vara fria och relativt självgående av sin natur samtidigt som det är tydligt att samordnarna skulle behöva lägga betydligt mer tid för att få igång mer engagemang/aktivitet. Samordnarna skulle vilja kunna stötta och samordna lokala initiativ i högre utsträckning, men strukturerna i föreningen (i nätverken är alla på samma nivå medan föreningen är indelad i krets-länsförbund-riksstyrelse med olika mandat) och tiden är ofta ett hinder för detta. Utvärderingens analys är här att det finns ett relativt tydligt utrymme för nätverkssamordnarfunktionen att ta mer plats utan att det skulle inkräkta på friheten för medlemmarna i nätverken att styra vad de vill göra.

Styrdokument för nätverken

Det har i utvärderingen av VRL-nätverken och HVM-nätverket framkommit att termen "nätverk" används otydligt idag. Utöver de fem VRL-nätverken samt HVM-nätverket finns det en rad andra nätverk, exempelvis Anti scampi, miljörättsnätverket m m. Ordet används helt enkelt i dagligt bruk till betydligt fler saker än enbart de nätverk utvärderingen tittat på.

Utvärderingen pekar på att det vore bra att tydliggöra hur vi ser på våra olika typer av nätverk. Vilka resurser ska de sex nätverken som behandlas i denna utvärderingen ha? Hur kan nya nätverk skapas? Vilket stöd ska övriga nätverk få? (Exempelvis vad gäller att låna lokaler eller få tillgång till digital infrastruktur). Att förtydliga och klargöra hur nätverken fungerar blir också en tydlig signal om att riksföreningen uppmuntrar den typen av engagemang.

Vi ser också behov av att utveckla nätverkens möjlighet att tillsammans med kretsar söka projektbidrag. Detta skulle även skapa tydligare incitament för kretsar och nätverk att arbeta tillsammans i högre utsträckning (idag fungerar det på vissa platser och i vissa nätverk, men totalt sett finns det stor utvecklingspotential här).

Samverkan

Många tillfrågade lyfter fram att det finns en stor potential för nätverken när det gäller att arbeta tillsammans med fler aktörer inom föreningen. Detta gäller allt ifrån samverkan med

vissa projekt inom Naturskyddsföreningen (Schysst sommar och vinter, våra skolprojekt, Natursnokarna för att nämna några) till samverkan med de regionala kanslierna. Genom mer samverkan skulle nätverken bättre nå ut till hela landet med sin verksamhet.

En ofta återkommande fråga är om det finns behov av ett globalt nätverk. Detta skulle ha stöd i de beslut stämman tog 2016 om mer samverkan mellan kretsar och vårt globala arbete samt stärka de initiativ till samverkan mellan kretsar och den globala verksamhet som rikskansliet idag arbetar med.

Utvecklingsområden att arbeta vidare med på rikskansliet

- Att genomföra en ny satsning på att utveckla Naturskyddsföreningens digitala infrastruktur för möten och dialog;
- att se över hur vi använder Naturkontakt och hur utvecklingen ska se ut framöver;
- att mobiliseringsavdelningen får ansvar för att samordna nätverken och vidareutveckla dem över tid;
- att ta fram förslag till riksstyrelsen på ett styrdokument för nätverken (exempelvis hur nya nätverk kan skapas) samt att ta fram interna riktlinjer för nätverkssamordning;
- att se över rutinerna för projektbidrag för att se om vi kan underlätta för nätverksaktiva att tillsammans med kretsar söka medel till projekt;
- att mobiliseringsavdelningen och globala avdelningen undersöker förutsättningarna för ett globalt nätverk;
- att se över hur nätverken bättre kan samverka med externfinansierade projekt som Natursnokarna, Schysst sommar och vinter och våra skolprojekt;
- att alla nätverk får samma summa för aktiviteter, resor och så vidare i budget.

Nätverksutredningen

Bilaga 1. Sammanfattning av enkäten till medlemmarna i nätverken

 Naturskyddsföreningen

Enkät till medlem i Handla miljövänligt-nätverket

På uppdrag av stämman genomför riksstyrelsen en utredning om Naturskyddsföreningens olika former för mobilisering och engagemang.

Utvärderingen är också ett tillfälle för dig att reflektera kring hur du tycker att nätverket fungerat och ge oss dina idéer på förbättringar för framtiden.

Stort tack för att du tar dig tid att svara på frågorna!

Hälsningar
Jimmy Mannung
chef Föreningsavdelningen
Naturskyddsföreningens rikskansli

---

1 Inledning   2 sid 2   3 sid 3

Vilket/vilka nätverk är du medlem i?

- Skogsnätverket
- Mat- och jordbruksnätverket
- Klimatnätverket
- Kemikalienätverket
- Havsnätverket
- HNV: Handla-miljövänligt-nätverket

Hur länge har du varit med i nätverk?

mindre än ett år ▾

Vi vill nu ställa ett antal frågor till dig som är aktiv i något nätverk.

Har du kontakt med nätverket utöver att bara läsa nyhetsbrevet?

- Ja
- Nej

Nästa sida 1 / 3

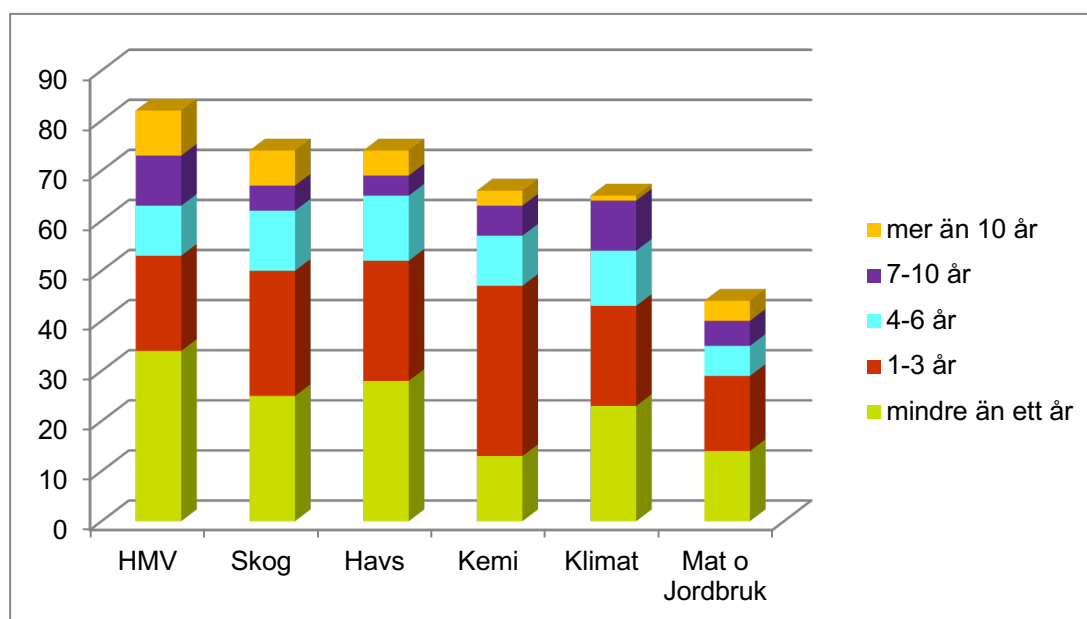
I korta punkter kan resultaten av enkäten till nätverksmedlemmarna sammanfattas enligt följande:

- Svaren ger en samlad bild av att nätverken är uppskattade och lyckas föryngra sig årligen.
- Enkäten visar att en stor majoritet av de svarande vill bli mer aktiva i nätverken
- En stor majoritet önskar tätare utskick med fördjupning i sakfrågorna.
- Många efterfrågar mer konkreta aktioner att agera utifrån snarare än enbart frihet att göra "vad man vill" inom nätverkets ramar.
- Att det förväntas av en samordnare att denne stimulerar och skapar förutsättningar för regionala/lokala självgående grupper (en i sig relativt tidskrävande uppgift som kräver omfattande metodkunskap). Till del är det redan så idag men många vill se mer eller betonar särskilt att det inte får minskas.
- Att många önskar mer tid och resurser från samordnaren.
- Svarefrekvensen på enkäten är relativt (men inte oväntat) låg och därför är det omöjligt att säga i vilken mån dessa resultat är helt och hållet representativa. Totalt svarade mellan 5 % och 9 % på enkäten. Många tog sig dock tid att skriva utförliga fritextsvar och kontaktade oss som arbetat med utvärderingen direkt för att klargöra ytterligare.

Nätverksmedlemmarna om nätverken

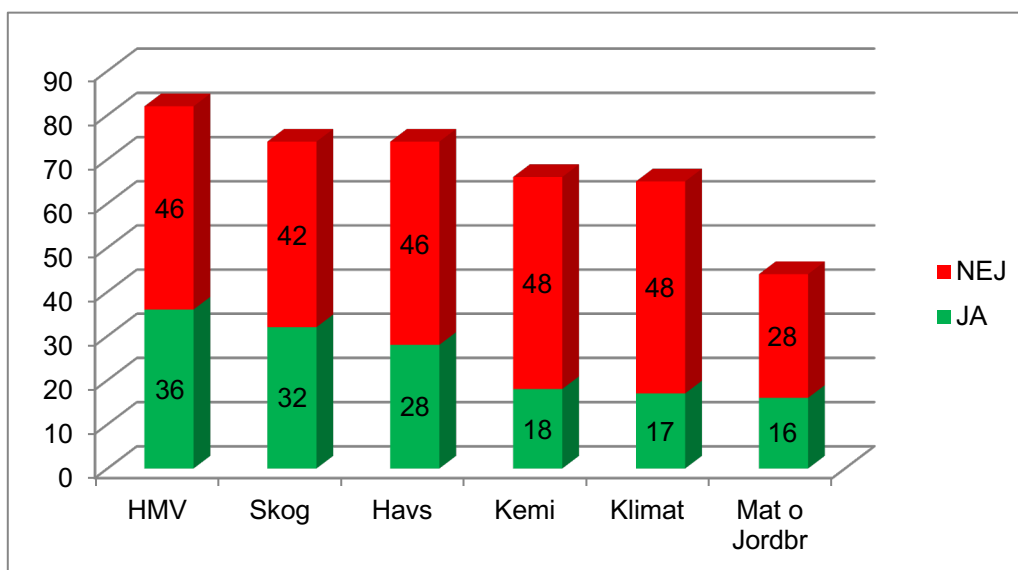
Den totala bilden är att nätverken kontinuerligt lyckas med att föryngra sig vad gäller medlemmar. I många sammanhang lyfts dock att tröskeln för att bli mer aktiv i nätverken upplevs som hög (där skiljer sig dock VRL-nätverken och HVM-nätverket kraftigt åt då det senare har ett betydligt tydligare fokus på en aktivitet i form av Miljövänliga veckan vilket också leder till att fler blir aktiva).

Antal år i nätverket?

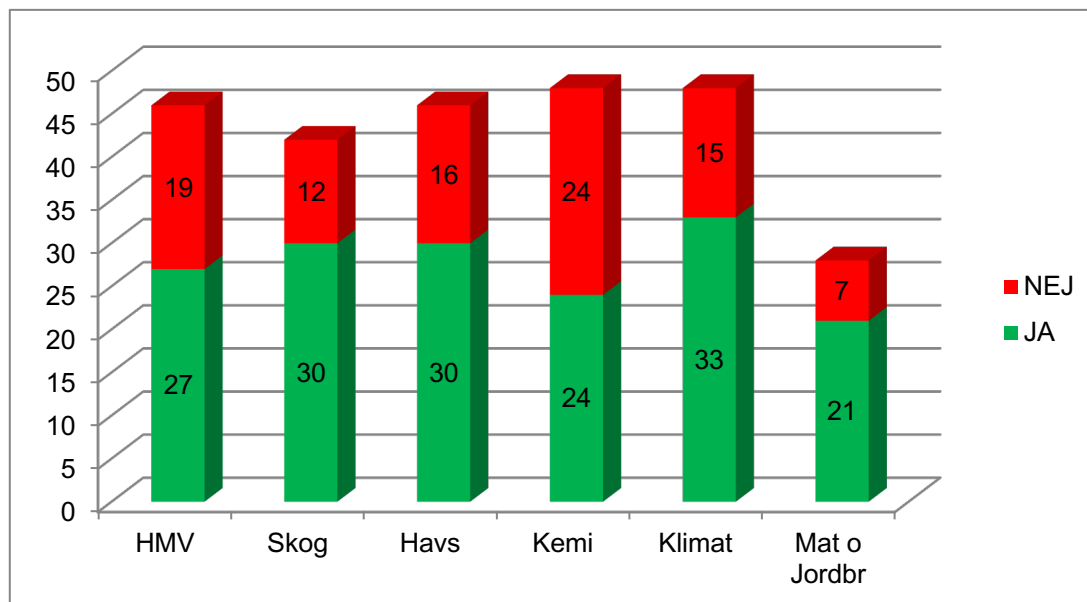
Det framgår också tydligt att många inte har så aktiv kontakt med nätverket (och här bör vi särskilt beakta att det sannolikt är de mest engagerade som svarat på enkäten). Ett sidoresultat av enkäten har också varit att flera hört av sig via telefon och mejl för att öka engagemanget i sitt nätverket.

Har du aktiv kontakt med nätverket?

Av de som svarade nej på ovanstående fråga är det en väldigt stor andel som skulle vilja vara mer aktiva, vilket talar för att nätverken har en outnyttjad potential och för möjligheter till utveckling. Vi ser också att tre av nätverken har mer kontakt med sina medlemmar än de andra tre. Med en högre grad av samordning av metoder och erfarenheter vore det sannolikt möjligt att kvalitetssäkra minst den nuvarande högstanivån för alla nätverken.

Du som svarat nej - Vill du vara mer aktiv?

Svarsfrekvensen för enkäten kan brytas ned enligt nedanstående. Antalet studsar på grund av felaktiga adresser var förhållandevis lågt vilket talar för att listorna är välskötta. Kanske blev svarsfrekvensen låg eftersom det inte är så vanligt med utskick där svar förväntas – information snarare än dialog – och därför kan många ha missat möjligheten att tycka till.

Nätverk	epostadr.	antal svar	Svarsfrekvens i %
Havs	887	74	8
HMV	1332	82	6
Kemikalie	972	66	7
Klimat	1193	65	5
Mat o Jordbruk	617	44	7
Skogs	788	74	9

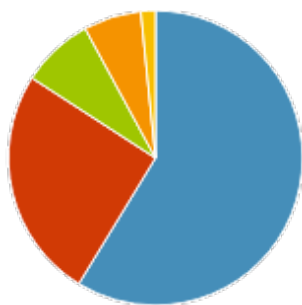
Bilaga 2. Sammanfattning av enkäten till länsförbundsstyrelserna

Sammanfattningsvis visade enkäten till länsförbundsstyrelserna att de ser två vägar framåt för att utveckla nätverken, att göra dem regionala eller att förstärka den nationella samordningsresursen. Många har väldigt lite kontakt med nätverken som det ser ut idag men efterfrågar mer (av enkäten framgår dock inte hur sådan kontakt ska se ut eller vad den bör innehålla). Nätverken ses som viktiga men också svåra att få att fungera på ett bra sätt.

Den sammantagna bilden av vilka nätverk som fungerar bra eller mindre bra är att inget nätverk egentligen sticker ut märkbart (möjligtvis med en viss positiv tonvikt på hur HVMV-nätverket fungerar, men det är svårt att rakt av jämföra det nätverket med VRL-nätverken).

Det framgår tydligt av resultaten (och i fritextsvaren) att de tillfrågade önskar mer aktivitet från nätverken och att nätverken ska synas på lokal/regional nivå.

Borde nätverken som helhet vara mer aktiva?

Blått= Ja, absolut

Rött= Ja

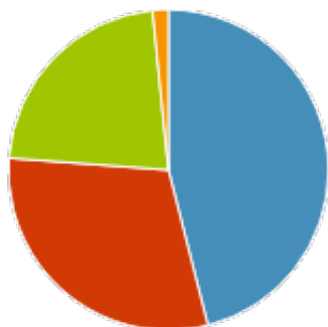
Grönt= Nej, fungerar bra

Orange= Mycket stora skillnader mellan nätverken

Gult= Inte värda att satsa på

Slutligen är nyhetsbrev en viktig och uppskattad del av nätverkens verksamhet

Vad anser du om nyhetsbrev?

Blått= Matnyttiga och bra
Rött= Skumläser dem
Grönt= Har aldrig sett något
Orange= Ointressanta

Svarsfrekvensen på enkäten till länsförbundsstyrelserna var totalt 29 % (d v s 63 personer av 220).

Naturskyddsföreningen